

Komunitator

Časopis KONCERNA KOLEKTOR Letnik 13 Zima 2013

številka
69

Popotresna obnova

Kolektor v Nemčiji odprl
novo proizvodno halo

100 let nogometa v Idriji

Bioresonanca kot pomoč pri
zdravljenju

Ob sklenitvi avtomobilskega
zavarovanja **VINJETA**
v Mercatorju do **40 €**
UGODNEJE

110 € PRIHRANKA
s knjižico ugodnosti

Kupec prejme knjižico ob nakupu vinjete v izbranih Mercatorjevih prodajalnah, kjer se izvaja prodaja vinjet ali ob predložitvi kupona za knjižico ugodnosti, ki ga prejme zavarovalec ob sklenitvi avtomobilskega zavarovanja pri Zavarovalnici Triglav, d.d. Knjižica ugodnosti vsebuje kupone, s katerimi prihranite do 110 €. Ponudba velja v živilskih prodajalnah Mercator v okviru razpoložljivega asortimenta.

Polona Rupnik
Glavna in odgovorna urednica

Če ne prej, je decembra čas za dobrodelnost

December je čas obdarovanja, voščil, veselja, druženja in lepih želja, a hkrati tudi čas, ko socialno šibkejši še bolj občutijo svoje pomanjkanje, in čas, ko se marsikdo počuti še bolj osamljen kot sicer. Vedno več je družin, ki se težko prebijajo iz meseca v mesec, december pa je zanje obdobje, ko se še bolj zavedajo, v kakšnem pomanjkanju živijo. To pač ni pošteno. Še manj pošteno je, ko trpijo otroci, ki bi morali brezskrbno uživati otroštvo.

Zgodbe verjetno prav vsem dobro poznanega projekta Botrstvo človeku dajo misliti. Prostovoljci Zveze prijateljev mladine se pri svojem delu na vseh koncih Slovenije srečujejo z otroki, ki živijo v vse hujši finančni in socialni stiski. Na njihove usode jih opozarjajo centri za socialno delo in šolske svetovalne službe. Projekt je namenjen predvsem zagotavljanju možnosti tistim otrokom, ki jih finančna stiska v družini vse bolj ločuje od vrstnikov. In denar je vse pogosteje namenjen za golo preživetje otrok, pogosto že za najosnovnejša živila in življenjske potrebščine. Že prispevek 30 evrov na mesec marsikoga med njimi loči od lakote.

Koncern Kolektor se je letos, ko praznuje 50 let ustanovitve podjetja, odločil, da sredstva namesto za

novoletna darila nameni najbolj ogroženim – to je otrokom iz socialno ogroženih družin. Odločil se je podpreti prav projekt Botrstvo. 50 botrstev za 50 let Kolektorja. Še nekaj dodatnih sredstev pa je namenil Zvezi prijateljev mladine Idrija, ki vsako leto poskrbi, da otroke v skoraj vsaki vasi na Idrijskem in Cerkljanskem vsaj za nekaj trenutkov obišče dedek Mraz. Seznam dogodkov za otroke, ki jih pripravijo čez celo leto, je dolg. Marsikateremu otroku omogočijo, da prvič vidi morje. Naj svoje poslanstvo in dobro delo opravljajo še naprej. Tudi s Kolektorjevo pomočjo.

Za dobrodelnost so se odločili tudi v družbi FMR. Sredstva namenjena poslovnim darilom in voščilom so namenili Rdečemu križu Idrija, ki je s temi sredstvi obdaril 33 otrok.

Verjamem, da je podjetij, ki prispevajo v dobrodelne namene, še veliko. Tudi društev, organizacij in posameznikov. In prav je tako. Osebnost najbolj občudujem posameznike, ki si želijo in tudi so pripravljeni spreminjati svet. Na bolje. Hvala vam.

Vsem bralcem želim, da bi v vsebinah zimske številke Komunitatorja našli vsaj malo optimizma in upanja v našo boljšo prihodnost. Srečno 2014.

*Lepo je graditi prihodnost na temeljih ustvarjalne in uspešne preteklosti.
Dober je občutek, ko odpiramo nov, nepopisan list, pripravljen, da nanj
napišemo najboljše mojstrovine, največje skrivnosti, najbolj izbrane misli.
Stopimo v čas novih možnosti, v čas pričakovane rasti, v obdobje odprtih poti.*

*Želimo vam prijetne božične in novoletne praznike,
naj bo vsak dan v letu 2014 za vas popoln popisan list.*

KOLEKTOR

Sredstva namenjena za novoletna darila smo donirali v dobrodelne namene.

Komunitator

Časopis KONCERNA KOLEKTOR Letnik 13 Zima 2013

06

Utrip lokalne skupnosti
Županov stol na majavih nogah

34

Poganjamo prihodnost
Kolektor z novo proizvodno halo v Nemčiji

12

Razglednice iz našega okolja
Občina se zaveda problema z radonom

56

Razglednica iz tujine
Poljska – ogromna lepota Srednje Evrope

16

(Ne)znani (ne)znanci
Ženska, ki ne želi ničesar obžalovati

58

Šport in rekreacija
100 let nogometa v Idriji

24

Poganjamo prihodnost
Dno smo že dosegli, na obzorju je okrevanje

60

Nasvet
Bioresonanca kot pomoč pri zdravljenju

Fotografija na naslovnici
Iztok Hvala

Izdaja: FMR - MEDIA založništvo publikacije in promocija d. o. o., **Direktorica:** Tadeja Golob, **Glavna in odgovorna urednica:** Polona Rupnik, **Uredništvo:** Arkova 43, 5280 Idrija, **E-mail:** polona.rupnik@kolektor.com, **tel.:** (05) 37 50 599, **GSM** 051 689 204, **Grafični oblikovalec:** Andrej Potočnik • **Sodelavci:** Marija Benčina, Radovan Bolko, Maja Filipič, Patricija Horvat, Marko Jenšterle, Maja Justin Jerman, Dušica Košir, Andrej Kren, Urška Močnik, Anja Mrak, Polonca Pagon, Matija Pelhan, Eva Cvelbar Primožič, Polona Rupnik, Boris Saje, Jernej Sever, Klavdija Kobal Straus, Robert Šabec, Maja Vojska, Anica Uršič Vončina, Anka Vončina, Mitja Zelenc **Fotografije:** Boštjan Berglez, arhiv Založbe Bogataj, arhiv CID, arhiv DUI, arhiv GJV, Branko Govekar, Iztok Hvala, Vojko Hvala, arhiv hotela Jožef, arhiv Kolektor Kolinga, Stefano Laura, Nejc Menard, Primož Motore, Anja Mrak, arhiv Metke Pavšič, Jurij Pfeifer, Rok Primožič, Albin Rogelj, Robert Šabec, Urban Štebljaj, Tanja Tominec, Jože Tušar **Oblikovna zasnova:** Futura DDB d.o.o. **Jezikovni pregled:** Anja Bolko **Naklada:** 8000 izvodov **Naročnina:** časopis je brezplačen **Tisk:** ALE d.o.o. **Distribucija:** Pošta Slovenije **Časopis** si lahko ogledate na spletni strani: www.fmr.si, www.kolektor.com **Naslovnica:** Idrija

Copyright© FMR - MEDIA. Fotografije in vsebina časopisa so zaščiteni z avtorskimi pravicami. Nobenega dela časopisa ni dovoljeno razmnoževati, niti kako drugače kopirati, navedbe iz njega pa je mogoče uporabiti le po predhodnem pisnem dovoljenju izdajatelja

Županov stol na majavih nogah

Marija Benčina

Občina Idrija se je ugnezdila sredi čudovite narave, ki pa nam poleg mnogo lepote na žalost občasno pokaže tudi svojo temno plat. Pokaže nam tisto svojo moč, pred katero smo nemočni. Najpogosteje nas preseneti z različnimi vremenskimi ujmani, na našo srečo bolj poredko pa nam da čutiti svojo še strašnejšo moč, ko se v njenih nedrjih sprostitjo mogočne sile in rodijo potrese večje ali manjše jakosti.

Pred pol stoletja, natančneje marca 1511, je naše kraje prizadel najmočnejši potres na Slovenskem, ki ga jakost kasnejših niti približno ni več dosegla. Pa vendarle se nam vsake toliko tla pod nogami zatresejo ter povzročijo preplah in škodo, katere sanacija ni poceni.

Pretežni del sredstev za popotresno obnovo običajno zagotovi država, je pa pomembno, da prizadeti v potresu pravočasno in popolno izpolnimo vse potrebno za uvrstitev na seznam upravičencev za sanacijo iz teh sredstev.

V zadnjih dveh desetletjih je bila Občina Idrija nekaj tega denarja deležna že po potresu leta 1998, ko so bili sanirani del stavbe dijaškega doma in stanovanjska hiša v Spodnji Idriji ter nekateri infrastrukturni objekti – mostovi pri Divjem jezeru, v Zali, most čez Gačnik ter plaz Vrh Zelj v Idriji.

Golitova hiša – finančno največji zalogaj popotresne obnove

Ko nas je streslo leta 2004, je bil obseg popotresne obnove nekoliko večji. Obnovljena je bila cerkev sv. Marije Magdalene na Gorah, cerkev sv. Antona v Idriji, objekti kmetije Škratovše na Vojskem, odstranjenih pa je bilo tudi precej poškodovanih ter okolju in mimoidočim nevarnih objektov v Godoviču, Črnem Vrhu, Idriji, Spodnji Idriji in na Gorah.

Popotresna obnova še ni zaključena, za odstranitev je planiranih še nekaj objektov v Godoviču in Idriji ter objekt stare šole na Vojskem. Lahko bi se izvedla še kakšna odstranitev

več, vendar so ovire bodisi na strani lastnikov ali pa je pomen objektov tako velik, da bi jih bilo vredno restavratorsko sanirati, kar pa pomeni dodatna sredstva tudi za njihov odkup.

Popotresna obnova, ki je vsem najbolj na očeh in jo lahko dnevno spremljamo, se trenutno izvaja na Golitovi hiši na Mestnem trgu. Po finančnem obsegu je to največji zalogaj popotresne obnove po letu 2004. Vrednost brez DDV znaša kar 760.000 evrov. Del sredstev za obnovo je iz državne pomoči, preostali del

Kompresorska postaja bo po obnovi obogatila našo turistično ponudbo

Objektu stare šole na Vojskem so šteti dnevi

pa so lastna sredstva solastnikov. Izvajalec del je podjetje Zidgrad, ki je bilo izbrano s seznama izvajalcev, ki lahko izvajajo popotresno sanacijo.

Nekaj dni po enkratnem koncertu Perpetuum Jazzile, ki ga je koncert Kolektor ob svoji 50-letnici v začetku julija letos organiziral na Mestnem trgu, se je tu odprlo gradbišče. Še prej pa je bilo vložena mnogo truda in časa, da se je z vsemi solastniki doseglo soglasje glede obnove in sofinanciranja deležev, poslovalnici NLB pa zagotovilo primerne prostore na drugi lokaciji. Preseliti so se morali tudi stanovalci, nekateri le začasno,

Cerkvi sv. Marije Magdalene na Gorah in sv. Antona v Idriji sta bili deležni celovite zunanje in notranje obnove

drugi za stalno. Optimističen je podatek, da dela potekajo skladno s planom, po katerem naj bi bila zaključena predvidoma do konca maja 2014.

Naslednje leto naj bi se s temeljito rekonstrukcijo potresna varnost zagotovila še objektoma Rožna 15 in Lapajnetova 7.

Za kompresorsko postajo v Prešernovi ulici je ugotovljeno, da sanacija ni ekonomsko upravičena. Komisija, ki bedi nad popotresno sanacijo, je kot najracionalnejšo možnost izbrala nadomestno gradnjo v enakih gabaritah in posnetem sedanjem zunanem videzu stavbe. Predhodno je potrebno izvesti še geomehanske raziskave in pripraviti projektno dokumentacijo na podlagi projektne naloge, ki sta jo potrdila RŽS in Občina Idrija. Tu bodo predstavljeni rudniški kompresorji, kar bo obogatilo našo turistično ponudbo.

Pripravljeni so že projekti za sanacijo rudniške dvorane, katere del pa je na poplavnem območju, kar pomeni oviro pri pridobitvi vodovarstvenega soglasja, zato si prizadevamo, da bi se objekt porušil, za njegovo sanacijo namenjena sredstva pa prenesla na

obnovo filmskega gledališča.

Za nekaj objektov, ki so jih lastniki na podlagi dodatnega poziva v letu 2009 prijavili za popotresno sanacijo, pa Ministrstvo za obrambo doslej še ni ocenilo škode in izdelalo cenilnih listov, ki so potrebni za začetek postopka. Ne da se reči, ali bo to naknadno še storjeno.

Popotresno obnovo na celotnem območju Posočja vodi Državna tehnična pisarna s sedežem v Tolminu, ki sprejme tudi končno odločitev glede vsakega objekta. Na podlagi njenih odločitev se je kar precej državnih

V ozki Mrakovi ulici se je najprej pokadilo, nato pa posvetilo

sredstev porabilo tudi na območju Občine Idrija, nekaj pa jih bomo, vsaj upamo tako, še deležni. Popotresna obnova naj bi namreč predvidoma trajala še do konca leta 2016, morda pa bo rok zaradi nezavidljivega stanja državnega proračuna in posledično spremenjene dinamike sredstev tudi kaj podaljšan.

Da pa bi bili na morebitne bodoče potrese boljše pripravljeni in da bi bili naši objekti grajeni tako, da bi bilo popotresne škode in posledično sanacije ter z njo povezanih potrebnih sredstev čim manj, bodo prispevali tudi rezultati s strani Uprave RS za zaščito in reševanje naročenega raziskovalnega projekta POTROG – Potresna ogroženost v Sloveniji za potrebe civilne zaščite, ki je bil zaključen junija letos.

Na podlagi analize sta bili ocenjeni potresna ranljivost in odpornost stavb. Izdelana sta bila modela potresne ogroženosti stavb in možnega scenarija ogroženosti prebivalstva, ki sta vgrajena v spletno aplikacijo za hiter odziv, kjer lahko štab civilne zaščite zelo hitro oceni obseg poškodovanih stavb in prebivalcev glede na različne scenarije potresa.

Za občane so bili izdelani posebna navodila za primer potresa in spletne izobraževalne vsebine, posodobljeni pa so bili tudi vprašalniki za ocenjevanje poškodovanosti stavb. Narejena je bila spletna aplikacija, dostopna na začasni povezavi <http://potrog.i-vode.si/index.php/ocenite-svojo-stavbo>, kjer lahko vsak okvirno oceni pričakovano poškodovanost svoje stavbe v primeru potresa. Vse to pripomore k ozaveščanju prebivalstva in osnovnemu poznavanju vpliva gradbenih in vzdrževalnih posegov na stavbi na njeno potresno ranljivost.

V Idriji je bilo v projekt vključenih

Obnovljena cerkev sv. Antona Padovanskega

osem stavb, raznolikih po starosti, vrsti nosilne konstrukcije in namembnosti, dodatnih devet pa je bilo ocenjenih na enak način v okviru projekta Cherplan.

Pri projektu je s strani Občine Idrija poleg ostalih zaposlenih največ sodeloval Vojko Hvala, ki v naši občini bedi tudi nad popotresno obnovo in je bil glavni vir podatkov za pripravo tega članka. Vojko, hvala!

Gotovo vas zanima, kakšni so izsledki za objekte, ki so bili v projekt vključeni v Idriji. Ne bomo naštevali vseh, da pa ne bi v svojem okolju živeli preveč v strahu, naj vam izdamo, da je potresno najranljivejša občinska stavba. Pa ne celotni objekt enako, najbolj ogrožen je občinski »turn«, kjer ima svojo pisarno tudi župan. Kdor se torej v Idriji odloča za župana, se mora zato še posebej dobro zavedati, da se mu županski stol lahko tudi zamaje. Malo za šalo malo zares se je to zapisalo in naj ne bo razumljeno kot poskus vpliva na kandidature v prihodnjem volilnem letu. Tudi nekaj občinskih uradnikov, vključno z mano, pogumno sedi v najbolj ranljivem delu objekta, ne oziraje se na majavost naših stolčkov in z upanjem, da nam bo s potresi v bodoče prizaneseno.

1 Območno združenje Rdečega križa Idrija je letos prvič organiziralo obdarovanje otrok. S pomočjo donatorja, to je družbe FMR, so triinšdeset otrok obdarili z vrednostnimi boni trgovine MANA. Darilni paket je vključeval tudi posladek: domačo slivovo marmelado, ki so jo darovale prostovoljke, in čokoladne bombone, kar je bilo otrokom posebej v veselje. Sprejem otrok in staršev je bil v začetku decembra v prostorih gasilskega doma. Predstavniki območnega združenja Rdečega križa se družbi FMR zahvaljujejo za sodelovanje z željo, da tudi v bodoče skupaj razveselijo čim več otrok.

2 Akademski slikar Rudi Skočir je eden redkih na Primorskem, ki se lahko pohvali s svojo monografijo. Knjiga, ki jo je Založba Bogataj izdala v 600 izvodih, na 350 straneh velikega formata prinaša celoten Skočirjev slikarski opus in številne utrinke iz njegovega življenja, ki jih je slikar zaupal Nelidi Nemec.

3 Potem ko je v začetku februarja ogenj močno poškodoval poslopje nekdanje osnovne šole v Kanomlji, so krajanji konec oktobra temeljito obnovljen objekt, ki predstavlja stičišče krajanov in domačih društev, ponovno simbolično predali svojemu namenu. Sredstva za obnovo so zagotovili Občina Idrija in krajanji z denarnimi in materialnimi prispevki ter številnimi prostovoljnimi delovnimi urami.

4 Hotel Jožef je prejel certifikat Invalidom prijazno. Z blagovno znamko »Invalidom prijazno« želi organizacija, ki podeljuje certifikate, ustvariti okolje, kjer invalidi in osebe s posebnimi potrebami ne bodo več prikrajšani pri koriščenju turističnih storitev.

5 V decembru je v Plesnem klubu Idrija čas za tradicionalno plesno produkcijo, na kateri se predstavijo vse plesne skupine iz Idrije in Cerknega.

6 Luč sveta je ugledal nov turistični portal www.visit-idrija.si, na katerem se predstavlja turistična destinacija Idrija z okolico in ki v celoti nadomešča dosedanji turistični portal. Na njem najdete vse potrebne informacije o ponudbi Unescove Idrije in okoliških krajev. Poleg predstavitve tehniške in naravoslovne dediščine nudi portal tudi številne ideje za aktivno preživljanje prostega časa.

7 Delegacija Bosne in Hercegovine je v začetku oktobra v okviru jesenskega zasedanja Parlamentarne skupščine Sveta Evrope v sodelovanju z Usmerjevalnim odborom za kulturo, dediščino in pokrajino Parlamentarne skupščine Sveta Evrope ter Forumom slovanskih kultur v Strasbourgu pripravila razstavo Industrijska dediščina. Slovenija je bila ena od 26 držav, ki so sodelovale pri razstavi, predstavila pa se je prav z industrijsko dediščino Idrije.

8 Po promocijskem filmu za najmlajše so v Antonijevem rovu predstavili še knjižico z naslovom Prigode jamskega škrate Perkmandlca. Avtor je Robert Šabec, ilustriral jo je Jurij Pfeifer, oblikovala pa Ivana Kadivec.

7

4

2

6

5

ROŽNA VILA

ZA VAS BOMO V ROŽNI ULICI GRADILI
NOV POSLOVNO-STANOVANJSKI OBJEKT

7 NOVIH STANOVANJ, 1 POSLOVNI PROSTOR

Leto izgradnje: 2015

Projekt je v fazi priprave projektne dokumentacije za gradbeno dovoljenje.

Projektno dokumentacijo, ki je pripravljena za namen preverjanja zanimanja kupcev, si lahko ogledate na <http://www.koling.si>

KONTAKT

Kolektor Koling d.o.o., Arkova 43, 5280 Idrija

T: 05 37 34 160, 051 460 003

E: rozna.vila@kolektor.com

Želimo vam, da bi v letu 2014
uspehe imeli, srečo doživeli,
da vam zdravje bi služilo
in blagostanje ne zapustilo.

FMR

Družba FMR je denar, ki ga običajno nameni za obdarovanje in voščila, podarila Rdečemu križu Idrija.

**EVT
SISTEMI d. o. o.**
Ekologija, Varnost, Trgovina

*Drišel bo čas okrog božiča,
ki prinesel bele bo steze,
v novem letu pa naj zdravje
in sreča nasmejeta se.*

Veseli božič in srečno novo leto 2014!

Trgovina **EVT**, Arkova 11, Idrija. Telefon: **05 37 74 840**

e-trgovina
<http://trgovina.evt.si>

Občina se zaveda resnosti in razsežnosti problema z radonom

Maja Vojska

Zavod za varstvo pri delu je letos pregledal 85 učilnic in igralnic v 70 slovenskih šolah in vrtcih in v kar 29 izmeril višje vsebnosti radona od dovoljenih. Najvišjo vrednost naj bi izmerili v pritličnih učilnicah osnovne šole v Črnem Vrhu nad Idrijo, kjer bivajo vrtčevski malčki, presežene mejne vrednosti pa so izmerili tudi v Vrtcu Idrija. Občina Idrija se zaveda resnosti in razsežnosti problema preseženih vrednosti plina radon v vrtcu in šoli.

V dveh vzgojno-izobraževalnih objektih v občini Idrija, in sicer v vrtcu na Prelovčevi ulici v Idriji in v Osnovni šoli Črni Vrh je bila letos ugotovljena močno povišana koncentracija radona, ki pomeni tveganje za čezmerno sevalno obremenitev otrok in zaposlenih, ki se zadržujejo v teh prostorih.

Takoj po opravljenih meritvah vrednosti radona v začetku leta je pristojni inšpektor z Uprave RS za varstvo pred sevanji Tomaž Šutej odredil posebne ukrepe, predvsem dobro zračenje prostorov.

Merjenja, opravljena septembra v enoti idrijskega vrtca na Prelovčevi, so pokazala koncentracijo pod mejnimi vrednostmi, ki jih narekuje zakonodaja. Stavbo idrijske enote vrtca so pred leti že sanirali zaradi visokih vrednosti radona. Damijana Velikonja, ravnateljica vrtca v Idriji, pod katerega spada tudi enota v Črnem Vrhu, je povedala, da sta poleg uspešne sanacije znižala v letošnjem letu izmerjene koncentracije pod še sprejemljive meje tudi redno zračenje in ponovna vzpostavitev ventilacijskega sistema.

Župan idrijske občine Bojan Sever je na novinarski konferenci o problematiki radona spregovoril o tem, da se občina že zaradi preteklih izkušenj z radonom v javnih objektih dobro zaveda resnosti in razširjenosti problema presežnih vrednosti plina v izobraževalnih ustanovah. Kot pravi župan, občina od prvih meritev ni čakala, ampak že dlje časa poteka niz aktivnosti v zvezi s to problematiko, vendar do uradne meritve radona v prostorih črnovrškega vrtca o njih niso hoteli javno govoriti. Povedal je tudi, da je občina takoj, ko so bili znani neuradni rezultati merjenja

radona v prostorih črnovrške osnovne šole, kjer domuje enota vrtca, naročila preprojektiranje načrtov za novogradnjo črnovrškega vrtca, ki bo po novem vključeval tudi protiradonsko zaščito. Dodatna zaščita bo sicer povišala stroške investicije, vendar župan meni, da je prednostno zagotovilo zdravega okolja za malčke v prostorih novega vrtca. Vendar pa bo problem prekomerne prisotnosti strupenega plina še vedno ostal za 115 otrok, ki obiskujejo osnovno šolo v Črnem Vrhu nad Idrijo. Občina je predlagala začasno razselitev otrok v druge šole po občini, dokler se objekt ustrezno ne sanira, a se je pojavila bojazen tako s strani ravnateljice Irene Kenk kot prebivalcev Črnega Vrha, da bi ob izselitvi otrok po drugih osnovnih šolah svojo za vedno izgubili.

Župan je na konferenci javno spregovoril o bojazni prebivalcev Črnega Vrha: »Niti enkrat nismo pomislili na to, da bi šolo zapirali. Zdi pa se mi primerno, da otroke iz tega objekta, ki je z mojega stališča nevaren, izselijo. Ravnateljici smo res ponudili možnost, da 115 otrok porazdelimo v osnovne šole v

Kaj je radon?

Radon je naravni radioaktivni plin, ki nastane v razpadni verigi po razpadu naravnega urana. Uran je praktično povsod v zemlji, zato radon lahko pride v dom, pisarno ali drug prostor iz skal, zemlje in gradbenih materialov skozi razpoke v betonskih tleh ali stenah, skozi talne odtočne kanale, jaške ali druge cevi in špranje ob slabo tesnjenih napeljavah (na primer električnih, plinskih, vodnih ali drugih). Previsoke koncentracije radona so zdravju škodljive, najbolj vplivajo na pljuča in dihalne poti, imele pa naj bi enako škodljiv učinek kot cigarete. Zato bi lahko bilo pri ljudeh, ki so dalj časa izpostavljeni previsokim koncentracijam radona, tveganje za raka pljuč višje. Če je prisotnost radona previsoka, je prvi korak k rešitvi pogostejše prezračevanje, ki pa ni vedno dovolj učinkovito, zato je potrebno vire radona sanirati.

Godoviču, Idriji in Spodnji Idriji. To bi bil začasen ukrep, mi pa bi v tem času na podlagi meritev in strokovnih priporočil pripravili načrt sanacije. Glede na meritve bo ta verjetno zahtevnejša,« je pojasnil župan.

Kenkova pa pravi, da so bile za enkrat izvedene zgolj neuradne meritve v pritličnih prostorih osnovne šole. Ostaja optimistična: »Mogoče je radona manj v prostorih v nadstropju šole. Zato pa so potrebne uradne meritve, ki bodo pokazale koncentracijo radona po celotni šolski stavbi, v vseh učilnicah,« je povedala ravnateljica Osnovne šole Črni Vrh. »Če bodo koncentracije radona v nadstropju više manjše od

tistih v pritličju, se bomo do dokončne sanacije objekta preselili v zgornje nadstropje. Tudi če bomo morali pouk organizirati v dveh izmenah, bo to še vedno boljše kot selitev na druge lokacije,« je še dejala Irena Kenk. Kenkova je povedala še, da se ne nameravajo seliti v druge izobraževalne ustanove, dokler ne bodo imeli uradnih rezultatov merjenja radona, ki bodo znani tekom decembra. Po rezultatih uradnih meritev bo na potezi Ministrstvo za zdravje, ki bo moralo povedati, ali otroci v šoli lahko ostanejo ali ne. Nato pa se bo morala glede morebitne nujne selitve šole odločiti tudi ravnateljica, je povedal župan, ki še vedno meni, da selitev otrok po

različnih prostorih župnišča, krajevne skupnosti ali gasilskega doma v Črnem Vrhu ni dobra rešitev, a odločitev prepušča ravnateljici in ministrstvu.

Župan je prepričan, da bo sanacija šole predstavljala večji poseg, ki bo zahteval več časa. Kot pravi, bo pri sanaciji verjetno treba izkopati vse tlake v šolski stavbi, v tla namestiti drenažne cevi za radon ter nanje položiti protiradonsko zaščitno folijo. Kljub visokemu strošku je Sever prepričan, da bi lahko sanacijo ob hitri izbiri izvajalca izpeljali do začetka novega šolskega leta. Meni, da bi bila najboljša rešitev težave prav hitra sanacija objekta, denar zanjo pa bodo nekako poskušali zagotoviti.

*Vsem voščimo vesele božične praznike
ter srečno novo leto 2014.*

*Našim članom in članicam pa želimo
predvsem obilo teniških užitkov.*

Teniški klub Kolektor

Življenje idrijskega škrata

Prekmandlc

Kar pomnim, sem v teh divjih grapah. Mnogo let brezskrbnega uživanja je za menoj, mogoče tri, mogoče **pet milijonov** ... Mnogo vragolij in neumnosti sem si moral ta čas domisliti, da sem si z njimi krajšal čas. A pred kakšnimi **pet tisoč leti** se je vse spremenilo. Obiskal me je moj šef – škrat vseh škratov – strašni Juvida. Takrat sem ga videl prvič. Zaupal mi je, da so vse naokrog skriti podzemni žepi polni živega srebra. Naj skrbim zanj, mi je naročil, da ga bodo ljudje potrebovali. Kako in kdaj? Seveda o tem ni rekel niti besede. Kam naj sedaj odložim težko breme, ki mi ga je naložil na ramena? Par sto let od skrbi nisem mogel spati, par sto let me je vse noči tlačila mora in še par sto naslednjih let sem dobival sive lase. Zapadel sem v hudo depresijo. Iz otopelosti me niso mogli spraviti niti zlati metulji niti ljubke ptice niti adrenalinske dirke na poljšjih hrbtih. Samo čemel sem kot kup nesreče in premišljeval: Kako naj varujem zaklad, kako naj ga branim, kako naj vem, kdaj bo pravi čas njegove uporabe, kot mi je Juvida naročil? Hočeš, nočeš, zaklad se je čuval in branil sam.

Čez par tisoč let so, od kaj vem kje, pričele v dolino prihajati čudne pojave. Sprva jih sploh nisem jemal za mar, moram pa tudi reči, da jih v svoji stiski sploh nisem opazil. A ko so bili le preglasni pri urejanju svojih domov, sem le začel spremljati njihovo početje. Tudi umikati sem se jim moral, ko so sekali in sekali. Bili so strašno veliki in one – ženske – so mi bile še posebej všeč. Dolgolase, brhke, z oblimi boki, mmmmm ... kako so se pri svojem delu mično sklanjale k tlom in izza obleke so se jim bočile jedre prsi. Vedno sem skrbel, da sem bil poleg, dobro skrit v grmovju, ko so se kopale v čisti reki. Ob teh prikupnih prizorih sem počasi pozabil na svojo skrb in v srcu mi je spet zaigrala radost.

A vse se je spremenilo, ko sem pred kakšnimi **petsto leti** nekaj te srebrne kovine, ki sem jo rad pretakal, slučajno pozabil v škafu, ki se je čez noč namakal v potoku. Rad sem jo spuščal po žlebu in opazoval njen tok in kapljice, ki so se razbijale na dnu. Čeprav jo je bilo le

za par dlani, je bila kovina za škafarja tako težka, da jo je presenečen komaj odnesel domov. Sam s tem nisem imel nobenih težav, čudil sem se šibkosti ljudi. Kaj to je, so kmalu ugotovili v bližnjem mestu. In novica se je razširila kot blisk. Koj je segla do Dunaja in še čez. V dolino so se pričele zgrinjati trume kopačev in strokovnjakov, ki so raziskovali, kopali in prodajali. Sproščeno sem zadihal, saj mi je uspelo pravočasno opozoriti na skrivnost, sicer bi me lahko Juvida spremenil v kakšno smrdečo žival.

Leta so tekla, ljudje so kopali rudo. Da so iz nje iztisnili živo srebro, so jo žgali in žgali, za kar so posekali ogromno gozda. Kot so se pod zemljo množili rovi, tako je nad njo raslo mesto in tako so se okrog njega golili obronki. Živo srebro so na konjskih hrbtih tovorili proti vzhodu, proti jugu in proti zahodu. Za kaj vse so ga potrebovali, nisem vedel. Videl sem le, da se ljudje zaradi njega pripravajo, bojujejo in da se rudniška vodstva menjajo. In videl sem, da ljudje, ki kopljejo pod zemljo, zelo trpijo. Kopali so cele dneve, velikokrat zbolevali in mladi umirali. Videl sem tudi, da zaradi temnega dima, ki se je dvigal iz žgalnic, umirajo okoliške rastline.

Rudarji so se mi smilili, zato sem jim, če sem le lahko, pomagal. S svojim trkanjem sem jih usmeril tja, kjer so bile zaloge srebra še velike. Slutili so, da je to moje delo, zato so mi za kakšnim špirovcem radi pustili kakšen grizljaj svoje skromne malice, kakšen kos obleke ...

Tovorilo se je iz mesta in tudi denar je ostajal zunaj. V mesto so prihajali strokovnjaki in kunštali razne ogromne naprave, ki so rudarjem lajšale delo. Oblastniki so se ukvarjali le s tem, kako bi čim lažje in čim ceneje izkopal čim več rude. Prihajali so zdravniki. Cesar je nanje polagal upanje in tudi nekaj beličev, da bodo rudarje s čudežnimi napoji, ki jih bodo iztisnili iz okoliških posebnih rastlin, usposobili za celodnevno kopanje. Da je živo srebro strupeno in da utrujeni rudarji lahko kopljejo le vsak drugi dan, je bila njihova odločitev. Ubogim revežem se

po taki »pomoči« v tem kraju ni prav nič več dobro godilo. To me je žalostilo tako močno, da so mi osiveli še preostali lasje. Ko sem spet skoraj zapadel v depresijo, sem le spredel; najpametneje bo, da rudarjem ne pomagam več.

Ko so kasneje nesrečni knapi brez haska iskali zahtevano tekoče bogastvo, sem razločno potrkal na les. Vsi srečni so hiteli rešitvi naproti. Ravno ko so z vso vnemo zasadili krampe, sem spet močno potrkal dve obzorji višje. In ko so spet vsi v upanju stekli svoji sreči nasproti, sem ... spet ... in spet ... dokler jih nisem z jasnim trkanjem zvilnil na svetlo ... Razumeli so. Ugasnili so lučke, po petsto letih je bilo konec kopanja.

Rešil sem se ene velike skrbi, toda prej kot sem nastopil dopust, sem moral poskrbeti za lačne ljudi ... kakorkoli pač že. Vedel sem, da so skromni, pridni in sposobni, zato sem se še raje potrudil. Ampak ... tokrat sem bil previdnejši!

Potrkal sem drugje, na svetlem, najprej potihoma na staro votlo vrbo ob Idrijci. Sprejeli so izziv. Pljunili so v roke, zgradili so tovarno in delali, proizvajali izdelke, ki jih potrebuje cel svet, ki skrbijo, da teče motor, za varčno rabo energije, za čist zrak ... Potrkal sem še močneje. V zaupanju so mi sledili spet. Svojo mrežo so razširili širom sveta. Staknili so glave in kunštali, kunštali ... iz njihovega raziskovanja se rojevajo nove in nove, za svet koristne stvari.

Petdeset let le tu pa tam še stikam po globinah zemlje, raje sem ob bistri reki ali na sončnih obronkih in uživam dopust. To, to zadnje; predvsem uživam! Biti med pridnimi iznajdljivimi ljudmi, to je pravo škratovsko življenje. Skoraj me več ne potrebujejo. A nikoli ne veš, morda pa se kje zatakne in spet jim pridem prav, idej imam še mnogo. Ene stvari pa se nikakor ne uspem odvaditi: Ne morem si kaj, da jim ne bi vsake toliko kakšne ušpičil. Uuuu, to se zabavam!

*Zgodbo je napisala Anka Vončina.

Cerkljanska včeraj in danes

Nekdanji kmečki predel je postal razvito industrijsko območje. Steber njegovega gospodarstva je ETA, ki bo letos ustvarila za poldrugo milijardo proizvodov.

Pred vojno je bila Cerkljanska izrazito kmetijsko območje. Neki Cerkljan je ob pogovoru o razmerah v teh krajih pred vojno dejal, da so bili edini zaposleni tod cestarji, pa še ti so morali biti vpisani v fašistično stranko, če niso hoteli izgubiti službe.

Res Italija se ni brigala za drugo kot za gradnjo vojašnic. Tako je bilo tudi v Cerknem. V trgu je bilo dovolj le vojaštva in raznih drugih obmejnih enot ter služb. Spricho tega je bila v trgu nekoliko bolj živahna le trgovina in gostinstvo.

Tudi po vojni se razmere še niso takoj spremenile. Sredstva, ki jih je ustvarjalo družbeno gospodarstvo, so šla predvsem za gradnjo velikih industrijskih in drugih objektov splošnega pomena. Cerkno in njegovo okolico je čakala najprej obnova. Postopno so zrasla tudi nekatera manjša podjetja.

Začetek gospodarske revolucije

Lahko pa rečemo, da je začela Cerkljanska doživljati svojo gospodarsko revolucijo z začetkom razvoja podjetja za proizvodnjo elektrotermičnih aparatov – ETE – pred kakimi petimi leti. Tako govore podatki. Leta 1953 je namreč živelo na območju tedanje cerkljanske občine 5982 prebivalcev. Sedaj živi na tem območju le še 5400 ljudi. Cerkljansko je zapustil zlasti do leta 1958 ves naravni prirastek in kakih 500 stalnih prebivalcev. Z razvojem Ete se je odseljevanje zaježilo in skoraj popolnoma ustavilo. Jasno pa je, da se odseljevanje iz vasi nadaljuje, vendar proti Cerknemu.

Eta zaposluje že 450 ljudi. Letos bo ustvarila za poldrugo milijardo izdelkov. Doslej je delila bivše vojaške zgradbe nad trgovom z elektrogospodarsko šolo. Ta se je odselila v Novo Gorico in podjetje je tako dobilo nove možnosti za razširitev proizvodnje. Že za prihodnje leto predvidevajo, da bo dosegla vrednost proizvodnje dve milijardi dinarjev, v naslednjem letu pa

dve milijardi petsto milijonov. Podjetje je v rekonstrukciji. Uvaja sodobno industrijsko opremo, vendar bo kljub mehanizaciji in modernizaciji proizvodnje v prihodnje zaposlilo najmanj še kakih 50 novih delovnih moči.

Razen Ete, pošte, šolstva in zdravstva imajo v Cerknem še obrat za predelavo mleka, pohištvni obrat tovarne »Krn«, ki zaposluje 45 ljudi in bo letos ustvarila za nad 120 milijonov izdelkov, obrat »Avtoprevoza« Tolmin, podjetje »Obrtnik« in trgovsko podjetje »Postrežba«, ki bo ustvarilo letos nad 200 milijonov prometa.

Celotna nekmetijska dejavnost bo ustvarila letos na cerkljanskem blizu dve milijardi dinarjev bruto dohodka. To pa daleč presega vrednost kmetijske proizvodnje.

Spremenjena struktura prebivalstva

Razvoj vseh omenjenih dejavnosti je bistveno spremenil strukturo prebivalstva. Od vseh 2122 aktivnih prebivalcev, torej takih, ki delajo, se jih le še 1225 ukvarja s kmetijstvom. To pomeni, da je na nekdanjem izrazito kmetijskem območju že 43 odstotkov nekmečkega aktivnega prebivalstva. Podobno bi bilo razmerje tudi med celotnim kmečkim in nekmečkim prebivalstvom. Na območju same bivše cerkljanske občine je zaposlenih okoli 600 ljudi. Kakih 300 pa je zaposlenih v Idriji in drugod, a živijo na Cerkljanskem.

Kljub temu ima še vedno pomembno vlogo tudi kmetijstvo. Najprej nekaj podatkov: Cerkljanska meri 14.741 ha. Kmetijskih površin je 3880 ha, v tem je orne zemlje le 899 ha. Kmetijskih gospodarstev je 1390 s 3771 člani. Vendar je od teh 579 zaposlenih izven kmetijstva. Samo od kmetijstva se preživlja le 456 gospodarstev.

Družbena kmetijska proizvodnja se tod ni razvila, ker ni strnjjenih kompleksov. Zelo razgiban relief pa ne dopušča uporabe mehanizacije v širšem obsegu. Zato je vsa kmetijska proizvodnja zasebna. Zadruga, ki skuša povezovati napore kmetov, da bi dosegli čim boljše uspehe, razvija proizvodno sodelovanje, sama pa ima le nekaj zbiralnic mleka in obrat za predelavo mleka v Cerknem.

Primorske novice, 6. september 1963

Ali Črni vrh ne sodi med turistične kraje?

Bivši skupni ljudski odbor Gorica je svojčas sprejel odlok o določitvi okolišev mest, klimatskih in turističnih krajev na območju tedanjega okraja. Pri tem odloku je bila zajeta med turistične kraje tudi vas Črni vrh nad Idrijo.

Za tako uvrstitev vasi so bili prav gotovo podani določeni, čeprav le minimalni pogoji. Pri tem pa so bila odločilna ne samo več kot 50-letna turistična tradicija tedanje vasi, pač pa tudi njena sedanja priljubljenost gostom iz sosednje države, ki poleti in pozimi napolnijo sicer skromne turistične zmogljivosti. Čedalje večji obisk gostov iz Trsta, Gorice in ostalih krajev Italije pa tudi domačih gostov zahteva izboljšanje pogojev za razvoj turizma v vasi ter povečanje gostinskih in prenočitvenih zmogljivosti. K temu naj bi pripomoglo tudi turistično društvo, ki je bilo ustanovljeno v vasi v začetku letošnjega leta. Doslej se je tudi na raznih forumih vedno zelo obširno govorilo o turističnem središču na črnovrški planoti, o njegovi perspektivi ter o sedanjih ter bodočih nalogah v zvezi z razvojem turizma.

Zgodilo pa se je nekaj nerazumljivega. Občinska skupščina je osvojila predlog sveta za finance, s katerim ta predlaga okrajni skupščini v Koprju, naj spremeni odlok o določitvi okolišev mest, klimatskih in turističnih krajev na Goriškem, tako da bi izločila Črni vrh. Predlog je utemeljen s tem, da zaradi razmer, ki vladajo v vasi, kriza ustreza pogojem turističnega kraja.

Zakaj te spremembe sredi velikega prizadevanja javnih organizacij in turističnih društev, da bi kraju pomagali ustvariti boljše pogoje za razvoj turizma. Sprememba odloka sicer ni mogla preprečiti prizadevanj v tej smeri, utegne pa jim škodovati in jih ovirati.

Kje ima korenine ta najnovejša pobuda?

Nekaj davčnih zavezancev, ki plačuje davek od zgradb, se je pritožilo na okrajne in republiške organe proti določilom navedenega odloka, ki uvršča Črni vrh med turistične kraje, češ da so zaradi take uvrstitve vasi povišali davke, ki jih ne zmorejo.

L. B., Primorske novice, 1. november 1963

Portret Idrijčanke Metke Pavšič

Ženska, ki ne želi ničesar obžalovati

Robert Šabec

Pred nami je ŽENSKA. ŽENSKA, ki ji avtor ne da imena, je lahko katerakoli ženska našega časa, ki se je znašla v skrajni situaciji. ŽENSKA, ki je zaprta v sobi za zaslišanje policijske postaje, ki je razosebljena, še celo kostim je tak, da spretno zakriva njene ženske atribute.

... ŽENSKA na koncu pove, da je Edith Piaf. Ime slavne pevke je tudi eden izmed klišejev za dobro pevko. Sporoča, da je v vsaki ženski nekaj, kar si želi zapeti izjemno pesem. Na koncu ženska razkrije svojo resnično zgodbo ...

Zgornji opis seveda pripada opisu protagonistke gledališke igre z naslovom Ničesar ne obžalujem avtorja Vinka Möderndorferja, ki je bila v oktobru predstavljena v hotelu Jožef. Omenjene ženske vloge ni odigrala katerakoli ženska. Seveda je ni odigrala Edith Piaf, odigrala jo

je točno določena ženska, igralka in vsestranska osebnost, ki je podobno kot dramska junakinja tudi sama pogosto postavljena v ekstremne življenjske situacije, za razliko od prve pa poznana, s svojim imenom in priimkom.

Kdo je Metka Pavšič?

Metka Pavšič je stara znanka gledaliških odrov v Idriji in okolici, saj je samo s priljubljenostjo »Fehtarico« uprizorila preko sto gledaliških dogodkov, poznana pa je tudi po številnih drugih vlogah. Velja za nadvse vsestransko osebnost. Po poklicu je socialna delavka in je danes kot animatorica zaposlena v Domu upokojencev Idrija. V teku študija se je prvič srečala s prostovoljnim delom. Z nekaj kolegicami je pričela z delom na področju samopomoči za starejše ljudi. Že med študijem je bila aktivna tudi na telefonski liniji za pomoč v stiski. Še pred tem je zaključila srednjo zdravstveno šolo in vrsto let delala kot

uspešna maserka. V svojem prostem času je kar petnajst let prepevala pri notranjskem mešanem pevskem zboru, še vedno pa je njen glas mogoče slišati na nastopih vokalne skupine Vedrina. Uspešno je zaključila tudi nižjo glasbeno šolo. Na področju igre in igrilstva se je prav v zadnjem času odločila, da prisluhne svoji davni želji in se dodatno posveti izobraževanju. Metka Pavšič prav v prihajajočem letu zaključuje podiplomski študij govornega sporočanja na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo (AGRFT). Monodrama z naslovom Ničesar ne obžalujem, ki jo je predstavila v idrijskem hotelu Jožef, je nastala kot študijska predstava v okviru njenega magistrskega študija. »Tudi v vsakdanjem življenju smo ljudje pogosto igralci. To ni nič slabega. To življenje na nek način od nas tudi zahteva. V posameznih življenjskih obdobjih se znajdemo v različnih vlogah, od poslovnih do zasebnih. Življenje je pestro in raznoliko. Na nas je, da to pestrost sprejemamo, znamo prisluhniti svojim željam in si drzemo prehajati od ene vloge do druge. Seveda pa je pri tem od nas samih tudi odvisno, koliko smo v teh vlogah iskreni. Sama sem se v različnih obdobjih prepustila različnim vlogam in za vse sem si prizadevala, da bi jih »odigrala« kar se da dobro,« o igrilstvu na odru in v vsakodnevnem življenju pove Metka.

Številne težave igrilstva

»Trema je pri vsem tem najhujša,« nam o svoji težavi iskreno pove Metka in ob tem še doda, da se zadnje čase že zna toliko umiriti, da nima več težav že nekaj dni pred predstavo. »Sem pa včasih sanjala, in to več dni pred predstavo. Sanjala sem, da sem na odru, da sem tam sama, da ni nikjer nobenega, ki bi mi pomagal, da sem pozabila tekst ... Mučne, resnično mučne sanje,« sedaj že med smehom pove Metka. Šepetalca med predstavo kljub temu nima, pred nastopom pa vedno zmoli in se poslužuje različnih tehnik dihanja ter izvaja govorne vaje. O uspešnosti določenega nastopa rada pove, da ga glede na različne zvoke v dvorani občuti že med samo predstavo. »Takrat se mi sluh neverjetno izostri. Slišim vsak premik, vsak šum v dvorani, kihanje, kašljanje, vzdihne ...,« nekaj časa pomolči in nato razmišljujoče nadaljuje: »najlepša pa je tista tišina, grobna tišina, kot ji pravijo. Praviloma se pojavi po zadnjem monologu. Tista tišina je lepa že sama po sebi. Takrat dobim občutek, da jih kot igralka peljem za

sabo, da jih popeljem skozi zgodbo. Takrat začutim močno povezanost z občinstvom,« o uspešni komunikaciji s publiko še pove Metka.

Na odru, za in pod njim pa se pogosto pripetijo tudi različne nepredvidene situacije. Z nasmehom se spominja dne, ko je na vajah padla z odra, »ker sem bila »prefurjasta« in premalo skoncentrirana. Bilo je precej smešno. Čeprav je bilo precej visoko, pa ni bilo tako nevarno, saj sem hitro reagirala

zaznava le svetlobo, ob dobrih pogojih pa tudi obrise. Pojem slepote je nekaj, s čimer se ni nikdar poistovetila. Mnenja je namreč, da beseda slep vzbuja celo vrsto predsodkov in stereotipnih predstav, ki se pogosto ne dotikajo le področja fizičnega vida, temveč se posplošijo na celotno osebnost. Beseda slep označuje pojem nezmožnosti, togosti ali pa po drugi strani nekomu pripisuje nadnaravne sposobnosti. Ne eno in ne drugo nima kaj prida opraviti z realnostjo.

Sama sem se v različnih obdobjih prepustila različnim vlogam in za vse sem si prizadevala da bi jih »odigrala« kar se da dobro.

in pristala, čeprav v visokih petah, lepo na nogah,« o eni izmed prigod nasmejana pove Metka.

Orientacija je eden izmed njenih večjih problemov na odru. Poleg teksta in igre mora imeti namreč v glavi vseskozi jasno predstavo, kje stojijo posamezni igralski rekviziti, kje stoji stol, miza ... »Velik del moje dodatne koncentracije je posvečen orientaciji na odru. Zame je tam trenutno glavna orientacijska točka močan svetlobni reflektor na tleh. Scenska postavitve je vedno postavljena v enakem razmerju, kar pri nekomu, ki dobro vidi, ni potrebno,« o svoji dodatni težavi še spregovori Metka. Metka namreč skoraj nič ne vidi oziroma

Metka sodi med tiste redke ljudi, ki se s svojimi besedami in dejanji pogosto znajo dotakniti realnega in hkrati nečesa globljega, nečesa, kar hrepeni po uvidu v svet notranje lepote stvari ter ljudi.

»V službi delam s starejšimi ljudmi in če sem se kaj naučila od njih, je to, da želim, da bi življenje živela in da bom na stara leta s svojim življenjem kar se da zadovoljna. Želim imeti občutek polnosti, da ne zaspim, da se razvijam, da težim k dobremu in smiselnemu, da pa se ob tem lahko tudi ustavim in o svojem življenju razmislim. To so mi zagotovo dali tudi številni starejši ljudje, s katerimi delam,« za zaključek še doda Metka.

Kulturni maraton na Gimnaziji Jurija Vege Idrija

Maja Justin Jerman

Tudi letos smo se odločili proslaviti slovenski kulturni praznik z bogato ponudbo delavnic, predavanj in okroglih miz na Gimnaziji Jurija Vege. K dogajanju želimo privabiti čim več naših dijakov in zunanjih obiskovalcev. Zaradi pestrosti in količine dogodkov smo prireditev poimenovali Kulturni maraton, s čimer zajemamo pojem kulture v najširšem smislu, saj smo v dogajanje uvrstili tudi delavnice in predavanja naravoslovne tematike.

Petek, 31. januarja, smo razdelili na več sklopov. V prvem, ki se bo zjedal še v čas pouka, se bodo odvijali dogodki, kot so pogovor z Goranom Vojnovičem in predavanji na temo Invazivnih rastlinskih vrst ter Staroslovanske mitologije.

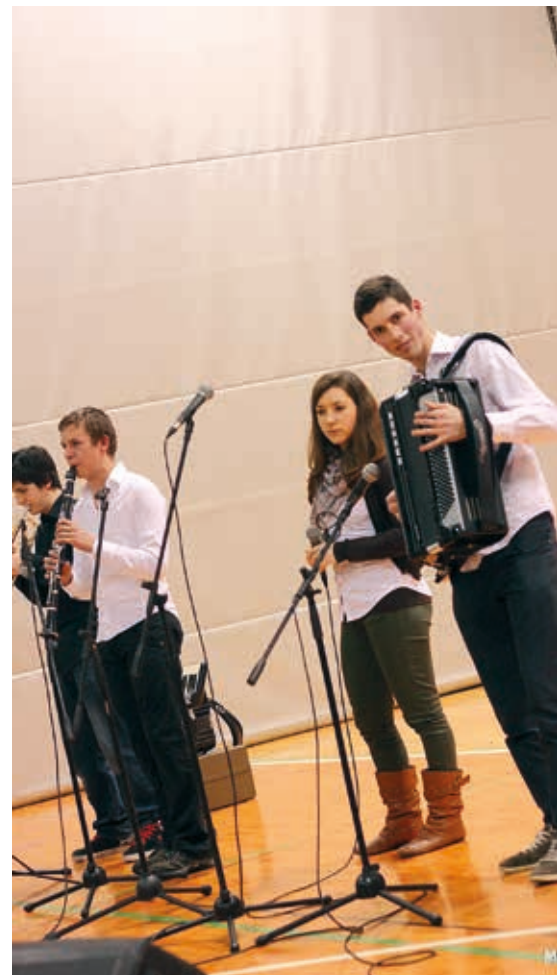
Drugi sklop se bo odvijal v popoldanskem času z izvedbo delavnic za naše dijake in zunanje obiskovalce, ki se bodo lahko prijavi preko naše spletne strani. Ponudbo delavnic smo letos še razširili. Poleg lanskih uspešnih delavnic, fotografske, plesne, kulinarčnih, javnega nastopanja in eksperimentalnice, smo letos ponudbo še razširili z delavnico filmske in gledališke maske, elektronske glasbe, origamija in kaligrafije, s filmsko delavnico, bionico in še se bo našlo kakšno presenečenje. Lahko pa povemo, da jih bodo vodili najboljši mentorji, ki so večinoma naši

stalni sodelavci.

Po živahni ustvarjalnosti si bomo nabrali novih moči ob okušanju stvaritev s kulinarčnih delavnic na temo posameznih nacionalnih kuhinj, ki jih naši dijaki spoznavajo preko tujih jezikov.

Po kulinarčnem vnosu se bomo spet duhovno podkrepili s kratkim koncertom dijakov glasbene šole, ki bo pomenil nekakšno pripravo na filmski večer z ogledom filma Razredni sovražnik in pogovor z njegovimi ustvarjalci.

Dan kulture, do katere nismo brezbržni niti v ostalih dneh, želimo preživeti kar se da ustvarjalno in v dobri družbi mladih snovalcev, njihovih mentorjev in vseh ljubiteljev kulture, ki nas bodo obiskali v petek, 31. januarja 2014.

Ruski večer

Maja Justin Jerman

V četrtek, 28. 11., smo v prostorih Magazina, novih prostorih idrijske mestne knjižnice, obudili tradicijo tematskih večerov posameznega tujega jezika na Gimnaziji Jurija Vege. Tokrat smo se na pobudo profesorice ruščine Tanje Annder odločili za ruski večer.

Razdelili smo ga na dva dela. V prvem delu smo se posvetili pomembnim obletnicam ruskih glasbenikov

in pesnikov. Tako smo prisluhnili doživetim dijaškim interpretacijam Majakovskega, Jevtušenka in Tjutčeva

ter izjemnim glasbenim izvedbam ruskih skladateljev in ljudskih pesmi. Dodobra glasbeno in besedno vpeljeni v rusko kulturo in umetnost smo bili pripravljeni za drugi del večera – pogovor s predstavnikom Kolektorja v Moskvi Janezom Modrijanom. V sproščenem razpoloženju nam je gost večera skušal razložiti razsežne razlike med tema dvema kulturama pa tudi nekatere njune bližine ter predstaviti uveljavljenost in sprejetost naše male države v veliki Rusiji tudi na račun naše preteklosti. Na koncu je dijake spodbudil, da ob mnogo talentih in srečnih okoliščinah štejeta predvsem vztrajnost in delavnost, do pred kratkim pregovorno slovenski lastnosti.

Večera nismo mogli zaključiti brez pesmi Katjuša, ki jo je zapel priložnostni zborček gimnazijskih rusistov. Ob ruskem čaju in značilnem pecivu smo se dolgo poslavljali od uspelega in dobro obiskanega večera, ki ga je počastila tudi gospa Valerija Kilpjakova iz Ruskega centra znanosti in kulture v Ljubljani.

Prikaz nasprotnih dejstev v zvezi z nakupom delnic FMR in sodnimi postopki s strani Hidrie Fin

Uprava družbe FMR

V družbi FMR smo se sicer odločili, da na provokacije (ne)odgovornih oseb iz korporacije Hidria v medijih ne bomo odgovarjali, vendar je glede nekaterih v zadnjem mesecu dni izrečenih eklatantnih laži (nazadnje na valovih Radia Odmev in na njihovi spletni strani v prikazu nasprotnih dejstev) vseeno treba vsaj bralcem Komunitatorja in zaposlenim v koncernu Kolektor pojasniti resnico, da ne bi stokrat izgovorjena laž na koncu obveljala za resnico.

Prva laž: Hidria FIN je v tedaj predpisanem roku in v skladu z razpisnimi pogoji oddala svoje ponudbe in nato skladno s pogoji razpisa tudi do konca izpeljala postopek nakupa delnic (FMR).

Pa si pogledjmo dejstva oziroma kronologijo poteka drugega javnega razpisa za prodajo delnic FMR:

- KAD, SOD in DSU objavijo razpis za zbiranje ponudb za prodajo med ostalimi tudi delnic družbe FMR dne 16. 3. 2007 v časniku Finance in Delo.
- Skrajni rok za oddajo ponudbe je bil 7. 5. 2007.
- Hidria Fin je bila ustanovljena šele 14. 5. 2007.
- Hidria Fin je bila vpisana v sodni register 14. 6. 2007.

Iz datumov lahko ugotovimo, da je bila Hidria Fin ustanovljena šele en teden po preteku razpisa oziroma registrirana šele več kot en mesec po skrajnem roku za oddajo ponudb (šele takrat je lahko začela nastopati v pravnem prometu!), a je vseeno uspela pridobiti delnice družbe FMR. Iz tega sklepamo, da je šlo za posel, ki nikakor ni mogel biti speljan v skladu z razpisnimi pogoji niti kar zadeva pravočasno oddajo ponudbe, še manj pa glede transparentno izpeljanega

postopka nakupa delnic. Hidria Fin je kupila delnice FMR šele 10. 12. 2007 neposredno od prodajalcev brez javnega razpisa kljub dejstvu, da so prodajalci vedeli za obstoj drugih interesentov za nakup in kljub dejstvu, da je družba FMR preko posrednika ponudila predsedniku uprave Kapitalske družbe višjo ceno delnice od tiste, za katero jo je potem od prodajalcev kupila Hidria Fin. Država in s tem vsi davkoplačevalci smo bili s tem poslom oškodovani za

najmanj 470.000 EUR, za enak znesek pa so bili oškodovani tudi delničarji družbe Vipa Holding, ki je prodala Hidrii Fin drugo polovico celotnega paketa delnic FMR.

Druga laž: Na nepravilen postopek revizije je moralo nato nedavno reagirati Vrhovno državno tožilstvo z zahtevo po varstvu zakonitosti.

Vrhovno državno tožilstvo je zahtevo za varstvo zakonitosti (ki je izredno pravno sredstvo, namenjeno izpodbijanju pravnomočnih sodnih odločb) vložilo na pobudo Hidrie Fin, in ne na lastno pobudo, tako da ni resnična trditev, da je tožilstvo »moralo« odreagirati na nepravilen postopek revizije, razen če ga je k reakciji prisilila Hidria Fin, ki je pravnomočno izgubila oba postopka v zvezi z imenovanjem posebnega revizorja v družbi FMR. Vrhovno državno tožilstvo je vložilo zahtevo za varstvo zakonitosti zaradi domnevne zmotne uporabe materialnega prava in zaradi domnevnih kršitev določb pravnega postopka s strani višjega sodišča, in ne zaradi nepravilnega postopka posebne revizije, kot to neresnično prikazuje Hidria v svojem prikazu nasprotnih dejstev.

- PREVOZI OSEB IN SKUPIN

- PREVOZI BLAGA

- HITRA DOSTAVA POŠILJK (Ljubljana in okolica)

- ORGANIZACIJA PREVOZOV

- RENT-A-CAR

RCT TRANS

Partizanska 8, 5280 Idrija
rctrans@amis.net
www.rctrans.si

☎ 041 648 393

☎ 051 316 999

Iz Doma upokoјencev Idrija

Klavdija Kobal Straus

V množici medijsko odmevnih novic o problematiki domov upokoјencev v Sloveniji je gotovo tudi do tistih, ki nimate opravkov v tovrstnih ustanovah, prišla novica, da je v danih razmerah vedno težje vzdrževati kakovostno storitev za starejšo populacijo. Leta 1968 je Accetto zapisal, da se v Sloveniji lahko pohvalimo s tem, »da imamo v socialnozdravstvenem varstvu starejših oseb tako dolgo tradicijo kot malokateri narod v Evropi«.

Potrebe starejše populacije, ki prihaja v domove upokoјencev, so se v več kot 40 letih bistveno spremenile, čemur pa niso sledile podlage za preoblikovanje dejavnosti, viri financiranja in ne nazadnje niti kadrovski normativi. Domovi upokoјencev so bili zasnovani kot socialnovarstvene ustanove, ki upravičencem nadomeščajo, dopolnjujejo ali zagotavljajo funkcijo doma ali lastne družine. V osnovi so bili zasnovani za sprejem pretežno zdrave starejše populacije. V njih naj bi bivalo približno 30 % uporabnikov, ki bi potrebovali zdravstvene in zdravstvenonegovalne storitve, ostalih 70 % pa naj bi predstavljala zdrava starejša populacija. Današnja slika je obrnjena. Domovi upokoјencev postajajo ustanove, ki izvajajo visoko zahtevno zdravstveno obravnavo.

Če se omejimo zgolj na uporabnike enote Idrija Doma upokoјencev Idrija, d. o. o. (DUI), lahko ugotovimo, da je kar 56 % uporabnikov starejših od 85 let. Najstarejša uporabnica je stara 106 let pa tudi moški danes ne zaostajajo dosti, saj je naš najstarejši uporabnik star 102 leti. Visoki starosti so pogosto pridružena kronična obolenja. Kar 55 % naših uporabnikov se sooča s težavami zaradi demence.

42 % uporabnikov je nepomičnih in pri zadovoljevanju večine temeljnih življenjskih aktivnosti odvisnih od osebja. Vse bolj je izražena potreba po paliativni oskrbi, saj se število uporabnikov v terminalnih stanjih povečuje. Statistika kaže, da smrtnost v domovih letno

dosega 25–30 %. Povprečna letna smrtnost v DUI je okrog 17 %. Na drugi strani se srečujemo z večjim številom začasnih sprejemov, ko se storitve institucionalnega varstva starejših poslužujejo uporabniki za namen podaljšanega bolnišničnega zdravljenja, ko po odpustu iz bolnišnice zaradi bolezni in/ali poškodb še niso sposobni popolne samooskrbe in vrnitve v domače okolje, kar povečuje intenziteto in zahtevnost obravnave v domovih. V Domu upokoјencev Idrija, d. o. o. imamo v enoti Idrija v primerjavi z mnogo drugimi domovi gotovo veliko prednost v sodobnih prostorih, pridobljenih z novogradnjo, zaključeno v letu 2012. Se pa tako kot vsi ostali domovi v Sloveniji soočamo z neustreznim financiranjem storitev zdravstvene nege in posledično nezadostnimi sredstvi za zaposlitev večjega števila kadra.

Domovi upokoјencev so skozi desetletja prerasli socialnovarstveni okvir, za katerega so bili v osnovi oblikovani. Vedno pogostejša opozarjanja na neustrezno urejenost področja morajo dolgoročno gotovo prinesiti spremembe v korist dejavnosti. Do takrat pa se bomo kot doslej kljub omejenim tako materialnim kakor kadrovskim virom v okviru možnosti in zmožnosti trudili za izvedbo kakovostne, po meri in potrebah uporabnika oblikovane storitve. Storitve, ki bo v enaki meri

dostopna za vse uporabnike DUI, kar nam bo še boljše uspevalo ob razumevanju in podpori lastnika, svojcev in širše lokalne skupnosti.

In ker smo vstopili v zadnji koledarski mesec leta 2013, naj to priliko izkoristim tudi za to, da vam v imenu celotnega kolektiva DUI zaželim srečno, zdravo in strpno leto 2014.

Predsednik koncerna Kolektor Stojan Petrič in direktor podjetja Argo Gerardo Bocard sta na sedežu koncerna v Idriji podpisala pogodbo za izgradnjo proizvodne hale podjetja Kolektor GTO v Guanajuatu v Mehiki. S podpisom so se začela gradbeno-obrtniška dela na objektu, ki bo obsegal 4.500 m² proizvodnih in 500 m² pisarniških prostorov.

Eco obarvano steklo, ki je rezultat sodelovanja med Razvojnim centrom eNeM Novi materiali, Steklarno Hrastnik in Kolektorjevimi Nanotesla Institutom je na Slovenskem forumu inovacij prejelo priznanje za drugo najboljšo inovacijo. Glavna dodana vrednost Eco obarvanega stekla, ki je inovacija v svetovnem merilu, je v uporabi zdravstveno in ekološko neškodljivih snovi, ki jih najdemo v naravi, te pa se pri pripravi obarvanega stekla doslej še niso uporabljale. Inovacija je patentirana tudi pri Evropskem patentnem uradu, saj gre za edinstven postopek obarvanja stekla z za zdravje in okolje neoporečnimi pigmenti. Poleg tega vplivajo ti pigmenti tudi na zmanjšanje napak v proizvodnem procesu. V laboratoriju so razvili barve v črnih, modrih, vijoličnih, mareličnih in zelenih odtenkih.

Medpodjetniški izobraževalni center v Ljubljani je na Vegovi, Elektrotehniško-računalniški strokovni šoli in gimnaziji Ljubljana pripravil dogodek, ki so ga poimenovali Ameriško popoldne na Vegovi. Na dogodku je sodeloval tudi direktor Ascoma mag. Boštjan More, ki je dijakom, učiteljem in ostalim povabljenim gostom spregovoril o svojem življenju in delu v Združenih državah Amerike, saj je bil tri leta direktor Kolektorjevega ameriškega podjetja Comtrade USA, preko katerega je potekalo trženje komutatorjev in drsnih obročev za potrebe avtomobilske industrije, električnih ročnih orodij in gospodinjskih aparatov na severnoameriškem tržišču.

V hotelu Jožef so odprli razstavno-prodajno galerijo. Na ogled so postavili likovna dela Galerije Krvina iz Gorenje vasi v Poljanski dolini, ki v slovenskem prostoru deluje že več kot 20 let. Umetniška dela bodo na ogled do konca junija. Sponzor razstavno-prodajne galerije je koncern Kolektor.

Predsednik države Borut Pahor je ob 60-letnici prostovoljnega krvodajalstva podelil posebna priznanja Rdečega križa Slovenije. Med organizacijami sta to priznanje prejela Kolektor in Krka. Kot so zapisali v obrazložitvi, se Kolektor udeležuje akcije na Idrijskem že od ustanovitve družbe leta 1963 in podpira ter spodbuja vrednote krvodajalstva med zaposlenimi in jim omogoča udeležbo na organiziranih krvodajalskih akcijah. Največji delež aktivnih krvodajalcev med udeleženci terenskih akcij na Idrijskem predstavljajo prav zaposleni v družbah koncerna Kolektor, kar kaže na družbeno odgovornost podjetja do soljudi, na prvo mesto pa sodi darovanje krvi.

Dijaki 3. letnika programa mehatronik operater Luka Bavcon, Miha Kacin in Leon Mohorič so pod mentorstvom Franka Jurjavčiča, Tanje Pirih, Staneta Kokalja in Jureta Dreva ter ob finančni pomoči Kolektorja izdelali leteči quadcopter. To je helikopter, ki ga poganjajo štiri brezkrtačni električni motorji. Quadcopter so dijaki predstavili tudi nekaterim predstavnikom Kolektorja, v kratkem pa bodo projekt izdelave in sam quadcopter predstavili tudi vodstvu.

Podjetja Kolektor Liv, Kolektor ATP in postojnska podružnica Kolektor Orodjarne vsako leto decembra pripravijo srečanje za svoje jubilate, torej tiste sodelavce, ki so v podjetju zaposleni 10, 20, 30 ali 40 let, ter tiste, ki so se ali pa se bodo v tekočem letu upokojili. Vrhunec srečanja pa je nedvomno podelitev prstanov kakovosti, ki jih v Kolektor Livu podeljujejo že 22 let. Prstan kakovosti je nagrada za večleten trud in delo, pri katerem zaposleni dosegajo nadpovprečne rezultate kakovosti dela, izboljšuje kakovost dela in prenaša pozitiven odnos do kakovosti tudi v svojo delovno sredino. Letošnji dobitniki so Magda Čopič iz podjetja Kolektor ATP, Katja Brezovnik iz Kolektor Liva in Martin Pavlovec iz Kolektor Orodjarne – podružnica Postojna.

Intervju s predsednikom koncerna Kolektor Stojanom Petričem

Dno smo že dosegli, na obzorju je okrevanje

Polona Rupnik

Tuji in domači strokovnjaki koncernu Kolektor priznavajo, da mu kriza ne more do živega. Iz nje je izšel kot zmagovalec. To kažejo dejanja. To kažejo številke. To kažejo poslovni rezultati. Kolektorjeva zgodba o uspehu je vsekakor rezultat pametnih odločitev in konservativne politike, ki jo Kolektor zagovarja že vseh 50 let. Ob zaključku jubilejnega leta smo se pogovarjali s predsednikom koncerna Kolektor Stojanom Petričem.

Kolektor kljub krizi sledi svoji strateški usmeritvi, to je rasti. Zdi se, da mu kriza ne more do živega. Kakšna je pravzaprav filozofija uspešnega podjetja tako doma kot v tujini?

V tržnem pomenu morajo podjetja svojo prisotnost internacionalizirati in globalizirati, s čimer se izognejo kratkoročnim hitrim spremembam na lokalnih trgih in lahko tudi prociklično usmerjajo svojo prodajno strategijo in proizvodne kapacitete. V razvojnem smislu pa je potrebno izkoristiti

kapitalskih povezav pa je dobro partnerstvo pomembno tudi pri korekciji enostranskih poslovnih odločitev. Sam sem vedno zastopal model manjšinskega partnerja, seveda pa vedno znotraj tega sodelovanja podpiral korektne partnerske odnose.

Konec novembra ste v Essnu v Nemčiji odprli novo proizvodno halo. Kaj bi se lahko manj uspešna slovenska podjetja naučila od vas na nemškem trgu?

sveta za razvoj želeli, da bi se v Sloveniji izboljšalo, da bi podjetja lažje delovala in uspevala, ljudje pa bi dobili delo?

Verjamem, da bomo v Sloveniji uspeli. Imamo zelo sposobne in inovativne ljudi in na njih je, da poiščejo poslovne priložnosti (beri: nove produkte), ki bodo diferencirali našo ponudbo doma in v svetu. Slovenija potrebuje stabilno vlado za najmanj dva mandata, gospodarstvo pa industrijsko politiko, usmerjeno v povezovanje inštitutov znanj in razvojnih centrov v podjetjih, ki morajo skupno ustvarjati strategijo pametne specializacije. Ne vidim prihodnosti v razdvojenosti in nagajanju tako v sferi politike kot gospodarstva. Večkrat sem že povedal, da potrebujemo od 15 do 20 podjetij iz posameznih panog, ki imajo več kot milijardo evrov prometa. Na ta podjetja pa se morajo s svojo inovativnostjo vezati mala in srednje velika podjetja, ki se razvojno krepijo s prodajo izdelkov za ta podjetja, višek svoje kapacitete pa izvozijo. Kdor bo v Sloveniji pripravil tak model, bo uspešen predsednik vlade.

Medijske zgodbe so eno, realnost največkrat nekaj drugega. Kakšno je dejansko stanje v naši državi?

Današnje ekonomsko stanje v Sloveniji je primerno razmeram v svetu, sami pa smo si ga v preteklosti še poslabšali. Izhodi vedno so. Verjamem, da jih bomo našli. Predvidevam, da bomo dosegli dogovor med delom in kapitalom, ki bo povečal konkurenčnost slovenskega gospodarstva. O tem odločamo sami, ne evropski komisariji in tudi ne Mednarodni denarni sklad in Evropska državna banka.

Okrevanja v naslednjem letu še ni na obzorju?

Mislím, da smo letos dosegli dno, pred nami je postopno okrevanje v letu 2014. Ne nazadnje je podobno, s številkami podprto mnenje podal tudi

Verjamem, da bomo v Sloveniji uspeli. Imamo zelo sposobne in inovativne ljudi in na njih je, da poiščejo poslovne priložnosti, ki bodo diferencirali našo ponudbo doma in v svetu.

ideje zaposlenih od dežel NAFTA do Daljnega vzhoda, za kar pa potrebuješ dobro korporativno upravljanje centrale in zaupanje zaposlenih.

Kolektor je prisoten na vseh najpomembnejših svetovnih trgih. Nova tržišča »osvaja« s partnerji, nikoli sam. Kako pomembno je na današnjem medsebojno povezanem mednarodnem trgu pridobivati partnerje?

Partnerstvo danes ne pomeni le zmanjšanja transakcijskih stroškov pri osvajanju tržišča, ampak tudi sprejemanje tveganja in izmenjavo poslovnih informacij. V primeru

Kolektor gradi svojo strategijo na vrednotah odgovornosti, poštenosti, inovativnosti, usmerjenosti h kupcu, timskega dela, vztrajnosti in borbenosti. Ker naši zaposleni sodelujejo z nemškimi kapitalskimi partnerji že od leta 1968, lahko danes trdimo, da so naše vrednote skupne. Če pa jim dodamo še organiziranost nemškega dela in fleksibilnost slovenskega, je lahko uspeh še večji. Zato so tudi nemška podjetja, ki so investirala v Slovenijo, danes zelo uspešna slovenska podjetja (Hella Saturnus, BSH Nazarje, Odelo itd.)

Kaj bi si kot predsednik vladnega

priznan ekonomist mag. Velimir Bole na novembrski Poslovni konferenci v Portorožu. Po njegovi oceni lahko v drugi polovici leta 2014 pričakujemo postopno rast BDP.

Kljub slabim razmeram v državi pa Kolektor deluje v okolju, ki ima najnižjo brezposelnost v Sloveniji, seveda tudi po njegovi zaslugi, saj je največji zaposlovalec v občini. Kako pomembno je sodelovanje z lokalno skupnostjo?

Da smo res največji zaposlovalec, pove podatek, da je v podjetjih koncerna Kolektor na idrijski lokaciji direktno zaposlenih 1095 ljudi. Velika večina jih prihaja iz idrijske in cerkljanske občine. Takih je 907, kar je 83 odstotkov vseh zaposlenih. Poleg tega pa Kolektor posredno preko opravljanja storitev nudi delo še nekaj 100 Idrijčanom. Stalno zaposluje mlade, predvsem

S povedanim samo potrjujete, kako izjemno družbeno odgovorno podjetje je Kolektor.

V zadnjih 15 letih je koncern Kolektor v idrijski občini prevzel vlogo, ki jo je nek kdaj imel Rudnik živega srebra Idrija. S svojim aktivnim pristopom do reševanja tako infrastrukturnih kot ostalih procesov smo ob sodelovanju z občino spremenili podobo našega kraja. Pri tem gre posebej izpostaviti storitve na področju turizma (nov hotel Jožef), storitve za starejše občane (nov dom upokojencev), spremembe na področju trgovske ponudbe (v zadnjih desetih letih smo pridobili 4 dodatne trgovce, kar je znižalo strošek košarice dobrin za več kot 10 odstotkov), veliko pa se vlaga tudi v šport in ostale dejavnosti. Naša želja je, da postane Idrija na eni strani turistično prepoznavna in na drugi strani občina znanja. Imamo kaj

v dobrodelne namene. Plemenita gesta.

Jubilejno leto zaključujemo z res lepo gesto. Veseli december, kakor mu rečemo, za marsikoga ni prav nič vesel. Odločili smo se, da sredstva, namenjena za novoletna poslovna darila, namenimo najbolj ranljivim, to je otrokom. Izbrali smo projekt Botrstvo. 50 botrstev za 50 let Kolektorja. Gre za 50 otrok iz socialno ogroženih družin, ki živijo na območjih, kjer ima Kolektor svoja podjetja. Poleg tega pa nismo pozabili niti na Zvezo prijateljev mladine Idrija, ki smo ji namenili še nekaj dodatnih sredstev, s katerimi bo lažje izpeljala program, ki si ga je zastavila.

V radijski oddaji Poganjamo znanje, ki jo Primorski val pripravlja v sodelovanju s koncernom Kolektor, ste dejali, da je leto 2014 leto vaše

Najpomembnejše je, da smo po 34 letih tujega lastništva leta 2002 postali 100-odstotno slovensko podjetje v lasti zaposlenih in da smo v času recesije med letoma 2008 in 2013 postali še močnejši in ohranili status finančno stabilne družbe.

študente koncerna Kolektor. Skupaj smo v letih 2012 in 2013 na novo zaposlili 72 ljudi na idrijski lokaciji, od tega 34 študentov. Med temi 72 jih je 55 mlajših od 30 let.

Dobro sodelovanje z lokalno skupnostjo je pomembno, saj je lokalna skupnost del našega življenja. Zadovoljstvo občanov po delu se prenaša tudi v delovno okolje, zato lokalno skupnost podpiramo v najširšem smislu – na športnem, kulturnem, izobraževalnem in zdravstvenem področju, sponzoriramo tudi prireditve ter celo zelo nadarjene posameznike.

pokazati – od rudniških znamenitosti do prefinjenih čipk, bogate kulinarike in izjemne neokrnjene narave. Domačim kupcem in svetu znamo ponuditi nove proizvode na osnovi novih tehnologij. Predstavljam si, da bo imela Idrija leta 2025 razvito šolstvo tehničnih znanosti, posebne storitve na področju zdravstva ter bo zaposlovala visoko izobražene sodelavce tako v industriji kot v storitvenih dejavnostih. Ne samo, da smo lahko najboljša občina v Sloveniji, biti moramo najbolj razvita občina.

Ob zaključku praznovanja 50-letnice ustanovitve Kolektorja boste sredstva namesto za novoletna darila namenili

upokojitve. Pa res odhajate?

Spreminjamo poslovni model koncerna Kolektor, ki predvideva nove organizacijske oblike in seveda tudi nove pristope k reševanju posameznih procesov v koncernu. To bo predvsem naloga novega vodstva v letu 2014 in naprej. Dejstvo je, da je potrebno in tudi dobro, da s spremembo poslovnega modela začne generacija novih ljudi. V bistvu gre za že znane obraze, ki bodo prevzeli odgovornost za vodenje družbe v bodoče, zato je smiselno, da se jaz iz operativnega dela povsem umaknem in se »preselim« v nadzorno funkcijo. Zato je odgovor enostaven: da, leta 2014 se bom upokojil, dokončno 1.

10. 2014. V nadzorni funkciji koncerna Kolektor in nekaterih njegovih družbah ter v FMR d. d. in FOND d. d. bom ostal še nekaj časa. Vem, da bo za novo/staro vodstvo težko, ker bodo imeli nadzornika, ki poslovno dobro pozna družbo, ki jo je sam vodil 20 let. A tako pač je.

Ko odhajaš, vedno pogledaš nazaj in se vprašaš, ali si svoje delo kar najbolje opravil. Sam sem ponosen na svojih 20 let na čelu koncerna Kolektor. Da so bila uspešna, kažejo tudi poslovni rezultati. V tem času smo za več kot 15-krat povečali prodajo, za več kot 3-krat zaposlenost, postali smo slovenska multinacionalka z več kot 30 podjetji doma in po svetu, imamo strokovno usposobljen kader, ki je ob dodatnem ekonomskem izobraževanju postal nosilec poslovnih funkcij ob zamenjavi generacij, smo med 20 največjimi družbami v Sloveniji in med 10 najuspešnejšimi po poslovnih rezultatih. Še bi lahko našteval, čeprav je najpomembnejše, da smo po 34 letih tujega lastništva leta 2002 postali 100-odstotno slovensko podjetje v lasti zaposlenih in da smo v času recesije med letoma 2008 in 2013 postali še močnejši in ohranili status finančno stabilne družbe. Vedno smo izplačevali dividende in vsako leto decembra zaposlenim priznali udeležbo v dobrih poslovnih rezultatih.

Ko sem marca leta 1994 prevzel vodenje družbe Kolektor, ta ni imela dobička iz leta 1993, letošnje leto pa zaključujemo s 27 milijoni evrov dobička pred davki in 48 milijoni evrov ustvarjenega denarnega toka ter več kot 10 milijoni premoženja v likvidnostnih vrednostnih papirjih. Neto dolg/EBITDA pa je 1,14, kar Kolektor uvršča med najboljše podjetja doma in v Evropi.

Novo leto je tik pred vrati. Kaj nam prinaša, kaj prinaša koncernu Kolektor?

V naslednjem letu se bo nadaljevala zgodba o uspehu Kolektorja. Tudi za leto 2014 pričakujemo dobre poslovne rezultate. Koncern Kolektor se postopoma razvija iz strogega specialista v integratorja tako na programih za avtomobilsko industrijo kot tudi v elektroenergetiki. Poleg stebrov, ki jih imamo danes, pa želimo zgraditi še en steber, ki bo vezan na novejšo eko tehnologijo, vsekakor pa bo sinergijsko povezan z osrednjo sposobnostjo koncerna oziroma njegovimi kompetencami. Če pogledamo malo dlje v prihodnost,

Odločili smo se, da sredstva, namenjena za novoletna poslovna darila, namenimo najbolj ranljivim, to je otrokom. Izbrali smo projekt Botrstvo. 50 botrstev za 50 let Kolektorja.

si želimo leto 2017 zaključiti s 750 milijoni evrov prometa. Čeprav teh 750 milijonov evrov v petih letih pomeni majhno rast, pa z vidika organske rasti oziroma akvizicije pomeni velik korak naprej. Ta korak se kaže v tem,

da moramo istočasno vzpostaviti korporativno upravljanje, saj je bilo prav na tem področju v preteklosti narejenih največ napak. Mislim, da se tega zavedamo vsi. To je ena od mojih želja za naslednja leta.

Energetika in industrijska tehnika z največ spremembami

Radovan Bolko

Ko gledamo v prihodnost, konec leta sicer ne bi smel biti tako pomemben mejnik, vendar je kljub temu lahko priložnost za inventuro za nazaj in ponovno analizo strateških ciljev in tudi dolgoročnih usmeritev. Kolektor je vedno bil in bo dinamično podjetje, zato tudi v skladu s strategijo išče nove poslovne priložnosti in smeri razvoja.

Kam gremo, kaj nas čaka?

Še naprej ostajajo Komponente in sistemi najpomembnejša divizija v koncernu. Tu nadaljujemo koncept organske rasti z novimi razvojnimi projekti v smeri zahtevnejših, kompleksnejših izdelkov. Izjema je komutatorski program, kjer to zaradi zrelosti produkta ni mogoče. Tu bomo z izboljšanjem produktivnosti, optimizacijo procesov in proizvodnih lokacij ter kakovostno podporo kupcem

branili oziroma krepili naš status najboljšega in največjega proizvajalca komutatorjev na svetu.

Divizija Hišna tehnika in izdelki za dom je zelo heterogena. Gradbeni inženiring s strojnimi in elektro inštalacijami kaže lep potencial za rast in možnosti za specializacijo. S programom cevnih izolacij bomo z aktivno tržno dejavnostjo povečali promet v Nemčiji in vstopili na nove trge. Cilj programa sanitarne tehnike je rast prodaje in dvig profitabilnosti.

Največ sprememb pričakujemo v diviziji Energetika in industrijska tehnika. Elektroenergetika je področje, ki bo za koncern Kolektor v prihodnjih letih pomenilo največji izziv. Do sedaj smo bili na tem področju prisotni s posameznimi produkti in storitvami, od transformatorjev do rešitev s področja visokonapetostnih zaščit in sistemov nadzora in vodenja.

Marjan Drmota,
izvršni direktor za razvoj

»Aktivnosti na poslovnem področju razvoja bodo usmerjene na vsebine, ki bodo sledile ciljem, opredeljenim v dokumentu Celovita strategija koncerna Kolektor za obdobje 2013–2017. Iz njega izhaja, da mora koncern krepiti (konsolidirati) poslovno divizijo Energetika in industrijska tehnika, na področju Komponent in sistemov predvsem zadržati položaj na področju komutatorjev, krepiti programe magnetnih komponent, rotorjev in hibridike ter v okviru programa elektronike in pogonov postati ponudnik najzahtevnejših nišnih pogonov (v avtomobilski panogi in tudi izven).«

Primož Bešter,
izvršni direktor za prodajo in marketing

»Do leta 2017 bomo z osvajanjem novih projektov v skladu z letnimi plani zagotavljali organsko rast divizije Komponente in sistemi. Ohranjali bomo vodilno vlogo na področju komutatorjev, magnetike in rotorjev. Tu se bomo osredotočali predvsem na obstoječe Top 4 kupce (Bosch, Remy, Continental, Brose), kjer smo danes dobro prisotni. Poglobljali bomo medsebojne odnose in v sodelovanju s kupci rasli na področju novih tehnologij in izdelkov. Dodatno se bomo usmerjali k tistim kupcem, pri katerih smo bili prisotni z manjšim tržnim deležem in kjer imamo s povečanjem naše prisotnosti možnost rasti na obstoječih tehnologijah in izdelkih. Danes predstavljajo vse naše kupce globalni Tier 1 dobavitelji, cilj za naslednjih 5 let pa je tudi, da osvojimo 3 OEM-kupce z novimi izdelki predvsem na področju elektronike in pogonov. Na obstoječih izdelkih bomo rasli predvsem na področju Azije in držav NAFTA, na novih izdelkih pa doma v Evropi.«

Radovan Bolko,
glavni izvršni direktor

Naš cilj pa je prevzem vloge integratorja in ponudnika rešitev na ključ predvsem z elektrotehničnega področja. Z nakupom Turboinštituta pa vstopamo tudi v strojni del. Marsikdo ne pozna dejstva, da so bila slovenska podjetja s svojim znanjem v stanju postaviti celotno hidroelektrarno z izjemo generatorja. To znanje se zaradi razdrobljenosti izgublja. Naš dolgoročni cilj je, da to znanje ponovno povežemo.

Na vseh programih bomo tudi v prihodnje morali z novimi idejami in projekti dosledno zagotavljati organsko rast. Za še večjo rast, ki si jo tudi želimo, pa bodo potrebne nove akvizicije. Zato stalno intenzivno spremljamo možnosti za nakup podjetij, ki bodo dopolnila in nadgradila programe predvsem v divizijah Energetika in industrijska tehnika in Komponente in sistemi.

Vsem spremembam bomo intenzivno sledili z razvojem novih in obstoječih proizvodnih lokacij. Največ poudarka bo na razvoju lokacij v Mehiki, JV Evropi in na Kitajskem.

V sklopu optimizacije korporativnega upravljanja bomo nadaljevali politiko optimizacije in standardizacije poslovnih procesov. Vse seveda s ciljem zagotovitve rasti koncerna in predvsem dobrih poslovnih rezultatov tudi v naslednjih letih.

Za konec pa še to. Iščimo nove ideje, izboljšave. In to vsi na vseh področjih. Le tako bomo boljši od konkurence.

Darja Petrič Florjančič,
izvršna direktorica za finance in računovodstvo

»Leto 2013 bomo zaključili finančno in poslovno uspešno in tako v dobri kondiciji za leto, ki prihaja. Tako kot se razvija koncern poslovno in strateško, temu sledi in se razvija tudi področje financ in računovodstva. To pomeni, da bomo okrepili finančno obvladovanje odvisnih družb v smislu pridobivanja in alokacije sredstev in s tem izboljšali učinkovitost upravljanja z denarnimi sredstvi. V letu 2014 bomo dokončno vpeljali sistem obvladovanja tveganj po več odvisnih družbah, aktivno bomo sodelovali z bankami ter pridobivali garancijske potenciale tudi pri bankah v tujini, delali bomo na optimizaciji davčnega poslovanja v smislu vzpostavitve sistema davčnega načrtovanja in razvijali sistem poročanja za odvisne družbe v smeri večje avtomatizacije znotraj našega enotnega informacijskega sistema.«

Valter Leban,
izvršni direktor za produkcijo in nabavo

»Na področju produkcije in nabave bo tudi v letu 2014 glavna skrb namenjena zadovoljnemu odjemalcu. Nič napak, točnost dobav in prilagodljivost bodo tudi v bodoče glavne usmeritve, ki jim bomo sledili v vseh podjetjih koncerna. Enako pomembno kot imeti zadovoljne kupce je imeti dolgoročno dobičkonosno podjetje. Ta izziv rešujemo z uvajanjem principov vitkega podjetja v vsa proizvodna podjetja koncerna. Glavni cilj vitkega podjetja je minimizirati izgube v obliki zalog, izmeta, zastojev ... in tudi neizkoriščene inovativnosti zaposlenih. V letu 2014 bomo izgube naredili še bolj vidne, tako da jih bomo odgovorni ob pomoči vseh zaposlenih še učinkoviteje zmanjševali in tako ohranjali konkurenčnost podjetij koncerna v zadovoljstvo vseh deležnikov: kupcev, zaposlenih in lastnikov.«

Ludvik Kumar,
izvršni direktor za raziskave

»Koncern bo še naprej rasel z načrtovano dinamiko tako na osnovi organske rasti kot na osnovi akvizicij. Lahko rečemo, da je diverzifikacija proizvodnega programa uspešno izpeljana. Sledita čiščenje in krepitev najuspešnejših programov do stopnje, kakršno smo dosegli na področju komutatorjev. Zato bo treba še naprej trdo delati na osvajanju in izboljševanju novih tehnologij ter na razvoju tako originalnih procesov kakor tudi proizvodov, s katerimi se bomo ločili od konkurence in z njimi dosegali ustrezno dodano vrednost, ki nam bo še naprej omogočala uspešno poslovanje.«

Anica Uršič Vončina,
izvršna direktorica za plan in kontroling

»Koncern Kolektor se bo razvijal v uspešen gospodarski subjekt. To bomo učinkovito naredili le z motiviranimi zaposlenimi, katerim Kolektorjeve vrednote pomenijo način življenja. Vloga kontrolinga pri obvladovanju podjetja je skrb za preglednost procesov, planov in rezultatov ter seveda spremljanje uresničevanja zastavljenih ciljev. Koncern se usmerja v področje elektroenergetike, kjer se srečujemo z drugačnimi procesi, kot sicer prevladujejo v ostalih podjetjih koncerna. Za kontroling je zato pomemben izziv obvladati procese planiranja in spremljanje poslovanja na področju, kjer prevladujejo projektni načini poslovanja.«

Eva Cvelbar Primožič,
izvršna direktorica za kadre

»Koncern Kolektor bo na področju kadrovske dejavnosti nadaljeval z vlaganjem v znanje in usposobljenost zaposlenih. Temeljno vodilo koncerna na področju razvoja kadrov, ki se glasi »ključni dejavnik poslovnega uspeha so sposobni zaposleni, ki znajo z razpoložljivimi viri doseči nadpovprečne rezultate«, bomo še naprej uresničevali z razvojem zaposlenih in njihovih kompetenc, štipendiranjem, spodbujanjem kulture vseživljenjskega učenja, mentorskim sistemom, sodelovanjem s stroko in skrbjo za zdravje zaposlenih. Le na tak način lahko na dolgi rok pričakujemo predanost, samoiniciativnost in zadovoljstvo zaposlenih na delovnem mestu.«

Maja Leban,
izvršna direktorica za informatiko

»IKT je organiziran centralno notraj družbe Kolektor Group, d.o.o. Zaposleni v IKT so zadolženi za izvajanje oziroma vpeljavo novih standardnih funkcionalnosti v družbe koncerna in specifičnih funkcionalnosti za posamezne družbe, v katerih se pojavi potreba po njih. V letu 2014 nas čakajo nove implementacije SAP-a v povezane družbe koncerna Kolektor in vpeljavo novih standardnih funkcionalnosti. Nadaljevali bomo z izgradnjo sistema za podporo odločanja in s konsolidacijo na področju telefonije ter komunikacij. S podporo novih funkcionalnosti bomo sledili skupnemu cilju po optimizaciji in večji sledljivosti procesov v koncernu.«

Uspešno v letu 2013 in smelo v leto 2014

Anica Uršič Vončina

V letu 2013 smo v Kolektorju delali uspešno. Imeli smo smelo zastavljene cilje, ki smo jih tudi učinkovito uresničevali.

To čutijo tudi naši zaposleni, ki poleg rednega izplačila plač prejmejo tudi najvišji znesek regresa za letni dopust ter trinajsto plačo konec leta. Slednja pa je seveda odvisna od uspešnosti podjetja in je vezana na izpolnitev ciljev, zato je po podjetjih različna.

Letošnjo vrednost prodaje v koncernu pričakujemo na nivoju letnega plana, to je 435 milijonov evrov. Ob tem velja poudariti, da jo znižuje nižja vrednost surovin. Zaradi nižje cene zlasti bakra in magnetov so se znižali stroški materiala in s tem vrednost prodaje. To pomeni, da je bilo potrebno za enako vrednost prodaje fizično izdelati več. To v večji meri velja za divizijo Komponente in sistemi in se odraža tudi v planu za leto 2014. Kljub vsemu načrtujemo v letu 2014 povečanje prodaje na 456 milijonov evrov. Večje povečanje prodaje načrtujemo v diviziji Energetika in industrijska tehnika. K temu bosta prispevali družbi Kolektor Etra in Turboinštitut.

Novi projekti, ki bodo zagotovilo za našo prodajo v prihodnje, so bili v letošnjem letu pridobljeni v skladu s planom. Zgolj na avtomobilskem

delu smo sklenili za preko 30 milijonov evrov novih poslov, ki bodo počasi prehajali v prodajo, rasli pa bomo tudi organsko. Dobro za nas je tudi, da je rast prodaje avtomobilov napovedana za Evropo, še višjo stopnjo rasti pa ima Kitajska.

Leta 2013 se bomo v koncernu spominjali po mnogo pomembnih

projektih. V nadaljevanju se bomo dotaknili nekaterih skupnih ter drugih, pomembnih za posamezna podjetja.

Med pomembne dogodke na nivoju koncerna štejemo strateške usmeritve sprejete Celovite strategije koncerna za obdobje 2013–2018 ter odločitev za intenzivnejši vstop na področje elektroenergetike. Za slednjega

Višina trinajste plače oz. nagrade za uspešnost zadnjih deset let na idrijski lokaciji

2004	100% plače iz meseca novembra 2004 preračunano na 174 ur
2005	80% plače iz meseca novembra 2005 preračunano na 174 ur
2006	100% plače iz meseca novembra 2006 preračunano na 174 ur
2007	100% plače iz meseca novembra 2007 preračunano na 174 ur
2008	50% plače iz meseca novembra 2008 preračunano na 174 ur plus 150 evrov bruto v absolutnem znesku
2009	20% plače iz meseca novembra 2009 preračunano na 174 ur plus 150 evrov bruto v absolutnem znesku
2010	120% plače iz meseca novembra 2010 preračunano na 174 ur (izplačilo v dveh delih)
2011	120% plače iz meseca novembra 2011 preračunano na 174 ur (izplačilo v dveh delih)
2012	110% plače iz meseca novembra 2012 preračunano na 174 ur (izplačilo v dveh delih)
2013	100% plače iz meseca novembra 2013 preračunano na 174 ur (izplačilo v dveh delih)

imamo v koncernu že dober portfelj znanja. Korak k celovitejši ponudbi rešitev smo napravili z nakupom podjetja Turboinštitut, ki se ukvarja z razvojem modelov turbin, izdelavo turbin in izdelavo celovitih projektov malih hidroelektrarn.

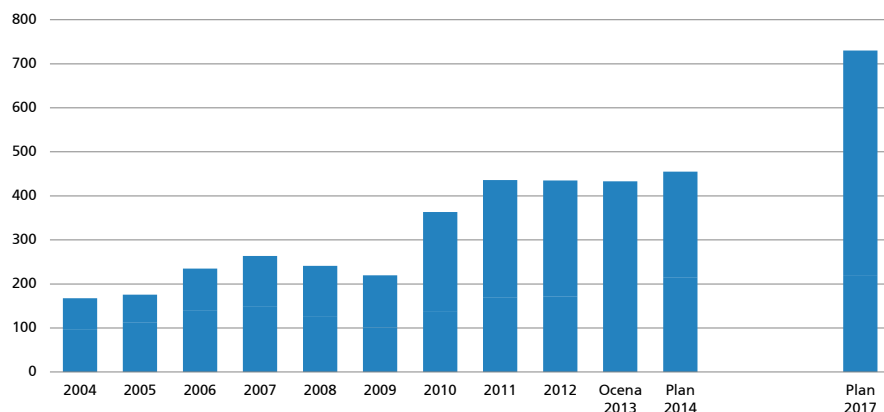
V letu 2013 smo dokončali investicijo v novo proizvodno halo v Kolektor Essnu. Skupna vrednost investicije je približno 15 milijonov evrov. Prostorske kapacitete smo povečali

delavniško opremo.

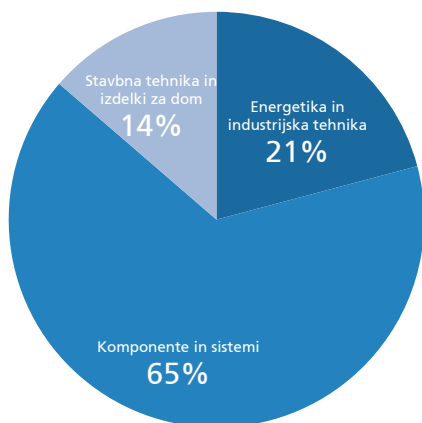
Celotna dejavnost koncerna se odvija na pribl. 160.000 m² površin, od katerih je tretjina izven Slovenije. Okrog 135.000 m² je namenjenih proizvodnji in skladiščem.

Pomemben element zasledovanja stroškovne učinkovitosti in konkurenčnosti koncerna je tudi koriščenje stroškovne učinkovitosti

Rast prodaje, plan 2014 (mio EUR)

Struktura prodaje po divizijah, plan 2014 (%)

tudi v Južni Koreji. V začetku leta smo pridobili nove prostore na lokaciji Kolektor Etra v Ljubljani, kamor smo sedaj preselili podjetje Kolektor Sinabit, sledil pa mu bo še Kolektor Igin. Na tej lokaciji deluje tudi Vision, eden od profitnih centrov Kolektor Orodjarne. Za program elektronike urejamo proizvodne prostore za izdelavo elektronskih modulov in pogonskih sistemov na idrijski lokaciji.

Poleg investicije v proizvodno halo je vrednost investicij v opremo znašala še približno 17 milijonov evrov, v večji meri v proizvodno, merilno in

različnih proizvodnih lokacij, ki jih imamo v koncernu. Tako je bilo letos kar nekaj premikov proizvodnje, vendar je sprostitev kapacitet na neki lokaciji vedno povezana z zaposlitvijo z novimi programi.

Pregled po podjetjih

Kolektor Sikom je posloval uspešno in stabilno. Pridobil je nove proizvodne kapacitete za obdelavo bakrenih profilov, proizvodnjo tračnih komutatorjev in komutatorjev za start-stop aplikacije. Investirali so tudi v kamere nove generacije na programu grafitnih komutatorjev ter stroj za detekcijo razpok v grafitni ploščici, razširili pa so tudi linijo za nikljanje.

Sicer pa so v podjetju vodili več projektov za optimizacijo stroškov. V prihodnjem letu bodo znanje in veščine v podjetju pridobivali tudi sodelavci iz Mehike.

Ascom je v letu 2013 prejel pohvalo Evropske komisije za varnost in zdravje pri delu za projekt Zdrava hrbtenica – zdrava družba ter certifikat vodenja varnosti in zdravja pri delu OHSAS 18001. Prišel je tudi s proizvodnjo tehničnih duroplastov in vzpostavil proizvodni kompetenčni center za hladno preoblikovanje (štancanje,

globoki vlek, krivljenje).

Za **Kolektor KFH** je bil letos najpomembnejši projekt dokončanje selitve sedmih linij za proizvodnjo rotorjev iz KMT. Večina teh izdelkov je že v serijski proizvodnji. Na programu hibridike pa se je tudi začelo s proizvodnjo priključnice na liniji, ki jo je izdelala Kolektor Orodjarina.

Kolektor Kautt & Bux se utrjuje kot proizvajalec hibridnih izdelkov, kar bo za podjetje ključno v naslednjih letih. V letu 2013 je zato investiral v avtomatizacijo proizvodnje. Pomemben dosežek v letu 2013 je bil pridobitev projekta proizvodnje delov za sklopke, ki nudi velik potencial tudi za prihodnost.

V **Kolektor Bosni** so stabilizirali proizvodni proces, kar se odraža tudi v boljšem poslovnem rezultatu. Pridobili so nove sodelavce v konstrukciji in tehnologiji. V letu 2014 bodo večali obseg proizvodnje.

Kolektor Sinyung se pripravlja na diverzifikacijo produktov, saj je v letošnjem letu povečal proizvodno halo, kjer bo naslednje leto stekla proizvodnja hibridnih komponent. So pa poleg tega pridobili tudi projekte na komutatorskem programu. Sledenje priložnostim bo od podjetja

zahtevalo veliko trdega dela, hkrati pa zagotavljalo tudi konstantno rast prodaje.

Kolektor TKI v ZDA je v letu 2013 posloval s 100 % zasedenostjo kapacitet.

Hkrati koncern uresničuje strategijo širitve obseg poslovanja na trgu NAFTA vključno z razvojem kompetenčnega centra v Mehiki. V septembru 2013 je bilo v Mehiki ustanovljeno podjetje Kolektor GTO. Podjetje je že realiziralo nakup zemljišča in sklenilo pogodbo o gradnji namenske, 5.000 m² velike hale in izbralo 12 kandidatov, ki bodo napoteni na izobraževanje v Idrijo v januarju 2014. Podjetje načrtuje zagon proizvodnje v tretjem četrtletju leta 2014.

Na Kitajskem se je **Kolektor Nanjing** preselil v novo proizvodno halo, kjer obratuje pet linij za proizvodnjo komutatorjev. V letu 2014 bosta z obratovanjem pričeli še dve, od katerih bo ena proizvajala magnetne rotorje.

Kolektor Magnet Technology v Essnu se z investicijo v novo halo utrjuje kot najpomembnejši proizvajalec plastomagnetov v Evropi. Ta investicija je največja v več kot 60-letni zgodovini podjetja. Pridobili so naročila za več novih proizvodnih linij. Delali so na optimizaciji proizvodnih procesov in ergonomski prilagoditvi delovnih mest. Pridobili so tudi povsem nove kupce.

V **Kolektor Magmo** so prenesli program stiskanih magnetov iz redkih zemelj. Tudi za te namene je bilo potrebno urediti proizvodne prostore. Pripravljajo se na zagon serijske proizvodnje dušilk za kupca Pierburg. Ta projekt je za podjetje pomemben, ker pomeni osvajanje novih proizvodov ter večja delež prometa za avtomobilsko industrijo.

Za **Kolektor Missel Insulations** je bilo to prvo leto zgoj s programom izolacij, program sanitarne tehnike so namreč predali Kolektor Livu. Zato je bila potrebna reorganizacija družbe. Na trg so vpeljali tudi nov izdelek – izolacijo za enostavno montažo z zadrgo – ter na področju razvoja testirali program protipožarne zaščite. Podjetje je v letu 2013 pričelo z uporabo informacijskega sistema SAP in prevzelo koncernov standard informacijsko-komunikacijskih tehnologij.

Kolektor Koling je v letu 2013 povečal promet na preko 40 milijonov evrov. Poleg izgradnje proizvodne hale v

Essnu je imel še druge večje projekte, kot so izvedba strojnih inštalacij na novem objektu Univerze v Ljubljani, in sicer Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo ter Fakultete za računalništvo in informatiko, nova proizvodna hala Delamaris, ki seli svoj proizvodni obrat na Kal pri Pivki, obnova gradu Vila Vipolže, klimatizacija novega proizvodnega obrata Krka Notol in drugi. V letu 2014 bodo prevladovali infrastrukturni objekti, veliko pa se pričakuje tudi od ruskega tržišča.

V letošnjem letu na postojnski lokaciji ločeno poslujeta družbi Kolektor Liv in Kolektor ATP, prva s programom sanitarne tehnike, druga s programom za avtomobilsko industrijo.

Kolektor ATP je letos precej investiral, in sicer predvsem v infrastrukturo in opremo za proizvodnjo (sušilni sistem za maso, hladilni sistem, mostna dvigala, hitrotekoča vrata, večja popravila zgradb).

Pridobili so tudi precej novih projektov, med katerimi je največji projekt proizvodnje delov za vzglavnike za avtomobilske sedeže BMW.

Kolektor Liv je v letošnjem letu veliko sredstev namenil trženju. Uspešno smo lansirali program zvestobe LIV Klub za ključne kupce, inštalaterje, s katerim želimo povečati prepoznavnost blagovne znamke LIV in graditi zaupanje v naše izdelke. V Nemčiji, ki predstavlja največji evropski trg sanitarne tehnike, smo postavili novo prodajno organizacijo in razširili prodajno mrežo agentov. V Italiji smo odprli podružnico in pričeli s prodajo tudi na Poljskem in v Srbiji. S podpisom pogodbe z enim največjih proizvajalcev keramike smo uspeli pridobiti dodatnih 1,2 milijona evrov letnega prometa za leto 2014 in kasneje. Na podlagi vseh izvedenih aktivnosti, ki bodo v bodoče zagotovo pripomogle k izboljšanju poslovanja podjetja, zaključujemo, da je bilo letošnje leto kljub slabim finančnim rezultatom uspešno.

Kolektor Synatec je v letu 2013 pridobil prvi večji posel na Češkem ter posle pri več industrijskih investicijah v Sloveniji. Kolektor Sinabit pa je pridobil doslej najzahtevnejši projekt tako po finančni kot po tehnološki plati, to je sušilnica blata v bioplinarni Ihan.

Kolektor Orodjarna je letos dokončevala več linij za proizvodnjo hibridnih izdelkov naročnikom znotraj

koncerna. Pomembna aktivnost je oskrba z vhodnimi materiali iz cenovno ugodnejših okolij. Pri svojem delu nadaljujejo s procesom avtomatizacije. Letos so se oskrbeli s strojem za robotsko žično erozijo ter zanje največjim CNC-obdelovalnim strojem, ki lahko obdeluje orodja dimenzij 1 meter x 1 meter.

V **Kolektor Etri** so v letu 2013 izdelali 400 kV transformator moči 500 MVA za največje vetrno polje na Švedskem. Sicer pa so bili v letošnjem letu poleg tega na programu 400 kV izdelani še štirje transformatorji, dva za Slovaško (eden bo prodan februarja 2014), eden za Slovenijo in eden za Latvijo.

Konkurenca je zelo močna. Pri proizvodnji energetskih transformatorjev kapacitete proizvajalcev močno presega ponudbo. Novi projekti podjetja so vezani na osvajanje novih trgov. To so trg v Veliki Britaniji ter na 400 kV programu osvojitve trga v Latviji in na Švedskem. Intenzivno potekajo tudi aktivnosti za osvojitve severnoafriških trgov ter trgov v okviru zalivskih držav.

Za **Turboinštitut** bodo bistvenega pomena pridobitev in izvedba novih projektov, zlasti pa dokončanje lastne investicije v hidroenergetski sistem Bošava v Makedoniji. Veliko aktivnosti se pričakuje na obstoječih trgih, predvsem v Turčiji, ter vstop na nova trga Malezije in Bosne.

Nanotesla Institut je na 8. Slovenskem forumu inovacij zasedel drugo mesto za razvoj Eco obarvanega stekla. Inovacija omogoča unikatno in učinkovito proizvodnjo eko obarvanega stekla za dekorativne in promocijske namene. Na istem forumu so dobili tudi priznanje za odličnost uporabnosti ustvarjalnih industrij za razvoj stekla z videzom razbitega stekla.

Kolektor je v Nemčiji odprl novo proizvodno halo

Polona Rupnik

Koncern Kolektor je konec novembra pripravil še zadnji večji dogodek ob praznovanju 50-letnice ustanovitve podjetja. Simbolično je namreč svojemu namenu predal največjo koncernovo investicijo v letošnjem letu, novo proizvodno halo nemškega podjetja Kolektor Magnet Technology GmbH.

Kolektor Magnet Technology je eno od treh podjetij, ki jih ima idrijski koncern v Nemčiji. Je eno vodilnih svetovnih podjetij z izrednimi kompetencami na področju trajnih plastomagnetov. Magneti, ki jih izdelujejo v Kolektor Magnet Technology, so sestavni del elektromotorjev. Njihovi glavni kupci so podjetja iz avtomobilske industrije, kot so Bosch, Continental, TRW, Pierburg, ZF, Tycos Electronics in druga. Magnete prodajajo evropski avtomobilski industriji, izvažajo pa jih tudi v ZDA, Mehiko, na Japonsko in Kitajsko.

Koncern Kolektor je s prevzemom družbe ECS Essen leta 2009 dopolnil svoj program magnetnih materialov in jo kot Kolektor Magnet Technology GmbH vključil v koncern. »Del koncerna Kolektor smo od leta 2009.

Trak so prerezali Stojan Petrič, predsednik koncerna Kolektor, mag. Alenka Bratušek, predsednica vlade RS, in Wolfgang Stass, eden od direktorjev podjetja KMT

Pred tem smo imeli ameriške lastnike, ki so zašli v finančne težave in morali so nas prodati. S Kolektorjem smo prvič po dolgem času dobili proizvodnega lastnika, ki sam proizvaja kose. To nam kot proizvodnemu podjetju zelo ustreza. Kolektor namreč dobro razume, da so za proizvodnjo potrebni znanje, ljudje, stroji, investicije ...,« je povedal eden od direktorjev podjetja KMT Wolfgang Stass in dodal, da so zelo ponosni, da je Kolektor svojo največjo investicijo v letošnjem letu izpeljal prav v Essnu,

kjer je doma znanje in kjer imajo ljudi z dolgoletnimi izkušnjami na področju magnetov.

Podjetje ima danes 215 zaposlenih, ki na leto ustvarijo dobrih 60 milijonov evrov prometa. »Pričakujemo, da bomo po selitvi v novo proizvodno halo dosegli prihranke tako v proizvodnih procesih kot pri obratovalnih stroških podjetja in izboljšali poslovni rezultat. V prihajajočem letu pa pričakujemo nadaljnjo rast prihodkov na programu brizganih plastomagnetov, saj smo

že prejeli naročila za več novih proizvodnih linij tako od evropskih kot tudi od ameriških kupcev. Naslednji korak podjetja in programa magnetnih komponent pa bo internacionalizacija proizvodnje, kjer bomo sledili našim kupcem na nove rastoče trge,« pa je povedal Matija Pelhan, tudi direktor podjetja Kolektor Magnet Technology.

Za naložbo v novo zgradbo v Nemčiji se je Kolektor odločil, ker je obstoječa zgradba že močno dotrajana in so bili primorani najti dolgoročno rešitev za proizvodno lokacijo v nemškem Essnu, da bi ohranili tržno pozicijo na največjem avtomobilskem trgu v Evropi. Kolektor Magnet Technology ima kot vodilni proizvajalec brizganih plastomagnetnih komponent status razvojnega dobavitelja in je pri nemških kupcih izredno cenjen. V nasprotju s podjetji, ki selijo proizvodnjo izven Nemčije, se je koncern Kolektor odločil utrditi svoj položaj na tem trgu in investirati v nov objekt.

Predsednik koncerna Kolektor Stojan Petrič pravi, da »nova proizvodna hala podjetja Kolektor Magnet Technology predstavlja nov mejnik v zgodovini

Proizvodni program podjetja je uglednim gostom predstavil Dieter Fernow

Slavnostne otvoritve v Essnu se je poleg ostalih uglednih gostov udeležila tudi predsednica slovenske vlade mag. Alenka Bratušek, ki je bila ob ogledu novih proizvodnih prostorov vidno zadovoljna: »Ponosna sem, da tudi Slovenci kažemo, da se v Nemčiji da s svojim delom narediti to, kar je naredil Kolektor. Dokazal je, da je kriza lahko

Kolektor KMT

- 215 zaposlenih
- 60 milijonov evrov letnega prometa

tega Kolektorjevega nemškega podjetja in je največja Kolektorjeva investicija v letošnjem letu. Ocenjena je na 15 milijonov evrov. Z novo proizvodno halo v Essnu je koncern Kolektor tako dobil nov kompetenčni center za magnetne komponente.

Nova proizvodna hala je plod domačega znanja Kolektorjevih strokovnjakov. V objekt smo vgradili vse izdelke s področja Stavbne tehnike in izdelkov za dom, ki jih izdelujejo naša podjetja.«

priložnost za to, da rasteš in uspeš.«

Nemčija je prva država, v katero je Kolektor širil svojo dejavnost. Pet let po ustanovitvi podjetja, torej leta 1968, je podpisal dolgoročno pogodbo o skupnem vlaganju in sodelovanju z nemškim podjetjem Kautt & Bux. Od takrat je svojo prisotnost in prepoznavnost v Nemčiji samo še krepil, trdno odločen, da v tej gospodarsko izjemno pomembni državi postane ne samo izvoznik, ampak tudi investitor.

Slovensko gospodarstvo je že po tradiciji tesno povezano z nemškim. Slovenija je majhna država z uspešno predelovalno industrijo, zato je nekako logično, da so si slovenska podjetja poslovne partnerje iskala v tujini, predvsem v Nemčiji.

Za Kolektor je Nemčija pomembno tržišče ne zgolj zaradi direktnega izvoza, pač pa tudi zato, ker imajo v Nemčiji sedež vse največje multinacionalke, s katerimi Kolektor sodeluje.

Nova hala v Essnu največja tuja referenca Kolektor Kolinga

Polona Rupnik

Nova proizvodna hala, ki jo je v Essnu v Nemčiji odprl Kolektor, je plod domačega znanja Kolektorjevih strokovnjakov. Zasnovoval jo je Kolektor Koling. Zanj je to prvi tovrstni projekt v tujini, pri katerem je delal povsem samostojno in je opravil celotno delo od idejne zasnove do izvedbe. Glavno vodilo pri načrtovanju industrijske stavbe, kakršna je tudi tale v Essnu, je tehnologija proizvodnega procesa, pravi vodja arhitekturnega projektiranja v Kolektor Kologu Polona Troha Kleindienst. Čeprav je funkcionalnost objekta na prvem mestu, vseeno ostaja nekaj maneverskega prostora tudi za oblikovni vidik in identiteto stavbe, kar se kaže predvsem skozi oblikovanje poslovnega objekta, fasade, izbor materialov in barv.

Zgradba

Proizvodna hala obsega 7.000 m² in še dodatnih 1000 m², ki so namenjeni prodajno-tržnemu centru. Celotno zemljišče, na katerem stoji hala, meri 22.400 m².

Pri gradnji si je Kolektor Koling pomagal tako z nemškimi kot slovenskimi podizvajalci. Predvsem gradbeni del je bil v domeni Nemcev, obrtniška dela so si razdelili, povsem druga zgodba pa je bila na področju inštalacij, kjer so glavnino dela opravil Kolektor Koling z lastnimi zaposlenimi in podizvajalci. Nova hala podjetja Kolektor Magnet Technology ustreza vsem vidikom sodobne proizvodnje. Vanjo je Kolektor Koling vgradil produkte šestih koncernovih podjetij s področja stavbne tehnike in izdelkov za dom ter Energetike in industrijske tehnike.

Strojne in elektro inštalacije

Strojne in električne inštalacije predstavljajo možgane, mišice in živčni

sistem vsakega proizvodnega objekta, saj podpirajo delovanje proizvodne tehnologije. Visoko izpopolnjena tehnologija zahteva kompleksne inštalacije. Samo na tem področju, torej za ureditev vseh inštalacij so izvajalci porabili več kot 30.000 delovnih ur.

Proizvodna hala in pisarniški prostori dobivajo električno energijo iz nove transformatorske postaje, v kateri so 4 transformatorji moči 800kV podjetja Kolektor Etra.

Za distribucijo energije v proizvodni

Polona Troha Kleindienst,
vodja
arhitekturnega
projektiranja

» Glavna razlika in hkrati izziv pri tem projektu v primerjavi s stavbami, ki jih običajno načrtujemo, je bila lokacija objekta v tuji državi. Zaradi pomanjkanja izkušenj z nemškimi predpisi, njihovo prakso in razmišljanjem pa tudi zaradi 1000-kilometrsko oddaljenosti od lokacije izvedbe smo z vsakega področja načrtovanja (arhitektura, gradbene konstrukcije, inštalacije, požarna varnost) pridobili lokalnega projektantskega svetovalca, s katerim smo sodelovali, da bi pripravili kvalitetne načrte po nemških merilih in v skladu z njihovo prakso.«

Brane Breljih,
izvršni direktor
PC inštalacije

»Pri proizvodnih objektih je poleg osnovnih inštalacij zgradbe glavnina inštalacij izvedena za potrebe tehnološkega procesa in proizvodne tehnologije. Zato, da je stavba energetske čim bolj učinkovita, je potrebno pri zasnovi in izvedbi upoštevati korelacijo med inštalacijami, potrebnimi za delovanje stavbe, in inštalacijami, ki podpirajo tehnologijo. Za doseg energijske učinkovitosti smo izkoristili odpadne vire energije, ki se ustvarjajo znotraj same hale - odpadni zrak rekuperiramo, odpadno toploto koristimo za dogrevanje oziroma pripravo sanitarne vode, vgradili smo varčno in regulacijsko razsvetljava, objekt smo opremili s centralnim nadzornim sistemom, ki skrbi za medsebojno usklajenost vseh inštalacijskih sistemov. Vse to za doseg čim manjših obratovalnih stroškov objekta.«

hali so vgradili več kot 75 stikalnih blokov, ki jih je izdelal Kolektor Koling. Za 440V in 500V mrežo so po objektu razpeljali več kot 40 kilometrov različnih kablov. Zaradi visokih tehnoloških zahtev je v proizvodni hali preko 550 računalniških priključkov, ki omogočajo upravljanje z vsemi stroji. Celotni objekt je opremljen z več kot 1030 enotami energetske učinkovitosti svetil.

Strojne inštalacije v novih prostorih podjetja KMT so izdelane v skladu s standardom EN 15232, ki določa metode regulacij inštalacij za doseg energijske učinkovitosti objekta. Koncept strojnih inštalacij je zasnovan tako, da uporabi čim več odpadne energije iz proizvodnje.

Klimatske naprave imajo vgrajene rekuperativne enote, ki izkoriščajo odpadno toploto strojev. Faktor učinkovitosti je višji od 85 odstotkov. Prezračevalni sistem z osmimi klimatskimi napravami zamenja 65.000 m³ zraka na uro. Za distribucijo zraka je vgrajenih več kot 25.000 kg kanalske mreže.

Za ogrevanje in hlajenje skrbi 60 ventilatorskih enot. Distribucija hladne in tople vode poteka po 18.000 m različnih cevi. Vodo greje 6 plinskih peči, tehnološka voda, ki je potrebna za proizvodnjo, pa se pripravlja v treh hladilnih sistemih. Stisnjen zrak, ki je izjemnega pomena za proizvodnjo, se generira v dveh vijačnih kompresorjih. Odpadna energija, ki pri tem nastane,

pa se uporablja za gretje sanitarne vode in vode za ogrevanje.

Ekipi Kolektor Kolinga, ki je sodelovala pri projektu (izpostaviti velja Branka Milharčiča, odgovornega vodjo projekta, Polono Troha Kleindienst, vodjo projektiranja, Matica Menarda in Uroša Riglerja, ki sta bila odgovorna za izvedbo gradbenega dela projekta, Marka Poženela, ki je skrbel za področje avtomatizacije ter Mateja Coljo in Braneta Breliha na področju izvedbe inštalacij), je uspelo izpolniti vse zahteve nemške zakonodaje in prestatiti vsa certificiranja in preglede nadzornikov. Kar je še dokaz več, da so delo dobro opravili in si pridobili res veliko in pozitivno izkušnjo za nadaljnje delo.

Matic Menard,
vodja izvedbe
gradbenega dela
projekta

»Za nas je bila gradnja svojevrsten izziv, ker smo se v tujino podajali prvič (novi kraji, kultura, jezik, navade ...). Zaradi narave dela sem bil ves čas prisoten na gradbišču v Essnu. Projekt smo uspešno izpeljali, v kar smo vložili veliko truda.«

Proizvodna hala obsega 7.000 m² in še dodatnih 1000 m², ki so namenjeni prodajno-tržnemu centru. Celotno zemljišče, na katerem stoji hala, meri 22.400 m²

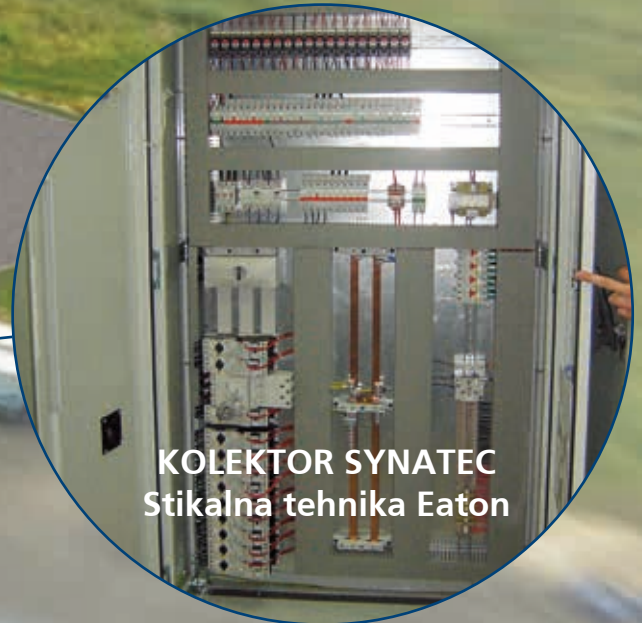
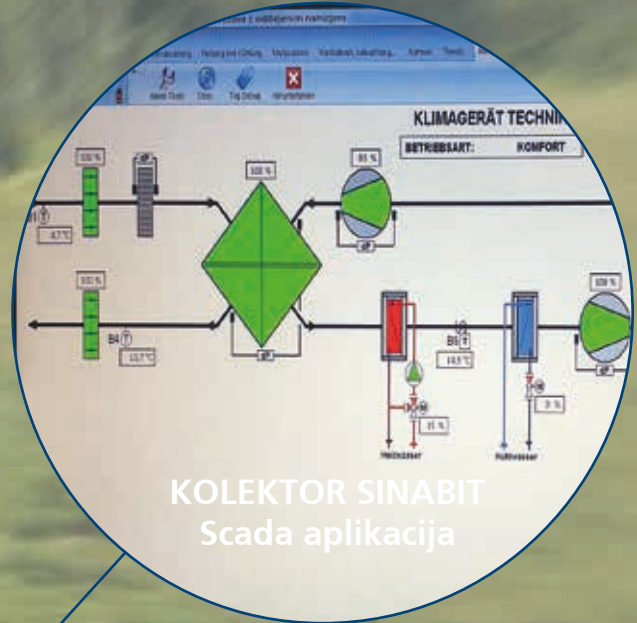
KOLEKTOR KOLING
Stikalni bloki in
avtomatizacija

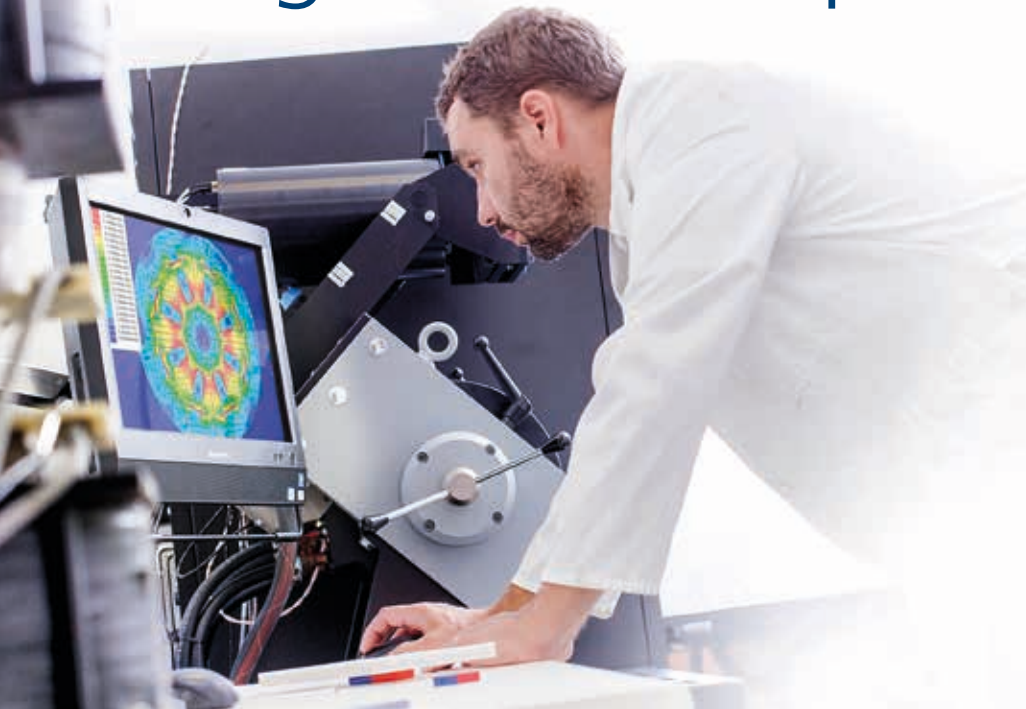
KOLEKTOR ETRA
Transformatorji

KOLEKTOR LIV
Sanitarna tehnika

Magnetne komponente

Boris Saje, Matija Pelhan

Magnetno polje je človeškim očem nevidno niti ga ne moremo zaznati s preostalimi štirimi čutili, je pa v večini električnih strojev in naprav prisotno in koristno uporabljeno. Zagotavljajo ga lahko trajni magneti oziroma magnetne komponente. Njihova izbira bistveno vpliva na učinkovitost, geometrijo, velikost in ceno sklopov (motorjev, aktuatorjev, senzorjev), v katerih so uporabljeni. Magnetno komponento (trajni magnet) bi lahko definirali kot izdelek z definirano geometrijo stabilne gostote in jakosti magnetnega polja.

Obseg uporabe

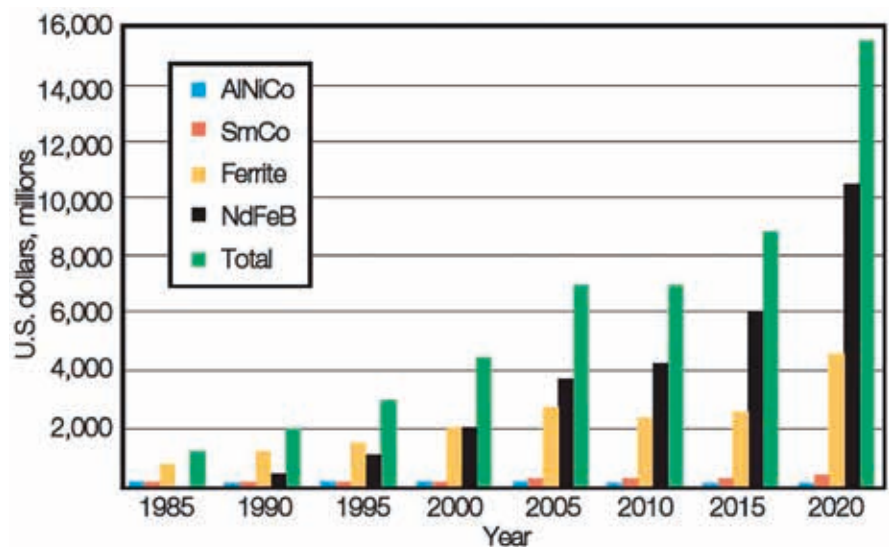
Trajni magneti, ki so dostopni na trgu, spadajo v eno od štirih skupin: trdi feriti, NdFeB, SmCo in Alnico. Njihov skupni letni promet se približuje osmim milijardam ameriških dolarjev na leto (napoved za leto 2015). Ocena za leto 2013 se giblje okoli 6 milijard dolarjev.

Kolektorjeve proizvodne lokacije, materiali in tehnologije

V koncernu izdelujemo trajne magnetne na treh proizvodnih lokacijah, in sicer v Kolektor Magnet Technology (KMT) v Essnu, Kolektor Magmi (KM) v Ljubljani in Kolektor KFH v Idriji. Materiali, ki jih pri tem uporabljamo, spadajo v področje termo- ali duroplastičnih plastoferitov in plasto NdFeB. Poleg proizvodnje navedenih magnetov pa tržimo tudi sintrane NdFeB trajne magnetne, ki jih večinoma izdeluje naš kitajski partner Beijing Zhong Ke San Huan. Primarni tehnologiji, ki ju uporabljamo, sta injekcijsko brizganje termoplastov ali stiskanje duroplastov.

Področja uporabe plastomagnetov

V Kolektorju izdelamo letno okrog 200 milijonov magnetov za različna

Skupni letni promet trajnih magnetov (Vir: WebMagneticscom, 2011, pri 120 USD/kg NdFeB)

področja uporabe. Vsako sekundo v letu 6 magnetov. Funkcionalna področja uporabe se v grobem delijo na magnetne komponente za senzorje in pogone. Največ jih konča v senzorjih linearnih ali krožnih gibanj, aktuatorjih in vodnih črpalkah.

Trdomagnetne feritne materiale (sintrane ali plasto) odlikuje dolgoročna cenovna stabilnost, ki praviloma ni vezana na tveganja dostopnosti. Plastomagnetni feriti so praviloma na osnovi termoplastičnih polimerov, izdelanih s tehnologijo injekcijskega brizganja

v visokoavtomatiziranih procesih, ki zagotavljajo kompleksne geometrije in visok nivo ponovljivosti fizikalno-kemijskih karakteristik.

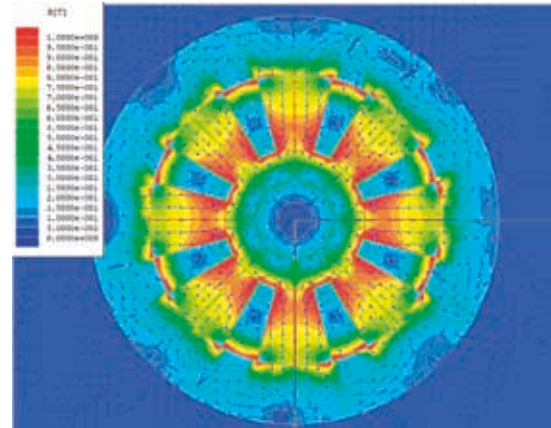
Magnetne komponente za pomožne vodne črpalke v območju moči od 10 do 30 W so danes praviloma oblikovane iz trdomagnetnih plastoferitov, kjer so v enem izdelku združene tri komponente – impeler, rotor in ležajna puša. V kombinaciji s PPS-termoplastom zagotavljajo dobro temperaturno in kemijsko odpornost na hladilne medije ter ustrezne hidrodinamične lastnosti.

Dr. Boris Saje,
vodja programa
magnetne
komponente

»Oblikovanje magnetnega materiala za doseganje predpisane geometrije se praviloma začne s simulacijo orodij. Na podlagi izračunanih parametrov orodja se s simulacijo izdelka določi, kakšne magnetne karakteristike naj bi magnetna komponenta pri uporabi izbranega materiala, parametrov brizganja, geometrije orodja in magnetnega polja dosegla po izdelavi realnega kosa. To so parametri, s katerimi začnemo izdelavo pravega orodja in testnih izdelkov.«

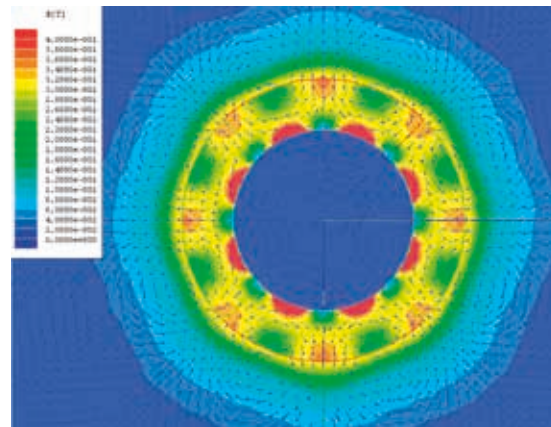

Simulacija orodja za brizganje v polju

V večini pogonov služijo magnetne komponente za senzorske elemente pozicije, vrtenja ali pomika, ki s podporno elektroniko zagotavljajo ustrezen nadzor in optimalno delovanje sklopov. Enaka področja uporabe pokrivajo plasto NdFeB magneti na osnovi duroplastov, izdelani s tehnologijo (praviloma) uniaksialnega stiskanja in z naknadno polimerizacijo.

V letih 2010 in 2011, ko so se cene redkih zemelj povečale tudi za 5- do 6-krat, se je izkazala kot konkurenčna prednost to, da smo v koncernu razvili tudi hibridne materiale, ki so kombinacija termoplastičnih feritnih in NdFeB magnetnih materialov in so našli uporabo v črpalkah za gorivo.

plastomagnetnih feritov ima KMT vodilno vlogo v Evropi in priznan status dolgoročnega razvojnega partnerja pri največjih dobaviteljih Tier1 (Bosch, Pierburg, Continental). Pri magnetnih komponentah za pomožne vodne črpalke, ki imajo eno izmed najbolj kompleksnih oblik, ima Kolektor več kot 75-odstotni svetovni tržni delež. Vsekakor je to dobro izhodišče za nadaljnjo rast programa, saj pomožne vodne črpalke pripomorejo k zniževanju porabe goriva v avtomobilu kar do tri odstotke, zato se vse več avtomobilskih proizvajalcev odloča za takšno rešitev.

Simulacija brizganega magnetna

*Fotosebino o simulaciji in uporabi magnetov v elektromotorjih sta prispevala Dieter Fernow in dr. Volker Bocatius iz podjetja KMT.

Področja uporabe sintranih magnetov

Večina sintranih magnetov, ki jih prodamo v koncernu, je iz družine NdFeB in je vgrajena v avtomobile ali kot del senzorja, motorja ali aktuatorja. Ena zanimivejših je uporaba v rotorjih ali statorjih električnih motorjev za hibridne avtomobile, npr. Mercedes S400 Hybrid ali BMW 740i Active Hybrid.

Plastomagnetni rotor/impeler (KMT > Bosch/Buhler/Pierburg > VW)

Plastomagnetni senzorski magnet za avtomatski menjalnik (KMT > Continental > Ford/BMW)

Kolektorjeva pozicija na trgu

Z nakupom podjetja Kolektor Magnet Technology iz Essna v letu 2009 je program magnetnih komponent v koncernu dobil nove razsežnosti. Program trenutno zaposluje 250 ljudi tako v Nemčiji kot v Sloveniji, ki dosegajo skupaj 65 milijonov evrov letnega prometa. Vsako sekundo 2 evra. Največji delež prodaje se realizira na evropskem tržišču, kjer prednjači nemški trg z močno avtomobilsko industrijo na čelu. Na podprogramu

Matija Pelhan,
direktor podjetja
Kolektor Magnet
Technology

»V zadnjih dveh letih smo zaznali večji pritisk s strani nemških kupcev po selitvi naše proizvodnje bližje njihovim kitajskim podružnicam z namenom zmanjšati logistične stroške in omogočiti večjo fleksibilnost proizvodnje. S tem namenom bomo konec leta 2014 preselili prvo linijo iz Essna v Kolektor Nanjing na Kitajskem in na ta način bolj aktivno vstopili na rastoč kitajski trg.«

Rotor črpalke za gorivo (KFH > Continental > BMW, Porsche)

Dolgoročna strategija razvoja programa Magnetne komponente

V dolgoročni strategiji, ki jo včasih imenujemo tudi strategija trajnostnega razvoja, se praviloma naslonimo na inovacije in investicije v razvoj novega produkta in trga. Po domače – na trg plasiramo nov produkt z dodano vrednostjo. Vemo, da imamo načeloma tri osnovne vire dodane vrednosti – finančni, materialni in humani (posebej intelektualni). Naš cilj je povezati te vire, iz katerih lahko črpamo ideje za aktivnosti dolgoročnega razvoja, pri čemer se osredotočamo predvsem na intelektualni vir.

Na področju magnetnih komponent imamo praktične izkušnje v razvojnih projektih, kjer smo povezani med sabo in s slovenskimi ter mednarodnimi institucijami znanja.

Pri tem se zavedamo dveh dejstev:

Dinamike sprememb.

Ni časa oziroma je ta omejen. Če vzamemo za primer vozilo Volkswagen Golf 7 (Paris Motor Show, oktober 2012) – njegov razvoj se je začel, ko je prišel Volkswagen Golf 6 na trg (Pariz Motor Show, oktober 2008). Torej imamo v grobem 4 leta časa od osnovnih industrijskih razvojnih raziskav do serijske proizvodnje za 100 kg lažji avto (daljši, širši, nižji, z več

Senzorska magneta pri zračnem vzmetenju (Kolektor Magma > ZF Sachs > Mercedes)

Plastomagnet za ABS senzor (KMT > Delphi > General Motors)

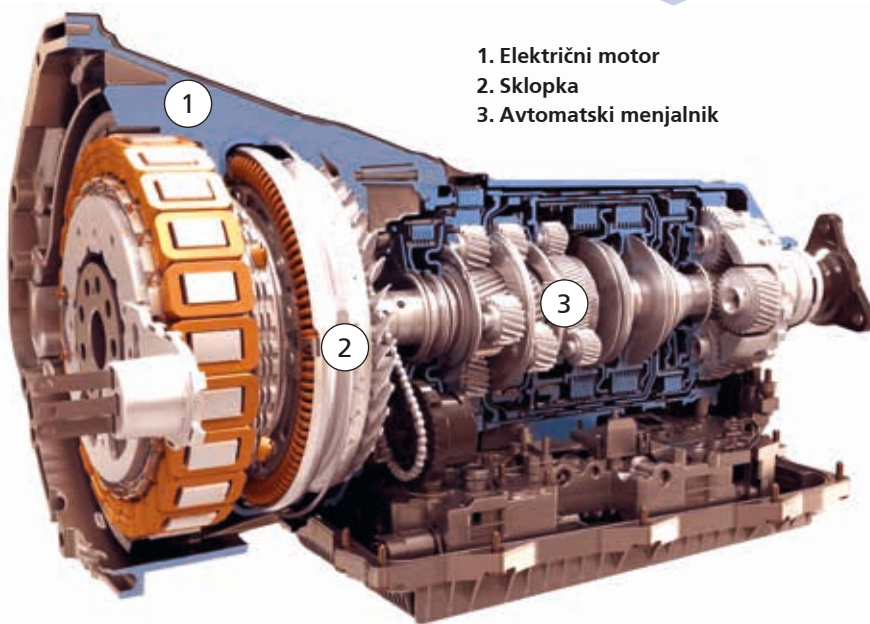
Mercedes S400 Hybrid

Sintran NdFeB magnet za uporabo v rotorju ali statorju (San Huan > KMT)

Električni motor (KMT > izdeluje ZF Sachs)

1. Električni motor
2. Sklopka
3. Avtomatski menjalnik

Sklop električnega motorja in menjalnika za hibridne avtomobile (ZF Sachs > BMW, Mercedes)

prostora) s 23 odstotkov nižjo porabo goriva. Znotraj 4-letnega časovnega okvira ima izdelovalec komponent (kot je Kolektor) približno 2,5 leti časa za operativni razvoj in postavitev serijske proizvodnje.

Kompleksnosti rešitev

Trg zahteva razvoj in ponudbo kompleksnih modulov, ki združujejo funkcionalne, estetske, cenovne in druge karakteristike. Ni več monolitnega razvoja v smislu dominantne stroke. Razvojni timi so interdisciplinarni in nič več le skupek posameznikov, ki so eksperti na svojem področju. Imajo transekspertna znanja in so lahko proaktivni na različnih ekspertnih področjih. Primeri znotraj programa Magnetne komponente (KMT-KFH, KMT-KMagma, KFH-KMagma) to potrjujejo. Ti primeri sodelovanj so primeri »dobre prakse«, vendar tudi za te veljajo spodbujevalna ali omejitvena razvojna dejstva dinamike in kompleksnosti.

Že samo poimenovanje teh dveh dejstev »dinamike (iz grščine, dynamikos = močan) in kompleksnosti (iz latinščine, com = skupaj in plecto = stkati, povezati)«, ki določata in s tem ustvarjata razvojne aktivnosti, nakazuje osnovno smer strategije razvojnih projektov – **MOČNO POVEZATI**. V našem primeru vire iz vseh treh proizvodnih lokacij trajnih magnetov.

BMW 740i Active Hybrid

Kolektor Sinabit praznuje 20 let delovanja

Polonca Pagon

Kolektor Sinabit je danes eno vodilnih slovenskih podjetij na področju tehnološkega in izvedbenega inženiringa, avtomatizacije in proizvodne informatike v industriji, energetiki in okoljski infrastrukturi. Ker pa uspeh ne pride sam, so uspešno zgodovino in prihodnost praznovali skupaj s svojimi poslovnimi partnerji. Na dogodku, ki je v začetku decembra potekal v Ljubljani, so se skupaj sprehodili skozi življenjski cikel, skozi tri prelomnice podjetja – rojstvo, sedanjost in prihodnost.

Začetki v Belinki

Zametki Kolektor Sinabita segajo v leto 1989, ko je bilo ustanovljeno podjetje Belinka AVP, d. o. o., ki je pod vodstvom Iztoka Ahačiča štiri leta delovalo znotraj Belinke. Leta 1993 je skupina petih zaposlenih znotraj Belinke AVP, ki je razvijala rešitve za področje avtomatizacije in informatizacije procesov, naredila nov korak. Imeli so podjetniške ambicije, zaupali so v lastno strokovno znanje in ustanovili samostojno podjetje Abit, d. o. o.

Uspešna devetdeseta

Znanje avtomatizacije in informatizacije procesov so v 90-ih letih nadgrajevali, znanje in izkušnje na področju celovite integracije informacijskih

sistemov, razvoja programskih rešitev za podporo avtomatizaciji procesov v industriji in proizvodnih informacijskih sistemov so podjetje uvrstili med najpomembnejše slovenske ponudnike programskih rešitev za podporo proizvodnim procesom v podjetjih. Ker je Abit želel svojim naročnikom zagotoviti najustreznejše rešitve za njihove poslovne potrebe, je vzdrževal in sklepal partnerstva z vodilnimi ponudniki informacijskih in procesnih tehnologij in storitev tujih proizvajalcev, kot so Siemens, Emerson, GE, Crystal Decisions in Advantech. Postal je nosilec naslova Microsoft Certified Partner, kar mu je omogočilo tudi razvoj lastnih integriranih aplikacij na različnih področjih, narejenih na najnovejših Microsoft tehnologijah. Vodstvo podjetja je kmalu dobilo

potrditev, da je bila začetna pot razvoja pravilna, saj so bila 90. leta za Abit leta stalne in konstantne rasti. Tako je v 10 letih število zaposlenih zrastle s 5 na 22.

Uspešno poslovanje so leta 1997 potrdili še z uspešno zaključenim velikim projektom za visoko zahtevno farmacevtsko industrijo, omeniti pa je potrebno še leto 2003, ko je Abit razširil svoje delovanje tudi na tuje trge (pomembna je predvsem Rusija). Odločitev za ključen korak – združitev v podjetje Kolektor Sinabit.

V začetku leta 2007 so se štiri podjetja Synatec – program Sistemi za avtomatizacijo in informatizacijo, Abit, Aron inženiring in Vran inženiring povezala v novo strateško partnersko

Mejniki podjetja Kolektor Sinabit, ki so zaznamovali njegovo uspešno pot razvoja

1993	Ustanovitev podjetja Abit, d. o. o.
1997	Uspešno zaključen projekt za visoko zahtevno farmacevtsko industrijo
2003	Širitev delovanja na tuje trge
2007	Pričetek intenzivnih vlaganj v RR-dejavnost, registracija razvojne skupine pri ARRS
2008	Uveljavitev lastne blagovne znamke Sinabit
2010	Strateška usmeritev v področje elektroenergetike
2012	Nakup podjetja Kolektor Igin, d. o. o.
2013	Selitev na novo lokacijo v Spodnje Črnuče (center strateškega razvoja za energetiko in industrijsko tehniko) skladno s strateškim razvojem koncerna Kolektor

podjetje Kolektor Sinabit. Namen združitve je bila sinergija pri izvedbi celovitih projektov izvedbenega in tehnološkega inženiringa, pri izgradnji trdnega položaja na regionalnem trgu in širitvi na mednarodne trge. Vsa štiri podjetja so s seboj prinesla svoj potencial in prispevala k obvladovanju širokega spektra znanj združenega podjetja s področja tehnologije, storitev in opreme za avtomatizacijo in informatizacijo za različne panoge industrije.

Podjetje Kolektor Sinabit z večino naročnikov povezuje dolgoletno sodelovanje. Obstaja zaradi svojih naročnikov in samo njihovo zadovoljstvo z opravljenimi storitvami in rešitvami zagotavlja njegovo rast in razvoj. Tako je doslej pomagal znižati stroške in povečati dodano vrednost mnogo uglednim podjetjem.

Kako naprej?

V dvajsetih letih delovanja je število zaposlenih z manj kot 10 naraslo na več kot 70, ki ustvarijo 7 milijonov evrov. Vizija podjetja je razvoj tehnološko naprednih in inovativnih rešitev za širši mednarodni trg, in sicer na treh področjih inženiringa: industriji, okoljski tehnologiji in energetiki. »To bomo dosegli z razvojno in tehnološko naprednostjo v obvladovanju procesov, tehnično inovativnimi in kakovostnimi rešitvami za optimizacijo procesov, z dobrim in izkušenim inženirskim kadrom s širokim spektrom znanj s področja tehnologij, storitvami in opremo za avtomatizacijo in informatizacijo in nenazadnje dolgoročno uspešnimi partnerstvi pri referenčnih podjetjih,« pojasnjuje Jernej Hrovat, direktor podjetja Kolektor Sinabit.

Strateške usmeritve in cilji za obdobje 2013–2017, kot jih pojasnjuje Stojan Kokošar, prokurist podjetja, so ostati med vodilnimi ponudniki sistemov

Radovan Bolko,
glavni izvršni direktor koncerna Kolektor

»Koncern Kolektor v skladu s svojo strategijo intenzivno razvija divizijo Energetika in industrijska tehnika. Poleg orodjarstva, strojogradnje in avtomatizacije proizvodnih procesov, kjer je Kolektor Sinabit že prisoten, se koncern usmerja tudi na področje elektrotehnike in tu vidim izjemen razvojni potencial za podjetji Kolektor Sinabit in Kolektor Igin, ki lahko skupaj s Kolektor Synatecom veliko prispevata k prepoznavnosti koncerna kot ponudnika rešitev na ključ s tega področja.«

vodenja in elektroinženiringa v Sloveniji, razvijati kompetence na tehnoloških rešitvah za vsa tri področja delovanja, povečati skupno prodajo na minimalno 11 milijonov evrov v

letu 2017, iskanje novih prodajnih poti na mednarodnem tržišču skupaj s partnerskimi podjetji ter večja specializacija osebja po temeljnih programih.

Jernej Hrovat,
direktor podjetja
Kolektor Sinabit

»Ko so stvari enkrat dosežene, se vedno pojavijo mnogi, ki bi to znali bolje in hitreje. Zavedam se, da je kritično razmišljanje o uporabljenem pristopu in iskanju boljših poti treba sprejeti z odprtimi rokami. Želim si, da bi tudi v bodoče uspešno sodelovali z vsemi, ki imajo znanje in pogum – tako bomo skupaj še boljši.«

Stojan Kokošar,
prokurist podjetja
Kolektor Sinabit

»S svojimi kupci in partnerji želimo graditi dolgoročno sodelovanje v obojestransko korist. Menim, da je zastavljene cilje mogoče doseči le na tak način.«

Vitka akademija že kaže rezultate

Polona Rupnik

V začetku poletja je Kolektor pripravil prvo od sedmih 3-dnevnih srečanj v okviru Vitke akademije, s katero želi izobraziti in motivirati skupino potencialnih zaposlenih, da bodo zgradili »vitko tovarno« oziroma v prihodnosti Kolektor popeljali do zelenih ciljev. Vitka akademija se bo spomladi zaključila. Potencialom in promotorjem so do konca ostala le še tri srečanja. Na zadnjem, ki je bilo v Postojni in na katerem so udeleženci pod drobnogled vzeli to Kolektorjevo lokacijo oziroma podjetja Kolektor Liv, Kolektor ATP in Kolektor Orodjarno, poslovni center Postojna, smo zbrali nekaj mnenj. V ospredje smo postavili potenciale.

Kot je v pogovoru povedala vodja projekta Vitke akademije Erika Bogataj, so z 41 kandidati, ki se akademije udeležujejo kot potenciali, izredno zadovoljni. »So zelo motivirani in znanja željni. Najraje se učijo prek timskega reševanja konkretnih nalog in problemov iz prakse, pri čemer

morajo uporabiti nova znanja ter povezati izkušnje in razmišljanja posameznih članov tima. Mislim, da pridobljeno znanje že poskušajo prenašati tudi v prakso; sami v okviru svojih možnosti pa tudi direktorji jih že vključujejo v posamezne projekte.«

Do zdaj so se udeleženci zelo veliko pogovarjali o vitkih procesih, o urejanju proizvodnje po načelu vitkega, se seznanili z različnimi metodami za sprejemanje strateških odločitev in to znanje nadgradili še s pogledom »z druge strani« – postavili so se v vlogo kupca. V ospredje so postavili usklajevanje želja kupca in možnosti, ki jih ima podjetje, kako razumeti eden drugega in kako priti do dogovora oziroma do win-win situacije.

Znanje, ki so ga osvojili potenciali, se preverja na različne načine, s predstavitvami nalog, sodelovanjem na delavnicah, testi ... Pred zaključkom Vitke akademije pa jih čaka še podrobnejši izpit.

Prof. dr. Matej Tušak,
psiholog

»Že deset let intenzivno delam v podjetjih, a tako kot ste v Kolektorju celostno pristopili k tej stvari, česa takega vsaj jaz v Sloveniji še nisem doživel. Delo s Kolektorjem mi je v velik izziv. Velik poudarek pri izbiri kandidatov za Vitko akademijo je bil na lojalnosti podjetju, na vrednotah, ki jih promovirate in v skladu s katerimi živite in delate, na vodstvenih sposobnostih, osebnostnih lastnostih, motivaciji ... Sam v okviru Vitke akademije poskušam potenciale usposobiti na področju t. i. mehkih kompetenc, kot rečemo tem psihološkim značilnostim. Govorim o motivaciji, timskem delu, kreativnem razmišljanju, stresu oziroma tehnikah obvladovanja stresa.«

Nikola Marjanović,
Kolektor Bosna

»Ko sem videl razpis za Vitko akademijo, nisem točno vedel, v kaj se spuščam. Slišal sem, da gre za niz izobraževanj s področja izboljševanja proizvodnje, menedžmenta, organizacije ipd. Ker se poskušam čim več učiti, ni bilo druge, kot da se prijavim. Vitka akademija mi je predstavljala nov izziv. Program, ki so ga pripravili v okviru akademije, je presegal vsa moja pričakovanja. Vse, kar smo se do zdaj naučili, lahko vsak dan s pridom uporabim pri svojem delu. Prepričan sem, da z zaključkom akademije našega sodelovanja ne bo konec. Dobili bomo projekte oziroma naloge, na katerih bomo morali delati. Tega se veselim.«

Primož Kokalj,
Kolektor Sikom

»Na Vitko akademijo sem se prijavil, da bi pridobil nova znanja in izkušnje. S programom sem zadovoljen, saj lahko do zdaj pridobljeno znanje že uporabljam pri svojem delu. Pričakujem, da bom v bodoče več delal na področju vitke proizvodnje. Na Kolektorju poleg Vitke akademije poteka še projekt Vitka proizvodnja, v okviru katerega se usposabljam za moderatorja.«

Victor Lichtl,
Kolektor Kautt & Bux

»Vitka akademija mi predstavlja idealno priložnost, da pobliže spoznam celoten koncern Kolektor, njegovo delovanje ter sodelavce iz drugih podjetij znotraj skupine. Delavnice, ki so jih pripravili za nas, so izredno zanimive in poučne. Idealne za nadgraditev mojih sposobnosti. Ne poznam podjetja, ki bi pripravljal podobno zadevo, kot je Vitka akademija. Pričakujem, da bomo veliko problemov, s katerimi se dnevno soočamo, rešili že v okviru akademije, saj nam prav izkušnje iz drugih podjetij lahko pomagajo pri hitrejšem in boljšem odpravljanju težav.«

Kot je še povedala Erika Bogataj, so odzivi na akademijo zelo dobri, in sicer tako s strani udeležencev kot tudi njihovih vodij. Pozitivnih učinkov je že zdaj veliko. Eden je prav gotovo pretok znanja med podjetji znotraj koncerna, izmenjava izkušenj, primerov dobrih praks ipd.

Ključno vlogo pri izbiri potencialov je imel psiholog, prof. dr. Matej Tušak, ki je prisoten na vseh delavnicah, da spoznava kandidate, spremlja njihov napredek, odkriva priložnosti za izboljšave pri razvijanju kompetenc. Kot pravi, mu je sodelovanje s Kolektorjem v izredno veselje in velik izziv.

Analiza zadovoljstva zaposlenih v koncernu Kolektor

Eva Cvelbar Primožič

Spremljanje analize zadovoljstva zaposlenih je dolgoletna praksa uspešnih podjetij. Pozornost raziskave je usmerjena predvsem na povezavo med zadovoljstvom zaposlenih in njihovimi rezultati pri delu. Ključno vprašanje pri tem je, na kakšen način podjetje zaposlenim omogoča, da uporabljajo svoje znanje in ideje ter posledično dosegajo uspehe pri svojem delu. Vse to skupaj namreč v veliki meri vpliva tako na zadovoljstvo pri delu kot na uspešnost podjetja.

Kaj je klima in kaj zadovoljstvo?

Organizacijska klima se definira kot percepcija vseh tistih vidikov delovnega okolja (dogodki, postopki, pravila, odnosi), ki so zaposlenim v organizaciji psihološko smiselni oziroma pomembni. Referenčni okvir pri raziskovanju klime je organizacija

Metodologija

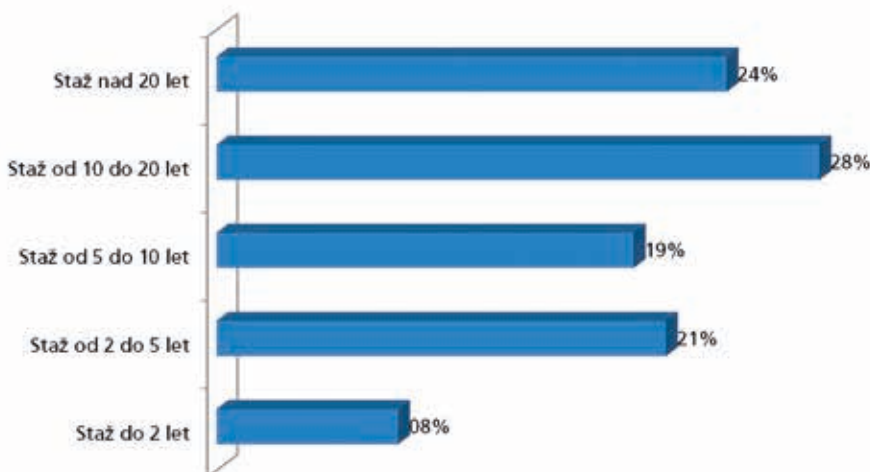
Raziskava med zaposlenimi je potekala konec oktobra in v začetku novembra in je bila izvedena s pomočjo vprašalnika SiOK (Slovenska organizacijska klima), ki nam poleg merjenja organizacijske klime posameznega podjetja omogoča tudi primerjavo med podjetji v Sloveniji,

v fizični obliki in letos po novem tudi preko spletnega portala.

Statistika analize

Največ anketiranih je bilo z delovnim stažem v Kolektorju od 10 do 20 let, sledijo zaposleni z delovnim stažem več kot 20 let, nato pa zaposleni s stažem od 2 do 5 let in od 5 do 10 let. Največ anketirancev prihaja iz družbe Kolektor Sikom, po številčnosti si sledijo podjetja Kolektor LIV in Kolektor ATP, Kolektor Etra, Kolektor Orodjarna, Kolektor Group, Ascom, Kolektor KFH in Kolektor Sinabit ter Kolektor Synatec. Skupna udeležba pri raziskavi je bila 70-odstotna, kar je povprečen rezultat.

Delovni staž anketiranih

kot celota. Rezultati merjenja organizacijske klime kažejo, kako naši zaposleni dojemajo svoje delovno okolje.

Zadovoljstvo z delom se definira kot zeleno ali pozitivno čustveno (emocionalno) stanje, ki je rezultat posameznikove ocene dela ali doživljanja in izkušenj pri delu. Pri zadovoljstvu govorimo o individualni afektivni reakciji na delovno okolje, pri klimi pa o skupni sliki (deskripciji) organizacijskega okolja zaposlenih.

primerjavo med podjetji znotraj koncerna Kolektor in tudi primerjavo z rezultati merjenja organizacijske klime v podjetjih iz preteklih let.

Za ugotavljanje organizacijske klime in zadovoljstva zaposlenih smo uporabili kvantitativno metodo raziskovanja. Kot analitičen pripomoček za kvantitativno merjenje organizacijske klime in zadovoljstva zaposlenih v podjetju smo uporabili vprašalnik, ki je sestavljen iz posameznih trditev. Zaposleni so vprašalnike izpolnjevali

Pregled kategorij klime

Organizacijska klima (skupni nivo) v skupini Kolektor se je v primerjavi z letom 2010 zvišala, in sicer za 0,31 točke. V letu 2013 se je zvišalo tudi število anketirancev, in sicer z 844 vključenih v letu 2010 na 1122 vključenih v letošnjem letu (gre za 33 odstotkov več udeležencev), kar kaže na pozitiven odnos zaposlenih do podjetja.

Skupna organizacijska klima v letu 2013 prav tako pozitivno odstopa tako od povprečja panoge kot od slovenske norme.

V koncernu Kolektor so bile najvišje ocenjene kategorije:

- odnos do kakovosti,
- inovativnost in iniciativnost,
- pripadnost podjetju,
- motivacija zaposlenih,
- poznavanje poslanstva in vizije podjetja ter
- vodenje podjetja.

Slabše so bile ocenjene dimenzije:

- razvoj kariere,
- nagrajevanje in
- komuniciranje znotraj podjetja.

Najvišja pozitivna odstopanja v primerjavi z rezultati iz leta 2010 so

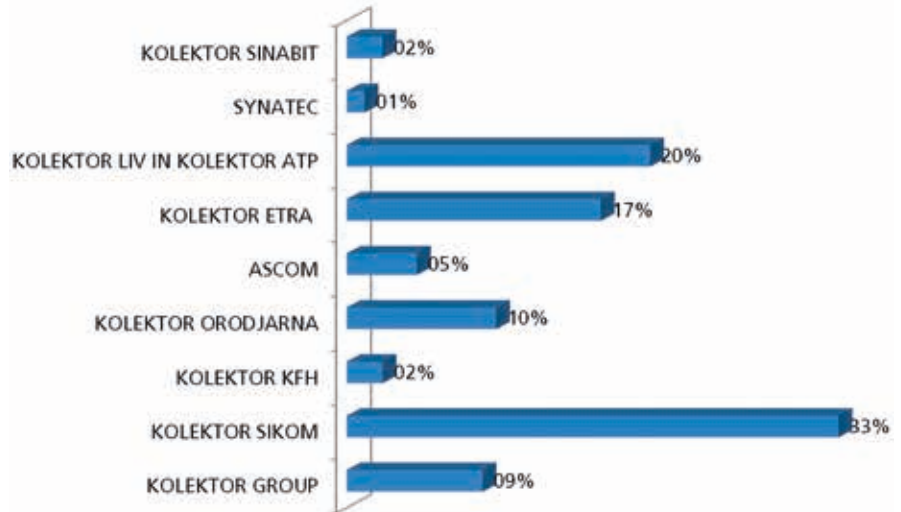

na področju notranje komunikacije, poznavanja poslanstva in vizije, pripadnosti podjetju ter na področju organiziranosti in notranjih odnosov. Prednosti se izkazujejo predvsem na področjih odgovornosti zaposlenih pri delu, zaposleni se trudijo, da dosegajo standarde kakovosti, zaupajo vodstvu in organizaciji, verjamejo v uspeh, imajo možnost sodelovanja pri izboljšavah, učijo se drug od drugega, odnosi med zaposlenimi so dobri, zaposleni so samostojni in zavzeti pri svojem delu, pripravljeni so na dodaten napor in so ponosni, da so zaposleni v koncernu Kolektor.

Sklepna misel

V koncernu Kolektor se ponášamo s tradicijo v visoko specializirani industrijski proizvodnji. Na poti dolgi pol stoletja se je koncern razvil v globalno družbo s sedežem v Sloveniji ter široko razvejano mrežo podjetij in podružnic, zato se koncern danes srečuje z veliko globalno konkurenco na vseh področjih. S ciljem dobrega poslovanja moramo nenehno vlagati v razvoj novih izdelkov, tehnologij ter, kar je najpomembnejše, v znanje in usposobljenost naših zaposlenih, saj se zavedamo, da so le ti ključni dejavnik naše konkurenčnosti. Zaposlenim je torej potrebno nameniti posebno pozornost, jim razložiti, s čim prispevajo k skupnim ciljem koncerna ter jim omogočiti čim več sodelovanja, in ne samo izpolnjevanja nalog. Le

Anketiranci po podjetjih

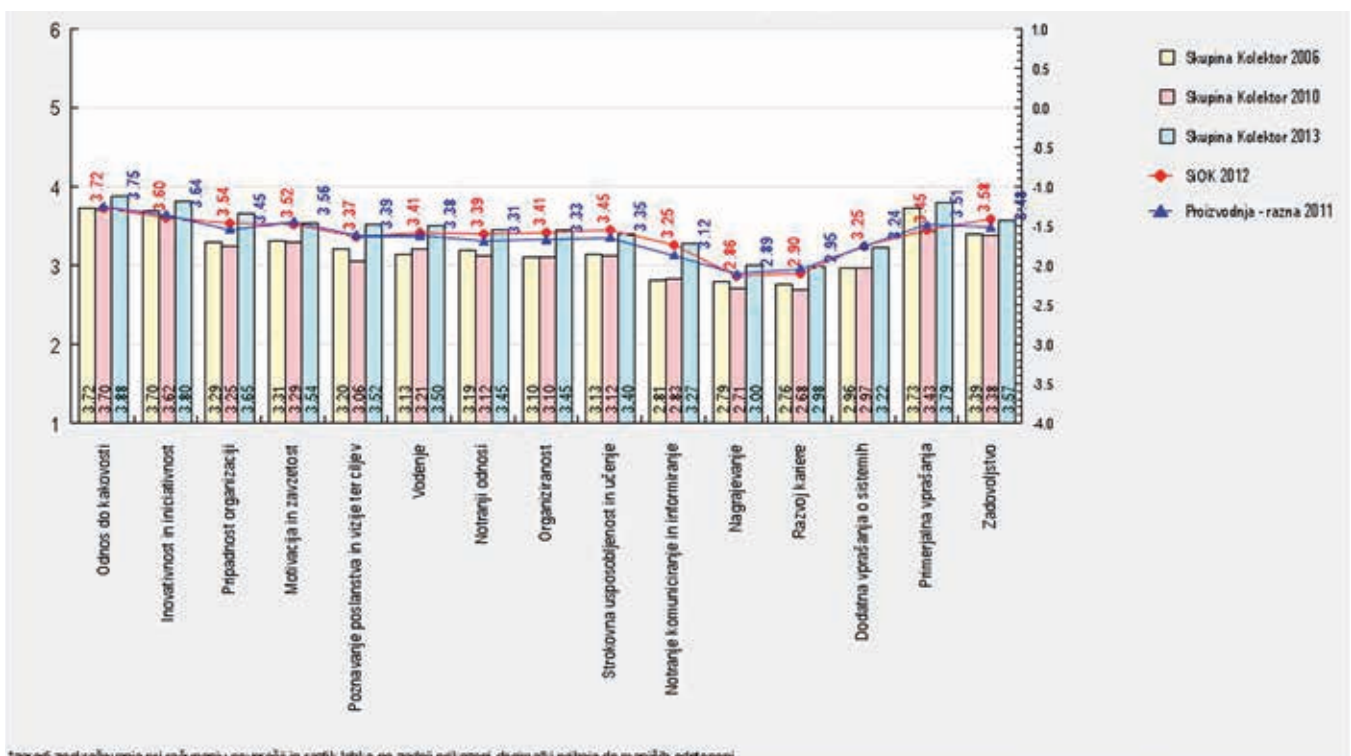

na ta način bomo imeli zadovoljne zaposlene.

Rezultati analize zadovoljstva so iz leta v leto boljši, kar vodstvu koncerna potrjuje, da smo na pravi poslovni poti k uresničitvi zastavljene strategije. V imenu vodstva koncerna Kolektor lahko torej s ponosom potrdim, da so zaposleni naše največje bogastvo. To se izraža tudi skozi različne aktivnosti, ki so namenjene tako osebnemu kot poklicnemu razvoju zaposlenih. Rezultati analize pa nam na koncu samo jasno in transparentno potrjujejo pravo smer delovanja.

V imenu vodstva koncerna Kolektor lahko torej s ponosom potrdim, da so zaposleni naše največje bogastvo.

Organizacijska klima

*zaradi zaokroževanja pri računanju povprečij in različnih prikazov decimalni prikaz do milijonih odstotkov

Rekordna udeležba na 18. Ljubljanskem maratonu

Največje tekaške prireditve pri nas, 18. Ljubljanskega maratona, se je tudi letos udeležila številna ekipa Kolektorjevih tekačic in tekačev. Štela je 320 članov, kar je kar 100 več kot lani. Med temi 320 udeleženci je bilo 214 moških in 106 predstavnic nežnejšega spola.

Letošnjega Ljubljanskega maratona so se udeležili zaposleni in njihovi družinski člani iz 16 Kolektorjevih družb. Največ, kar 221 (141 moških

in 80 žensk), se jih je udeležilo 10-kilometerskega rekreativnega teka, 88 (65 moških in 23 žensk) jih je teklo polmaraton, torej 21 kilometrov, 11

maratoncev (8 moških in 3 ženske) pa se je spopadlo z najdaljšo, 42-kilometrsko progo.

Čestitke gredo prav vsem Kolektorjevim tekačem, ki so še enkrat več dokazali, da Kolektor vztrajnost in borbenost povsem upravičeno šteje med svoje vrednote.

Ekipa na 21 in 42 km

Ekipa na 10 km

OSNOVNI CERTIFIKAT

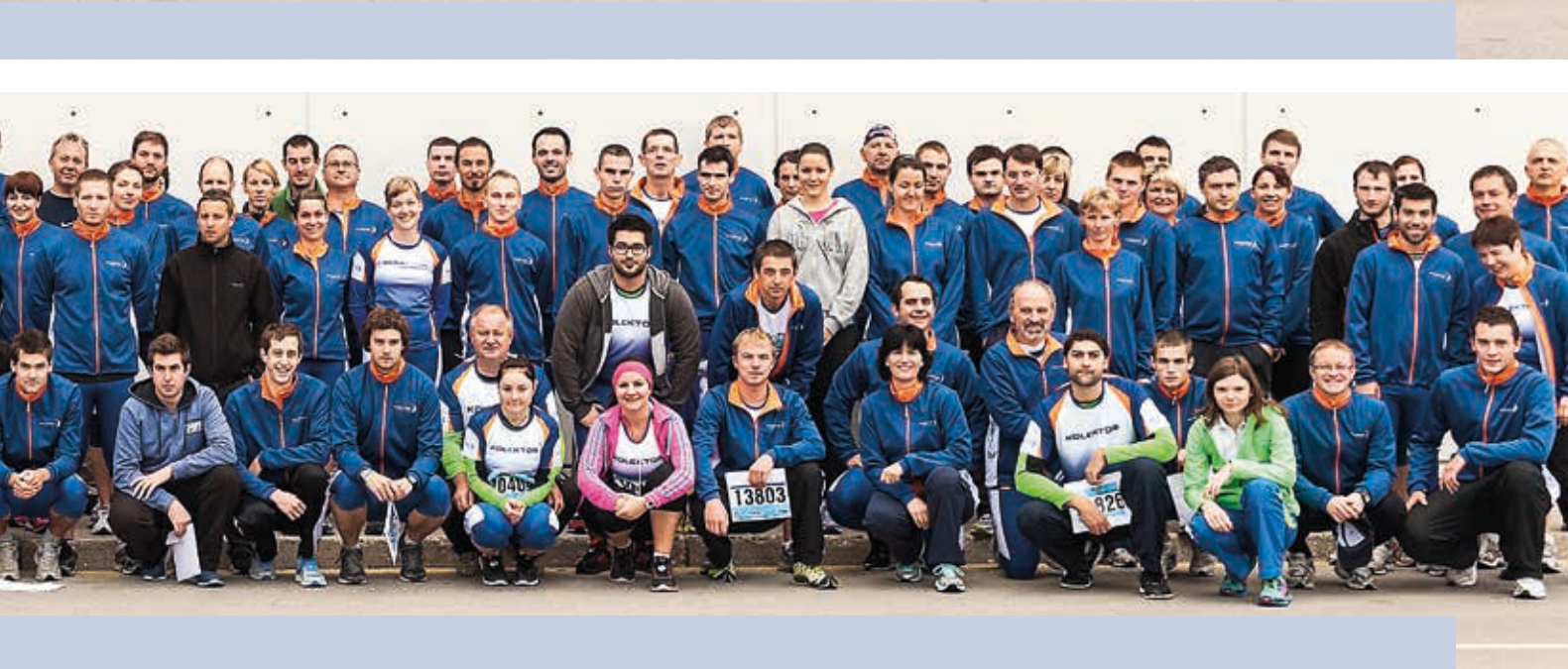
Družini
prijazno
podjetje

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Zdrav Kolektor

Recept za zdravo življenje

Urška Močnik

Recept za zdrav življenjski slog je zelo preprosta kombinacija zadostnega gibanja, uravnotežene prehrane in izogibanja dejavnikom tveganja. Poznamo ga vsi, živijo ga redki. Nezdravi življenjski vzorci so deloma posledica zgrešene globalne prehranske politike zadnjih petdeset let, deloma sodobnega hitrega življenjskega ritma in pomanjkanja časa, deloma pa tudi človekove prirojene želje po lagodnem in udobnem bivanju.

Med dejavnike tveganja v grobem štejemo pomanjkanje telesne aktivnosti, neuravnoteženo prehrano, negativni stres ter kajenje in škodljivo uživanje alkohola.

Energijo v telo vnašamo s hrano in pijačo (maščobe in sladkorji). V organizmu se porablja za vzdrževanje osnovnih telesnih funkcij (bazalni metabolizem), med delom (odvisno od fizične zahtevnosti dela) in med aktivnostmi v prostem času. Kadar količina energije, ki jo vnesemo v telo, presega energijo, ki jo porabimo, se presežek kopiči v obliki maščobnih oblog. Slednje so najbolj nevarne, kadar se nabirajo v notranjih organih in okrog njih (velike žile, srce, jetra ...). Debelost ni le estetski problem, pač pa pogosto vodi v številne bolezni, ki zelo okrnijo posameznikovo življenje. Visoka telesna teža obremenjuje hrbtenico in sklepe, kar vodi do zgodnjih okvar gibal. Je tudi dejavnik tveganja za nekatere vrste raka (dojk, prostate, debelega črevesa), zvišan krvni tlak ter srčno in možgansko kap in še posebno za sladkorno bolezen.

Polovico dnevnih energetskih potreb naj bi zaužili z ogljikovimi hidrati, tretjino z maščobami in šestino z beljakovinami. Ogljikovi hidrati naj bodo večinoma kompleksni iz polnovrednih žit, glavni maščob naj predstavljajo hladno stiskana rastlinska olja, beljakovine pa naj bodo po možnosti rastlinskega izvora.

Še bolj kot kaloričnost hrane je pomembna njena kvaliteta. Hrana z veliko maščob, sladkorjev in soli se zdi bolj okusna, vendar ima z izjemo kalorične le malo hranilne vrednosti.

Taka hrana je siromašna z vlakninami, vitamini, minerali, antioksidanti in drugimi zaščitnimi snovmi, ki so nujno potrebne za normalno delovanje človekovega organizma. Te snovi pa v velikih količinah najdemo v polnovrednih žitih, sadju in zelenjavi.

Vendar pa lahko tudi **uravnotežena hrana** optimalno zaščito organizmu nudi le, če ni obremenjena s tujimi snovmi, ki so ji bile dodane med rastjo, vzrejo ali proizvodnjo (pesticidi, konzervansi, barvila, antibiotiki ...). Te snovi obremenjujejo presnovo v telesu, povzročajo alergije, motijo hormonsko ravnovesje, povzročajo raka, škodijo dednemu zapisu in še nerojenim potomcem. Zato je pomembno, da pri načrtovanju vsakodnevnega jedilnika izbiramo sezonska živila, ki so bila pridelana na sonaraven način, po možnosti blizu našega kraja bivanja.

Drug pomemben dejavnik zdravja je zadostna **telesna aktivnost**. Človeku je gibanje prirojeno, sedeč način dela in življenja pa zanj pomenita nefiziološko stanje. Z gibanjem upočasnimo degenerativne spremembe hrbtenice in sklepov, vzdržujemo primerno telesno težo, znižujemo krvni tlak, maščobe in sladkor v krvi ter izboljšujemo splošno počutje in razpoloženje. Najbolje je, če si za aerobno telesno aktivnost (hoja, nordijska hoja, tek, kolesarjenje, plavanje) vzamemo vsak teden petkrat po eno uro. Marsikdo za to zaradi službenih in družinskih obveznosti nima časa. Sestavni del aktivnega življenjskega sloga so zato tudi številne druge dejavnosti: pešačenje ali kolesarjenje v službo, šolo ali na tržnico, hoja po stopnicah namesto

uporabe dvigala, gospodinjska opravila, vrtnarjenje itd. Vsaka dejavnost, ki nas odvrne od sedenja pred računalniškim ali televizijskim zaslonom, je dobrodošla!

Stres je naš vsakdanji spremljevalec. Lahko je pozitiven; to je stres, ki nas žene k napredku in zaradi katerega se po zaključeni nalogi dobro počutimo. Lahko pa je tudi negativen; to je stres, ki ga doživljamo, kadar okoliščinam, v katerih smo se znašli, nismo kos. Doživljamo ga tako v službi kot doma. Najboljša rešitev za zmanjšanje učinkov negativnega stresa je sprostitvev s prostočasnimi dejavnostmi, z gibanjem v naravi ter z druženjem z ljudmi, ki jih imamo radi in ki nam v težkih trenutkih nudijo čustveno oporo.

Kajenje ima nesporno škodljive učinke na zdravje posameznika. Poleg kronične obstruktivne bolezni dihal in pljučnega raka zvišuje tudi krvni tlak ter povzroča aterosklerozo žil in posledično večje tveganje za infarkt. Odvisnost, ki jo kajenje povzroča, je zelo močna, zato tudi tisti kadilci, ki ga želijo opustiti, tega pogosto ne zmorejo. Pomoč pri tem jim lahko pomenijo pripomočki, kot so nikotinski obliži, nudita jim jo lahko medicinska sestra, ki kadilcem svetuje pri opuščanju kajenja, in zdravnik, ki jim lahko v ta namen predpiše tudi posebna zdravila.

Tako kot kajenje lahko tudi **alkohol** povzroča odvisnost, tvegano pitje povzroča zvišan krvni tlak in lahko vodi v razvoj različnih oblik raka. Zato priporočamo, naj ga ženske ne zaužijejo več kot eno, moški pa ne več kot dve enoti na dan, pri čemer ena enota predstavlja eno malo pivo, en deciliter vina ali 0,3 decilitra žgane pijače.

Gibanje, uravnotežena prehrana in sprostitvev so neločljivo povezani z bivanjem v zdravem in neokrnjenem okolju. Človek je neločljivi del narave, zato je nujno, da ohrani stik z njo in z naravnim v sebi. In da uživa: v delu in prostem času, v vsakem grižljaju (in požirku) zdrave hrane in kar je najpomembnejše – v druženju s svojimi najdražjimi.

Vse dobro in veliko drobnih užitkov v letu 2014 vam želim.

Dan zdravja v Idriji tudi prihodnje leto

Maja Filipič

Dan zdravja, ki je že postal tradicionalen in ga skupaj s šolami in vrtci pripravlja Zdravstveni dom Idrija meseca maja, bo potekal tudi prihodnje leto. Osrednja nit projekta bo tokrat »zdravje gibal«, sodelujoče institucije pa bodo dogodke pripravljale v naslednjih mesecih, vse do osrednje prireditve, ki bo 17. maja 2014 na Mestnem trgu v Idriji.

K Dnevu zdravja so letos pristopili v Gimnaziji Jurija Vege Idrija, OŠ Cerčno, OŠ Črni Vrh nad Idrijo, OŠ Idrija in OŠ Spodnja Idrija ter vrtcih na območju občin Idrija in Cerčno. Poleg Idrijsko-cerkljanske razvojne agencije ostaja izjemno pomemben partner tudi koncern Kolektor, ki projekt podpira tako izvedbeno kot finančno. Predstavniki sodelujočih partnerjev v projektu so se na uvodnem sestanku zbrali v drugi polovici septembra, na njem pa so določili temo letošnjega »Dneva zdravja« in se dogovorili, da bodo aktivnosti v projektu potekale skozi celo šolsko leto 2013/2014 – vse do osrednje prireditve, s katero se bodo dogodki na idrijskem Mestnem trgu tudi zaključili.

V šolah in vrtcih že potekajo različni dogodki na temo gibanja in zdravega načina življenja. V medijih bodo predstavljene številne aktivnosti na šolah in v vrtcih. Tokrat povzemamo aktivnosti, ki jih na temo zdravja in zdravja gibal pripravljajo v Vrtcu Idrija.

Oktober so v idrijskem vrtcu obeležili svetovni dan hoje. Vsaka skupina posamezne enote vrtca si je sama izbrala zahtevnost poti. Udeležili pa so se tudi izobraževanja na temo nordijske hoje pod vodstvom Draga Kavčiča.

Na svetovni dan hrane (16. 10. 2013) so vrtec obiskali predstavniki Gospodarskega in interesnega združenja »Slovenska zelenjava« (G. I. Z.). Otrokom treh starejših skupin so predstavili, zakaj je uživanje zelenjave

pomembno za naš organizem. Otroci so spoznavali različne vrste zelenjave, izdelali »zelenjavčke« ter zelenjavo tudi pojedli. Prejeli pa so zloženske o pomenu uživanja zelenjave. Oktobra in novembra je v Vrtcu Idrija potekala promocija zdrave hrane, otroci so preko zgodbe, pesmice, slikovnega materiala in svežih plodov zelenjave spoznavali pomen zdravega prehranjevanja.

Poleg dogodkov, ki jih v sklopu svojega dela in izobraževanja pripravljajo šole in vrtci, pa bo v okviru tokratnega projekta »Dan zdravja« objavljen tudi

razpis – natečaj za izbiro logotipa, ki bo ostal prepoznavni znak projekta. Osrednji dogodek, s katerim se bo projekt »Dan zdravja« zaključil, pa bo v soboto, 17. maja 2014, na Mestnem trgu v Idriji.

Zdravstveni dom Idrija se zahvaljuje vsem sodelujočim v projektu kakor tudi koncernu Kolektor, ki »Dan zdravja« podpira že nekaj let. S tem koncern kot najpomembnejša gospodarska sila v našem okolju spodbuja zdrav način življenja in promocijo zdravja med vsemi občani in občankami občin Idrija in Cerčno.

Od novosti v naših rekreativnih programih do nastopov na mladinskem svetovnem prvenstvu v Španiji

Patricija Horvat, Jernej Sever

V letošnjem letu je bilo v programe, ki potekajo v organizaciji Karate kluba Kolektor in povezanih klubih v Cerknem in Žireh vključenih preko 180 otrok in odraslih. Kot že nekaj let program karateja dopolnjujejo še druge podobne dejavnosti, od akrobatike, kickboksa pa do taijiquana. V klubu aktivno delamo na rekreativnem, tekmovalnem in raziskovalnem področju.

(z leve proti desni) Dijana Čatakovič, Petra Zajc, Patricija Horvat in Tit Primožič

tekmovalcev iz več kot 100 držav žal ni uspelo poseči po vidnejši uvrstitvi, izpostaviti pa je potrebno nekatere uvrstitve iz pripravljalnega obdobja. Petra Zajc je na odprtem prvenstvu Budimpešte osvojila 3. mesto, Dijana Čatakovič pa prvo mesto na Ljubljana Open.

Največji mednarodni uspeh je uspel Titu Primožiču s 7. mestom na svetovnem pokalu v Salzburgu in z zmago na Trbovlje Open, ki velja za enega močnejših evropskih karate turnirjev. Ti rezultati so dobra popotnica za mladinsko evropsko prvenstvo, ki bo na Portugalskem februarja prihodnje leto.

Na državnih in pokalnih tekmovanjih smo v letošnji sezoni osvojili skoraj 20 odličij. Poleg naših reprezentantov so se na tekmovanjih še posebej izkazali Benjamin Bajuk, Tjaž Oblak, Ajdin Muhic ter Alen Obid pa tudi ostali mladi športniki, ki vestno sledijo svojim vzornikom.

V prihajajočem letu bomo še naprej dopolnjevali in razvijali programe za otroke in odrasle ter poskušali izboljšati naše tekmovalne uspehe.

V letošnjem letu smo na novo zastavili delo z otroki in mladostniki in oblikovali program za načrtno in sistematično spremljanje in razvijanje gibalnega in psihičnega razvoja otrok.

Ker pa smo program želeli približati otrokom, smo sposobnosti osmislili v zgodbah o zmaju in dečku in ga poimenovali program »zmajčkovih sposobnosti«. Otroci so dvakrat na leto vključeni v testiranje različnih gibalnih in psihičnih sposobnosti (ravnotežje, gibljivost, moč, hitrost, pozornost). Delno se testiranja izvajajo tudi s

tenziometrijskim merilnim sistemom, ki je bil doslej dostopen le na Fakulteti za šport ali pa v večjih raziskovalnih centrih.

Na tekmovalnem področju smo v letošnjem letu po dolgem času imeli tri člane v ožjem izboru slovenske državne reprezentance, Tita Primožiča, Dijano Čatakovič in Petro Zajc. Po dolgem pripravljalnem obdobju in nekaterih vidnih uspehih na močnih mednarodnih tekmovanjih se je na SP v Španiji uspelo uvrstiti Titu in Dijani. V Španiji jima med množico izvrstnih

Prednovoletna srečanja

Poljska – ogromna lepotica Srednje Evrope

Anja Mrak

Lodž

Vajene domače gričevnate pokrajine, so me v trenutku očarale neskončne ravnine posejane s pšeničnimi in koruznimi polji, ki jih mestoma prekinjajo nasadi visokih borovcev. S soncem obsijano neskončnost, skozi katero se vije črni asfalt novozgrajene poljske avtoceste, kmalu zmotijo obvozi, razpokane in luknjaste ceste in nešteto del na cesti, da se zdi, kot da si Poljska šele ustvarja mrežo cestnih povezav.

Naravna lepota poljskih nižin se preliva v manjša in večja mesta, v katerih je še vedno čutiti pridih polpreteklega komunizma. Prav v raznolikosti in nasprotjih tiči njen čar in vso pot mi je v mislih odmeval slogan, s katerim je Poljska lani vabila obiskovalce na Evropsko prvenstvo v nogometu, »Feel invited« oziroma »Počutite se dobrodošle«. Po dobrih dvanajstih urah vožnje sva končno prispela na prvo točko najinega potovanja v samem osrčju Poljske – v Lodž.

Manufaktura

Staro industrijsko mesto Lodž, veliko približno za tri naše Ljubljane, je z industrializacijo doživelo sunkovit razvoj v drugi polovici 19. stoletja in še vedno daje mestu znamenit pečat množica opečnatih tovarn. Strogost tovarniških linij ponekod prehaja v umetelno zgrajene vile bogatih tovarnarjev, drugje pa v sivino komunističnih gradenj iz časa po drugi svetovni vojni. Namesto osrednjega trga je žarišče Lodža petkilometerska ulica Piotrkowska s številnimi restavracijami, trgovinami, hoteli in bari. Tu nas prijazno pozdravi tudi kip vsem poznanega otroškega

risanega junaka medvedka Uhca. Del dogajanja se je v zadnjem času sicer preselil v nakupovalno-družabni center s pomenljivim imenom Manufaktura, odprto leta 2006 v neposredni bližini. Manufaktura je nastala s skrbno načrtovano obnovo tovarniškega kompleksa, ki ga je ustanovil Izrael Poznański, le da sedaj v rdečih opečnatih zgradbah namesto tekstilnih strojev najdemo množico trgovin, restavracij in kulturni center z muzeji ter galerijo sodobne umetnosti. Ne glede na očarljivost kompleksa pa njegova modernost in razkošje predstavljata prevelik kontrast revnejšim predelom mesta, kjer se na trenutke zazdi, da se je čas ustavil nekje sredi prejšnjega stoletja. Lodž, kar v poljščini pomeni čoln, je v svoji preteklosti plul po razburkanih vodah. Že omenjen razcvet industrije sta prekinili najprej prva in nato še posebej druga svetovna vojna, katere zlovesč opomin so tudi največje judovsko pokopališče v Evropi in druga obeležja krvavih zločinov iz časa nacistične okupacije (v Lodžu se je denimo nahajal tudi zloglasni Litzmannstadtski geto). Po koncu vojne je podoba Poljske prekovala sovjetsko kladivo. Zapuščino komunizma je mogoče zaslediti vsepovsod, denimo v strogih, sivih potezah zgradb ali v temnih, z umetnimi rožami prenatrpanih kavarnah.

Lodž je odlično izhodišče za obisk Varšave, ki je oddaljena le uro in pol vožnje z vlakom. Ogled tega živahnega mesta smo začeli z Muzejem varšavske vstaje, ki obeležuje upor mesta proti nacističnim zavojevalcem, in nato nadaljevali s sprehodom do starega mestnega jedra, ki je bilo zaradi močnega bombardiranja skorajda v celoti porušeno in nato obnovljeno po prejšnji podobi. Na njegovem skrajnem robu stoji kraljevi grad v značilni opečnati barvi. Na poti proti univerzi srečamo kip priznanega poljskega literata Adama Mickiewicza in malo kasneje še Nikolaja Kopernika. Mesto se ponaša z zelo zanimivo urejeno univerzitetno knjižnico s parkom na strehi za prijetnejše prebiranje knjig in lažje učenje ter sodobnim znanstvenim centrom Kopernik, ki obiskovalcem na izviren in zanimiv način ponuja vpogled v raziskovanje in razumevanje sveta okoli nas. V Varšavi smo obiskali tudi enega od ostankov komunizma – tako imenovani »bar mleczny« oziroma mlečni bar. Nekakšne vrste menza v nasprotju s svojim imenom ne ponuja samo mlečnih izdelkov, ampak

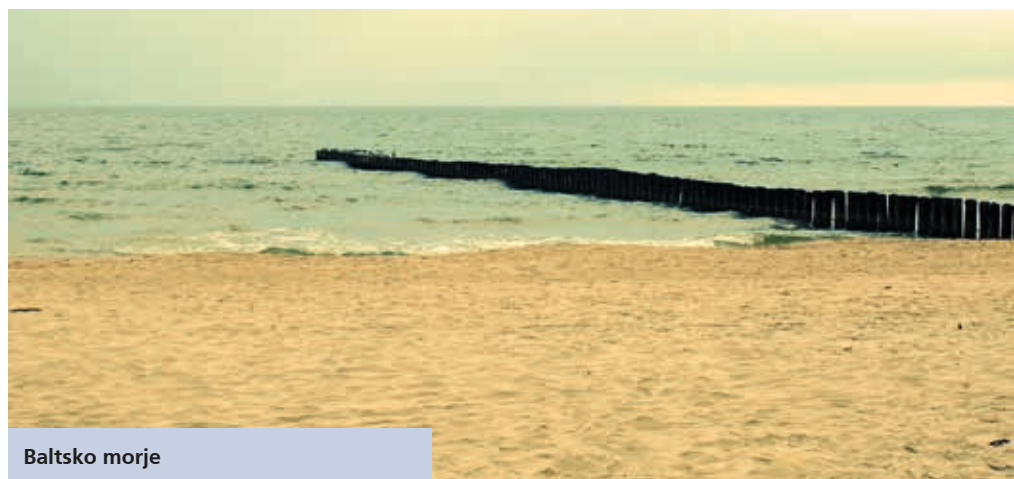
tradicionalno kuhinjo, je pa res, da so bili v preteklosti zaradi pomanjkanja mesa večinoma na voljo zgolj brezmesni in mlečni obroki. Poleg zelo okusne in cenovno ugodne hrane pa mlečni bar ponuja tudi priložnost za druženje in navezovanje stikov, saj zaradi pomanjkanja prostora gostje običajno prisedejo k že zasedenim mizam. En dan nam je žal dopuščal le kratek vpogled v utrip Varšave, ki kot prestolnica Poljske nedvomno skriva še mnogo zanimivosti.

Iz osrčja Poljske nas je pot nato vodila na njen najbolj severni del, do morja. Polotok Hel ponuja čudovite peščene plaže, a njihova lepota je žal obratno sorazmerna s temperaturo morja, saj geografska širina Baltskega morja pač terja svoj davek. Ob lepem vremenu je mogoče poleg belih jader na obzorju uzreti tudi obrise švedske obale. Sramežljivo poletno sonce vendarle privablja množice večinoma domačih turistov in ob večerih so promenade obmorskih mestec polne obiskovalcev. Večina turistične infrastrukture se nahaja ob vzhodju Hela, na primer v krajih Władysławowo in Jastrebja Gora, kjer so počitniške hišice in kampi potisnjeni v gozdčike in ki bolj kot na primorje spominjajo na naša gorenjska letovišča. Zadnji dan našega obiska na severu nas je deževno in nič kaj poletno vreme pregnalo v pomorsko prestolnico Poljske, Gdansk. Na osrednjem trgu in glavni ulici za pešce nas je pozdravila množica stojnic s tradicionalnimi izdelki, jedajo in pijačo, saj je prav v tem času potekal Dominikanski sejem. Vrvež ljudi je samo poudaril lepoto srednjeveške in renesančne arhitekture, ki jima kraljuje Neptunov spomenik. Podobno kot Varšava je bilo staro mestno jedro obnovljeno po uničenju v drugi svetovni vojni. Ozke in razvejane ulice obiskovalca očarajo s prijetnimi lokali in trgovinami z jantarjem. Na pomembno pomorsko

vlogo Gdanska opozarjata tudi ohranjen srednjeveški pristaniški žerjav in zasidrana ladja SS Soldek, spremenjena v muzej. Kar težko se je bilo posloviti od živahnega mesta, toda počasi smo se morali vrniti v Lodž. Med vožnjo smo napeto spremljali gozdove, ki so brzeli mimo nas, da bi uzrli kakšnega losa, značilnega prebivalca poljskih gozdov na severu, vendar žal nismo imeli te sreče.

Počitnice so se počasi iztekale in čakala naju je še približno 1000 kilometrov dolga pot do doma. Na poti sva si privoščila še kratek postanek v Čenstohovi, največjem poljskem romarskem središču, znanem po ikoni Črne Marije, ki privablja trume ljudi, in od nedavnega še po ogromnem kipu pokojnega papeža Janeza Pavla II. Nas so sicer bolj zanimale ruševine gradu Olsztyn, čigar zgodovina sega vse do 14. stoletja in ki še vedno ponosno kraljuje na vzpetini nad mestom. Poletni vročini smo se nato umaknili v majhen narodni park v zavetju gozdov, prepredenih z žuborečimi potočki, ki se nahaja v bližini Złotyga Potoka. Pot nazaj domov se je nato kar prepočasi odvijala po pustih čeških avtocestah, dokler naju niso na avstrijski meji pozdravile sončnice in po par urah vožnje sva srečno zaključila najino poljsko zgodbo.

Baltsko morje

100 let nogometa v Idriji

Mitja Zelenc

Idrijski nogometaši so na slovesni akademiji, ki so jo konec letošnjega avgusta priredili na idrijskem gradu, obeležili 100-letnico igranja nogometa v našem kraju. Spodnji prispevek, ki je bil ena izmed točk omenjene prireditve, povzema zgodovinsko dogajanje od prve omembe nogometa v našem kraju do današnjih dni. Govori o vzponih in padcih, ki so zaznamovali stoletno obdobje te najpopularnejše igre na svetu, ter o pomembnejših posameznikih, ki so na poseben način zaznamovali določena obdobja. Vsebina je v večini povzeta po knjigi Antona Velikajnetja, *Nogomet v Idriji – 90 let*, ki je leta 2002 izšla pri Založbi Bogataj.

–1950

Letna kronika idrijske realke Izvestje za šolsko leto 1906/7 je med drugim poročala tudi o igri njenih dijakov v Stari Mejci. Nogomet so igrali dvakrat tedensko v okviru ur proste telesne vzgoje pod nadzorom telovadnega učitelja. Tako je bilo vse do leta 1910, ko je Cesarsko-kraljeva direkcija rudnika dala realki v najem raven travnik na Prejnuti. Na prostoru, kjer danes stojita podjetji Kolektor in Zidgrad, se je tako maja leta 1912 odigrala prva uradna nogometna tekma dveh ekip realčanov, ki se je končala z rezultatom 5 : 2.

Z izbruhom prve svetovne vojne je igranje nogometa v Idriji zamrlo do leta 1932, ko so na prenovljenem nogometnem igrišču na Prejnuti igrali pripadniki različnih rodov italijanske vojske. Za domače fante, ki so Italijane opazovali pri igri, je bil to čas učenja nogometne igre, ki so ga s pridom izkoristili v obdobju po drugi svetovni vojni. Željni igranja nogometa so leta

1946 ustanovili Nogometno sekcijo pri Fizkulturnem društvu Rudar Idrija in se že istega leta vključili v tekmovanje cone B Svobodnega tržaškega ozemlja. Pomembno vlogo pri razvoju povojnega nogometa v Idriji so imeli tudi vojaki športniki 7. udarne banijske divizije, s katerimi so Idrijčani odigrali več prijateljskih tekem in nekatere izmed njih tudi vključili v svojo ekipo. Z začetkom gradnje temeljev stavbe podjetja Zidgrad je bilo konec obdobja igranja nogometa na Prejnuti, nogometaši pa so se preselili na igrišče pri Likarci, ki so ga z uarniškim delom urejali do leta 1950.

1950–1960

Naslednje obdobje nogometnega dogajanja v Idriji je prav gotovo na poseben način zaznamoval Jože Pajer, ki je treniral skoraj vse kategorije igralcev v klubu. Med športne legende kraja ga je nedvomno zapisala njegova izjemna predanost

nogometu pa tudi drugim športnim panogam. Izvirnost zamisli, kako pridobiti, selekcionirati in motivirati mlade za igranje nogometa v tistem času, bi lahko pripisali prav njemu.

Leta 1950 je bilo v Idriji veliko mladih, ki so po soseskah igrali svoj način malega nogometa. Zaradi revščine so igrali bosu in za igro uporabljali »žmek« – to je bila doma narejena žoga, izdelana iz zašite nogavice, napolnjene s starimi cunjami, odpadno volno ali celo žimo.

Iz teh igralcev divjega nogometa je Pajer sestavil štiri ekipe idrijskih sosesk z imeni: Gasa, Brusovše, Prejnuta in Cigovna. Po končanem medsebojnem tekmovanju teh ekip je najboljših enajst igralcev uvrstil v ekipo »Zelenih«, ostale pa v ekipo »Rdečih«. Imena ekip so bila določena po barvi zgornjega dela dresa. Ti dve ekipi sta med sabo stalno zagrizeno tekmovali za uvrstitev ali obstanek v zeleni ekipi, kajti le Zeleni so uradno nastopali kot moštvo športnega društva Rudar Idrija. Prav iz igralcev teh dveh ekip je zraslo veliko število dobrih nogometašev poznejših mladinskih in članskih moštev.

Nogometno dogajanje tistega časa v Idriji je bilo tudi sicer zelo pestro. Turnir »Med obrati« in tekme med »Ta debilmi« in »Ta suhmi« so le še večali zanimanje za nogomet, saj se je na njih vedno zbrala ogromna množica navdušenih gledalcev.

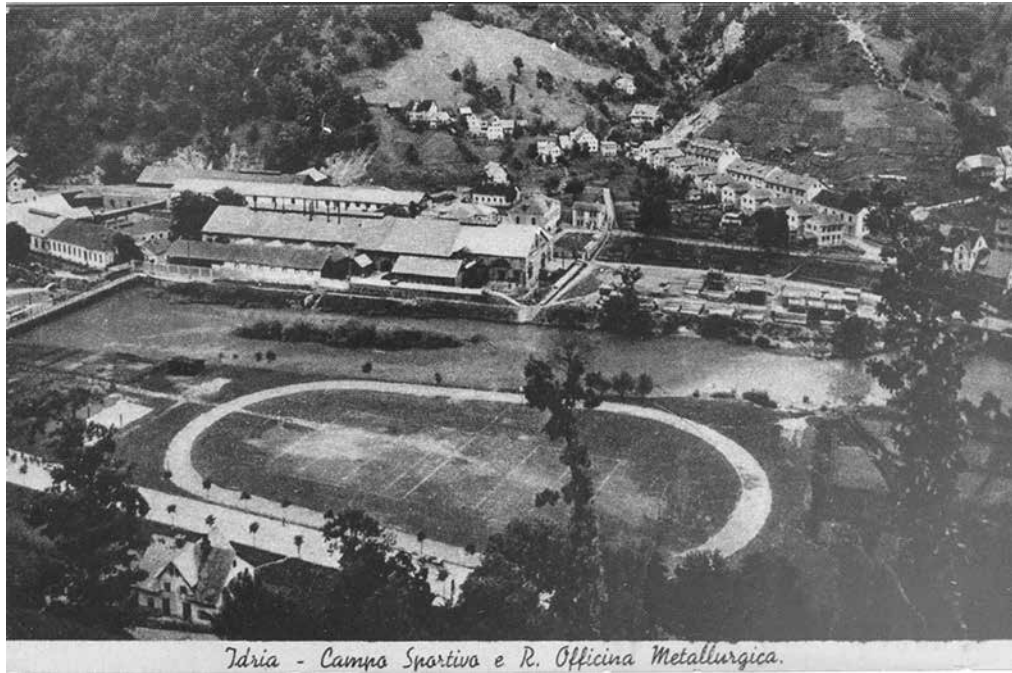
Vrhunec rezultatov tega obdobja je člansko moštvo s trenerjem Pajerjem doseglo v sezoni 1956/57, ko so Idriščani postali prvaki Primorske nogometne podzveze in se uvrstili v Ljubljansko-Primorsko ligo, po izpadu iz nje pa je sledil prvi resnejši padec, po katerem se klub ni pobral več kot desetletje.

1970–1990

Leta 1970 se je ponovno začelo sistematično delo s pionirji. »Oče« tako imenovane »generacije 70« je bil Anton Velikajne, dolgoletni nogometni trener in delavec, ki si je že takrat zastavil jasen cilj, da bi v nekaj letih ustvaril člansko ekipo iz doma vzgojenih igralcev, ki se bo sposobna kosati z drugimi moštvi tudi v širšem družbenem prostoru. Kljub pomanjkanju finančnih sredstev je skupaj s fanti in klubskim vodstvom prihodnjim generacijam pokazal, da se s poštenim kolektivnim in strokovnim delom da veliko doseči. Nogometni klub Rudar Idrija je bil leta 1973 prvič registriran kot samostojna pravna oseba. Rezultati seveda niso izostali, saj so pionirji leta 1974 postali primorski prvaki in v republiškem merilu na zahodu zaostali le za ekipo Slovana, mladinci pa so se leta 1976 prav tako uvrstili v SML – zahod. Žal se je naravni razvoj generacije 70 kmalu zaključil, saj so skladno s »portoroškimi sklepi« najboljši mladinci iz Idrije morali na treninge v regionalno središče v Ajdovščini, v Idriji pa so lahko ostale le selekcije do 16 let. Velikajne je s podobnim načinom selekcioniranja v Idriji in okoliških osnovnih šolah poskušal še enkrat v osemdesetih letih. Zaradi koncepta vrhunskega športa, ki nogometa v Sloveniji ni smatral za perspektivno športno panogo, žal tudi ta poskus ni uspel.

1990–

Pobuda za ponovni začetek članske ekipe v Idriji je prišla leta 1990 in poleti istega leta je bila na mestnem stadionu pri Likarci pred 1500 gledalci odigrana prestižna prijateljska tekma z italijansko ekipo Pro Gorizia. V nekaj letih so se člani kot prvaki primorske nogometne lige uvrstili najprej v 3. SNL in bili v sezoni 1998/99 na pragu uvrstitve celo v takratno drugo ligo. Čeprav so idrijski mladinci pod vodstvom Marijana Poljanca v tistih letih osvojili primorski naslov, se je zaradi premajhnega dotoka igralcev iz nižjih selekcij ponovila stara zgodba

in klub je leta 2001 ponovno razpustil člansko ekipo.

Ta se je ob prenovi stadiona leta 2006 še enkrat formirala in z delom vztrajala do leta 2011.

Omeniti velja, da je v tem obdobju nekaj časa v Idriji delovala tudi ženska nogometna ekipa pod vodstvom Miloša Nagodeta, ki je tekmovala v prvi državni nogometni ligi in imela v svojih vrstah tudi tri članice državne reprezentance.

Nogometna šola danes

Še dobro, da so se nogometni zanesenjaki v Idriji iz zgodovine lastnega kluba znali naučiti, da ni igranja nogometa brez lastne kakovostne nogometne šole in da obstoj članske ekipe ni edini pogoj za dobro delovanje kluba. Eden izmed članov, ki je takrat s pravo vizijo zastavil delo, je bil nedvomno Radovan Ilič. Na trenerskem področju sta ledino orala Marijan Poljanec in Boris Freljih, danes pa strokovno delo pri vzgoji novih mladih nogometašev nadaljujejo še drugi trenerji. Sad njihovega kakovostnega dela je med drugim tudi ta, da so vzgojili štiri reprezentante Slovenije v kategorijah U21 in U18.

V nogometni šoli trenutno deluje več selekcij, v katere je vključenih okrog 80 fantov. Vse družita ljubezen in veselje do nogometa, hkrati pa jim vadba pomeni tudi možnost za gradnjo vrednot, kot so red, disciplina, vztrajnost in medsebojno sodelovanje.

Velik motiv za otroke je tudi sodelovanje na različnih tekmovanjih, kot je npr. Rad igram nogomet ter udeležba na mednarodnih turnirjih.

Ker baza mladih nogometašev v Idriji ni dovolj široka za večletno neprekinjeno delovanje v vseh selekcijah, so se v klubu odločili za sodelovanje z nogometnima kluboma Tolmin in Bravo. To sodelovanje je že prineslo prve spodbudne rezultate, še posebej z nedavno uvrstitvijo združene selekcije U15 v 1. SNL – zahod, kadeti in mladinci pa si na ta način lažje utirajo pot proti domači in mednarodni članski sceni.

V Nogometnem društvu Idrija si predvsem želijo, da bi svojim uspešnim nogometašem lahko ponudili še boljše pogoje za trening. Želijo jim omogočiti napredek, saj so prav oni tisti, ki bodo pisali prihodnost idrijskega nogometa – za novih sto let!

Bioresonanca kot pomoč pri zdravljenju

Dušica Košir

Bioresonančna terapija se uporablja kot podpora zdravstvenim postopkom uradne medicine, saj v mnogo primerih povečuje njihovo uspešnost oziroma pospeši proces zdravljenja in hitrega okrevanja. Bioresonanca je eden naj sodobnejših in najhitrejših pregledov, ki je neboleč, varen in brez stranskih učinkov. Je poseben diagnostični in terapevtski postopek, ki v sodobnem času ubira novo pot in združuje moderno znanost biofizike, medicine in tradicionalne kitajske medicine. Delovanje bioresonance temelji na spoznanju, da lahko naše telo zdravo deluje le takrat, kadar je izmenjava elektromagnetnih nihanj med celicami v telesu neovirana.

Z bioresonančno diagnostiko ugotavljamo, kaj prekinja medcelično komunikacijo, s terapijo pa izničimo vplive, ki povzročajo najrazličnejše telesne disfunkcije in telesu povrnemo njegove samozdravilne moči. Bioresonanco uporabljamo kot podporno terapijo pri zdravstvenih postopkih uradne medicine in v mnogo

primerih z njo povečujemo uspešnost zdravljenja in hitrega okrevanja. Z bioresonanco ne blažimo simptomov, temveč ugotavljamo vzroke obolenja.

V zadnjem času je vse več bolnikov, ki pomoč poiščejo v učinkoviti in razmeroma novi metodi zdravljenja in terapijanju z napravo Bicom 2000, ki

jo je v sedemdesetih letih razvil nemški zdravnik dr. Morell. Njegova zamisel je bila, da bi za terapevtske namene uporabil elektromagnetna nihanja iz telesa pacienta ali iz različnih snovi.

Testiranje

Pri vsakem testiranju z napravo Bicom najprej pregledamo splošno stanje pacienta. To lahko izvajamo s pomočjo elektroakupunkture, kjer se preko palcev rok in nog preveri pretočnost posameznikove energije. Testiramo lahko tudi s pomočjo biotenzorja (še posebej pri otrocih) in kineziološkega testa, in sicer tako, da informacije npr. alergena preko naprave preslikamo na pacienta in spremljamo njegov odziv.

V terapiji z bioresonanco zajamemo bolnikov motilni vzorec, ki ga naprava oslabi, okrepi ali pa ga spreobrne in tako spremeni v terapevtski frekvenčni vzorec. Zdrava nihanja vračamo v telo okrepljena, medtem ko bolezenska nihanja obrnemo v zrcalno sliko in jih pošljemo v telo. Tako krepimo zdrave procese v telesu, bolezenska nihanja in s tem tudi simptome pa počasi izničujemo.

Katera obolenja lahko uspešno odpravimo?

Bioresonanca je metoda, s katero uspešno odkrivamo in zdravimo alergije. Poleg alergij pa zdravljenje z bioresonančnimi informacijami uspešno pokriva širok spekter najrazličnejših telesnih disfunkcij, ki so posledica neharmoničnega življenja, stresa in nepravilne prehrane. Najpogosteje jo uporabljamo pri obremenitvi z glivicami, virusi, bakterijami, paraziti, akutnih prehladnih obolenjih, krepitvi imunskega sistema, bolečinah v sklepih, hrbtenici in mišicah, športnih poškodbah, kot so zvini, udarci in zlomi, kronični utrujenosti, stresu, depresiji, menopavznih težavah in pri zmanjševanju prekomerne telesne teže.

Kdaj lahko začnemo s terapijami?

Pri otrocih lahko s terapijami začnemo že pri 6 mesecih starosti, pri odraslih pa starostnih omejitev ni. Priporoča se tako mladim kot starejšim. Lahko jo uporabljamo tudi kot preventivo.

Potek terapije in časa trajanja

Na podlagi opravljene anamneze se postavi diagnoza, kjer se s testnimi postopki ugotovi, ali je prisotna netoleranca ali so določeni organi oslabljeni oziroma katere telesne disfunkcije so prisotne. Na podlagi diagnoze terapevt ve, katere obremenitve organizem najslabše prenaša in kakšna terapija je zato potrebna. Število terapij se določi ob prvem pregledu, je pa to odvisno od same bolezni (akutna ali kronična), od števila in jakosti alergenov in splošnega stanja telesa. Čas terapije se določi individualno z vsakim pacientom posebej (od 30 do največ 90 minut). Stranskih učinkov ni, možne pa so reakcije predvsem v smislu prehodnega poslabšanja simptomov, ki pa izzvenijo v nekaj urah ali najkasneje v nekaj dneh.

Rezultati terapij

Bioresonačno zdravljenje je zelo uspešno pri zdravljenju alergij. To se je pokazalo tudi pri mojem delu, saj so po uspešno opravljenih terapijah zaradi alergije na hrano (jajce, mleko) pacienti normalno uživali to živilo. Zelo dobre uspehe imam tudi pri športnih poškodbah (npr. natrgana ahilova tetiva, zvin gležnja, teniški komolec), ker bioresonanca pozitivno vpliva na pospešeno regeneracijo tkiva (mišic, kit, sklepne ovojnice, hrustanca ...) in pomaga pri odpravi otekline, tako da se čas okrevanja skoraj prepolovi. Kot zelo uspešna se je pokazala tudi pri pacientih s kroničnimi obolenji, kot so na primer ulcerozni kolitis, gastritis, migrena, menopavzne težave ... Terapije so učinkovite, potrebno pa je kar nekaj truda in potrpljenja tako s strani pacienta kot terapevta.

Dušica Košir je diplomirana medicinska sestra z dolgoletnimi izkušnjami na področju zdravstva, ki se je odločila, da svoje skoraj 30-letno pridobljeno znanje s področja uradne medicine nadgradi z znanjem na področju bioresonančne diagnostike in terapije in pomaga vsem, ki potrebujejo tovrstno pomoč. Pri svojem delu zagovarja sodelovanje uradne medicine s komplementarno obliko zdravljenja, to je bioresonanco. Je namreč mnenja, da kombinacija obeh prinaša zelo dobre rezultate. Kot pravi, uradna medicina zdravi, z Bicom napravo pa v mnogih primerih lahko razkrijemo dejanske, pogosto prikrite vzroke bolezni. Z bioresonanco torej zdravimo vzroke obolenj, in ne posledic.

Kako uradna medicina sprejema tovrstno zdravljenje?

V Nemčiji in Avstriji je bioresonanca med zdravstvenimi delavci zelo razširjena in tudi vsi terapevti morajo imeti zdravstveno izobrazbo. Uradna medicina pri nas tovrstnega zdravljenja še ne sprejema. Želim pa si, da bi se v prihodnosti ta metoda še bolj uveljavila kot komplementarna oblika zdravljenja. Mislim, da smo na pravi poti, ker se je v zadnjem letu tudi v Sloveniji zgodilo veliko novega na tem področju. Junija je bilo ustanovljeno Slovensko združenje za integrativno medicino, katerega predsednik je prof. dr. Zmago Turk., in deluje pod evropskim združenjem integrativne medicine. Novembra pa smo bili priča prvemu slovenskemu

kongresu integrativne medicine, na katerem so sodelovali strokovnjaki uradne medicine in komplementarne medicine. Takšno strokovno sodelovanje je pri nas novost, v Evropi pa že nekaj časa velja za zelo uspešno in učinkovito skupno sodelovanje.

Bioresonačni terapevti, ki delujemo v okviru Zavoda za bioresonanco, se moramo vsako leto udeležiti zadostnega števila izobraževanj (tako tujih strokovnjakov kakor tudi delavnic, ki jih pripravlja zavod). Svoje strokovno usposabljanje dokazujemo z ustreznimi nalepkami – licenčni Bicom terapevt na vhodnih vratih ordinacije. V začetku prihodnjega leta bo v hotelu Jožef predavanje Zdravljenje z bioresonanco je učinkovito, na katerem vam bomo bližje predstavili to obliko zdravljenja. Vabljeni.

Praznično obarvan pozdrav iz Hotela Jožef

Marko Jenšterle

December je že potrkal na vrata, z roko v roki pa z njim prihaja tudi praznični čas, čas obdarovanj, prijetnih druženj in iskrenih želja. Pravljичni december, ki v otroških očeh prižiga iskricke pričakovanj in riše nasmehe na njihove obraze, pa mnogim pričara sladke spomine na otroške dni; na vonj po sveže pečeni potici in dišečem kadilu, na vonj omamnih dobrot. Ker so prav vonjave tiste, ki nas bodo popeljale v pravljичni svet praznikov in nas omamno zazibale v čarobno razpoloženje, smo za vas v Hotelu Jožef pripravili nekaj idej, kako si dodatno polepšati prihajajoče praznične dni. Naš glavni kuhar Sadmira Talić je za vas z veseljem razkril nekaj svojih kulinaričnih skrivnosti.

Pečen jelenji hrbet na treviškem radiču s porovo kremo

Potrebujemo (za eno osebo):

180 g jelenovega hrbta, 50 g pora, 50 g krompirja, 70 g treviškega radiča, 30 ml mleka, 50 ml oljčnega olja, 5 g solnega cveta, 1 g popra, 2 g timijana

Porova krema

Bel del pora skuhamo skupaj s krompirjem v vodi in mleku. Ko je kuhan, odlijemo tekočino, zmiksamo ter počasi dodajamo oljčno olje. Solimo.

Radič

Na oljčnem olju popečemo radič, ga solimo in zalijemo z rdečim vinom. Radič kuhamo, dokler vino ne izpari in karamelizira (če je vino kislo, ga sladkamo).

Jelen

Jelenov hrbet solimo, popramo in ga popečemo. Krožnik polijemo s porovo kremo, v sredino damo radič, na katerega položimo narezan jelenov file. Polijemo z oljčnim oljem in posolimo s solnim cvetom.

Mousse iz cimeta

Potrebujemo (za eno osebo):

85 g sladkorja, 4 rumenjake, 200 ml mleka, cimet v prahu, 2 lista želatine, 200 ml smetane za stepanje

V posodi stepemo rumenjake in sladkor ter dodamo cimet. V drugi kozici stopimo želatino v mleku, jo dodamo v stepene rumenjake ter vse skupaj dobro premešamo. Zmes vlijemo v posodo s stepeno smetano in še enkrat premešamo, da se sestavine lepo porazdelijo. Nato maso vlijemo v silikonske modele, ki smo jih predhodno namazali s sadnim prelivom in dekorirali s čokoladno mrežo. Položimo jih v skrinjo. Serviramo z omako in cimetovim prahom.

Čokoladni sufle z vaniljevo kremo

Potrebujemo (za eno osebo):

30 g 70 % čokolade, 30 g masla, žganje, 5 g sladkorja, 2 jajci, 1 g moko, 1 vaniljev strok, 50 ml mleka, 50 ml smetane, jedilni škrob (gustin), 5 g vaniljevega sladkorja

Vaniljeva omaka

Zavremo mleko z vaniljevim strokom vred. V posodi zmešamo sladkor, rumenjake in jedilni škrob. Tem sestavinam primešamo vrelo mleko in še malo pokuhamo, da se masa začne gostiti.

Čokoladni sufle

Čokolado stopimo skupaj z maslom na vodni kopeli. Posebej penasto umešamo jajce, sladkor in žganje. Stopljeno čokolado malo ohladimo, jo počasi vlijemo v jajčno zmes, vse skupaj dobro narahlo premešamo ter na koncu dodamo še presejano moko. Modele namažemo z maslom, potresemo z ostro moko in vanje vlijemo zmes ter jo pustimo počivati v hladilniku eno uro. Sveže sufleje pečemo 8 minut na 180 °C, zamrznjene pa pri enaki temperaturi 14 minut.

Čokoladni sufle serviramo na vaniljevi kremi, za dekoracijo pa lahko uporabimo jagodičasto sadje (maline, jagode, brusnice).

Za ljudi, ki jim potovanje in delo s poslovnimi partnerji pomenijo izziv!

Ste pripravljeni na nove izzive?

Razpis za prosto delovno mesto:

STRATEŠKI - PROJEKTNI NABAVNIK (m/ž) **(Project Purchasing – Nabava in Produkcija - Kolektor Group d.o.o.)**

Delo obsega:

- Nabavno podporo razvojnemu oddelku Kolektor Group pri iskanju ustreznih virov materialov in storitev;
- Izvajanje analiz tujega in domačega trga;
- Iskanje in razvoj novih dobaviteljev;
- Izvajanje vseh nabavnih aktivnosti do dobaviteljev na nivoju koncerna Kolektor (dogovori o komercialnih pogojih, sklepanje pogodb, redni obiski, ocenjevanje dobaviteljev, itd.);
- Prezemanje odgovornosti za dogovorjene komercialne pogoje in planirane prihranke.

Od kandidatov se pričakuje:

- Visokošolsko izobrazbo tehnične smeri;
- Aktivno znanje angleškega jezika;
- Dobre komunikacijske in pogajalske sposobnosti;
- Samostojnost, samoiniciativnost, fleksibilnost, inovativnost, odgovornost;
- Pripravljenost za timsko delo in za dodatna strokovna izobraževanja ter usposabljanja.

Nudimo:

- Zanimivo in dinamično delo v mladem kolektivu;
- Stimulativno plačilo na podlagi delovne uspešnosti;
- Strokovna izobraževanja in usposabljanja doma in v tujini;
- Možnost zaposlitve v naših podjetjih v tujini;
- Delovno razmerje za določen čas 12 mesecev z možnostjo kasnejše zaposlitve za nedoločen čas;
- Financiranje pokojninskega načrta

Delovno mesto je v Razvojno-tržnem centru na lokaciji Kolektor Group v Idriji.

Pisne ponudbe z življenjepisom ter dokazili pošljite do 20. januarja 2014 na naslov:

Kolektor Group d.o.o.

Vojkova ulica 10, 5280 Idrija

Služba za kadre, s pripisom: Za delo v projektni nabavi

OSNOVNI CERTIFIKAT

Družini
prijazno
podjetje

Perkmandlc

Dragi otroci, spodaj je idrijski škrt Perkmandlc, ki ga je upodobil Jurij Pfeifer. Prepustite domišljiji prosto pot in ga odenite v vaše najljubše barve. Hkrati vas pozivamo, da praznike in zimske večer izkoristite in napišete svojo zgodbico, morda pesmico o idrijskem škrtu in jo do 24. februarja 2014 pošljete na naslov FMR Media, Arkova 43, 5280 Idrija, pripis zgodbica. Podelili bomo nekaj praktičnih nagrad.

AVTOR GOVEKAR BRANKO		POGOSTA BOLEZEN IDRJSKIH RUDARJEV		UKVARJANJE Z KMETUŠTVOM		REKA V PREKMURJU		NAŠA PEVKA ZABAVNE GLASBE		REKA V RUSIJI		OBER		TANTAL		VRSTA AFRISKE ANTILOPE		PEVEC LADO		JANEZ CANKAR			
PISEC GLASBENIH DEL		ŠTEVILO POD ULOMKOVO CRTO		NEZORANA NIJVA		MOBI DŽABEST		PEVKA TINKARA SOL DUŠIKOVE KISLINE		SLAP SAVINJE NAPOVEDOVALKA KATARINA		NASILEN VSTOP POLOTOK V KANADI		VISOKA IGRALNA KARTA ŽENSKO IME		VENEZIA AMERIŠKI PISATELJ JOHN				PULSKA ZNAMENITOST			
K		PRENEHANJE DELOVNEGA RAZMERJA		VEČ RAZLAG ISTE STVARI		MAJHNA KRAVICA		SKANDINAVSKO MOŠKO IME		DRŽAVA POD OBLASTJO EMIRIJA		NEKDANJI KANADSKI SMUKAČ READ		K		ZORMANOVA LITERARNA JUNAKinja		SELEN		NADLEŽNA ŽUŽELKA ANTON AŠKERC		REKA NA POLSKEM OLIVER JAMES	
CESTNA RIDA		PLANŠAR PASTIR		PEVEC Z VISOKIM GLASOM		VAS POD BLEGOŠEM DEL STAVBE		JAPONSKI PISATELJ KOBO OSKAR LONGYKA		PRISTANIŠČE V IZRAELU KONTAKT SPOJ		ZASTOPNICA PRI KRSTU ZAZNAMOGA Z USTI		JEZIK CRNCEV BANTU VRSTA SIRIJA		MAKEDONSKI PISATELJ JORDAN		BRAZILSKA ZVEZNA DRŽAVA					
DESETINA METRA		S ČOKOLADO OBLITI BOMBONI		OBRтна ZBORNICA		KORALNI OTOK KATJA ISKRA		GLASBENO ZNAMENJE NEKDANJI SMUKAČ ARKANA NUŠA		MANJŠI IZVIR ESTONSKI PEVEC GEORGIJ		MESTO V VOJVODINI UPRAVLJALEC VOZILA											
EDEN OD ČUTOV		IZMETAČ PRI PUŠKI		ŠPANSKI SLUKAR SALVADOR		DELOVNA SKUPINA ŽLAHTNI PLIN		DELETNOGLLED		KOSOVELOVA PESEM ŽENSKO IME OČKA		AMERIŠKI IGRALEC CHRISTOPHER NAČRT		NICK CAVE ANTON NANUT		AVSTRUSKI SKLADATELJ BERG		K		ŽUPNIJA "POGOVORNO"			
DEVETNAJSTA CRKA HEBREJSKE ABECEDE		ALKALOID V TOBAKU POŠTA SLOVENIJE		MOČVIRSKI PTIČ Z DOLGIMI VRATOM TOPLICE PRI KAMNIKU		TROPSKI SADEŽ KOVINSKA INDUSTRIJA VRANSKO		SLOVENSKA IGRALKA ANČKA		OPREMA PRIZORIŠČA V GLEDALIŠČU		REKA V NEMČIJI LOIŽE SLAK		LEO FUNTEK RIMSKI POZDRAV									

Sodelujte!

Morda pa se tudi v vas skriva pisec ali nadebudni fotograf, ki bi želel objavo fotografije na naslovnici ali v časopisu? Pozivamo vas, da pri nastajanju nove številke tudi aktivno sodelujete. Poleg rešitev križanke bomo veselili tudi vaših prispevkov in lastnih pobud za članke ter fotografije. Kontaktirajte nas na polona.rupnik@kolektor.com.

Naslov uredništva

FMR – Media d.o.o.
Arkova 43
5280 Idrija

Rešitvi jesenske številke Komunitatorja sta: **štipendije in kamšt**.

Nagrajenci: **Sandra Kovač, Srečo Lukač, Darija Svetličič**

Rešitvi iz zimske številke pošljite v uredništvo do vključno 3. marca 2014 (pripis »Nagrada križanka«). Čakajo vas tri praktične nagrade.

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Pošta: _____

Potapljanje ladjic

Cerkniški avtoštoparji

Potujoča drvarnica

Vaški Google

B BRUS
TRANSPORT

Srečno 2014

BRUS d. o. o., Godovič 154, 5275 Godovič, Tel.: (05) 37 25 200, Fax: (05) 37 25 201
E-mail: info@brus.si, URL: www.brus.si